

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI

**OSMANLI TEKSTİLLERİNİN
AVRUPA'DA BULUNMA NEDENLERİNİN
ARAŞTIRILMASINDA POLONYA ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Naime YÜKSEL ÇALIK

İstanbul, 2015

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI

**OSMANLI TEKSTİLLERİNİN
AVRUPA'DA BULUNMA NEDENLERİNİN
ARAŞTIRILMASINDA POLONYA ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Naime YÜKSEL ÇALIK

Danışman: Prof. Şerife ATLIHAN

İstanbul, 2015

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : Naime Yüksel ÇALIK

Anasanat Dalı : Geleneksel Türk Sanatları

Tezin Adı : Osmanlı Tekstillerinin Avrupa'da Bulunma Nedenlerinin
Araştırılmasında Polonya Örneği

13/03/2015 tarihinde yapılan savunma sınavında başarılı bulunan tez; kapsam, nitelik ve şekil yönünden **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman	Kurumu	İmza
Prof.Şerife ATLIHAN	M.Ü.Güzel Sanatlar Fakültesi	
Sınav Jüri Üyeleri		
Prof.Sibel ARIK	M.Ü.Güzel Sanatlar Fakültesi	
Prof.Çiğdem ÇİNİ	M.Ü.Güzel Sanatlar Fakültesi	
Yedek Jüri Üyeleri		
Prof.Günay ATALAYER	M.Ü.Güzel Sanatlar Fakültesi	
Doç.Sevim ARSLAN	M.Ü.Güzel Sanatlar Fakültesi	

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü yönetim Kurulu'nun ...01.../06/2015...tarih ve...XII-13. sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof.Nilifer ERGİN DOĞRUER

Müdür

ÖNSÖZ

Tarihi çok eskilere dayanan Türkiye-Polonya ilişkilerinin bütün canlılığı ile günümüzde de devam ettiğini görmekteyiz. Tarihi ipek yolu ticaretinin Osmanlı-Polonya siyasi ve ticari ilişkilerde önemli bir rolü olmaktadır. Bu ilişkiler geçmişte çeşitli sebeplerle belirli zamanlarda sekteye uğramışsa da iki ülkenin birbirine olan güveni ve dayanışması esasta bir süreklilik göstermektedir.

Tekstil ürünleri adı altında incelediğimiz halı, kilim, işleme, kumaşlar ve el sanatları yapıldığı yerin tüm kültürel özelliklerini bize sunmakta ve aktarmaktadır. Ülkeler arasındaki ilişkiler, anlaşmalar, göçler ve fetihler sebebiyle, birçok sanat ürününde olduğu gibi, tekstil ürünlerinde de ortak etkiler göze çarpmaktadır. Bizim de bu ürünlere sahip çıkıp, koruma altına almamız ve bunları gelecek nesillere aktarmamız gerekmektedir. Bu da müzeler sayesinde mümkün olabilir. Kültürün emanetçileri konumunda olan müzelerde, var olan geleneksel değerlerimizi gün ışığına çıkarmak, geçmişin saklı kalan ürünlerini inceleyerek literatüre kazandırmak noktasında araştırmacılara önemli görevler düşmektedir.

Bu araştırmanın amacı; Osmanlı kültürüne ait tekstil ürünlerinin, Avrupa’da bulunma nedenlerinin Polonya ülke örneği ele alınarak değerlendirilmesidir.

Tez konumun belirlenmesinde beni yönlendiren, büyük bir sabırla dinledikten sonra gerekli tavsiyelerde bulunan, teşvik ve yardımlarını esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Şerife ATLIHAN’a, psikolojik desteğini her zaman yanımda hissettiğim Prof. Dr. Savaş UÇKUN’a, Osmanlı-Polonya (Lehistan) ilişkilerinin tarih sürecinin sergilerini hazırlayan ve bu sergiler sayesinde Polonya’daki araştırmalarımda bana rehberlik eden Dr. Nazan ÖLÇER’e, Polonya Müzeleri’nde araştırmalarım sırasında her türlü imkanı sağlayan ve tezimde kullandığım kaynakların ve eserlerin fotoğraflanmasında yardımlarını eksik etmeyen Varşova Ulusal Müzesi’nden Tadeusz Majda’ya, Kraków Wawel Kraliyet Şatosu Oryantal Art (Türkiye Bölümü’ne), Kraków Ulusal Müzesi’nden Beata Biedrońska Słota’ya, Kraków Etnografya Müzesi, Poznan Archidiecezjalne Müzesi, Poznan Etnografya Müzesi yöneticilerine ve çalışanlarına, her zaman yanımda güçlerini hissettiğim değerli aileme, fiziksel olarak yanımda olamasa da her an yanımda ruhen var olan değerli eşim Güven Mustafa Çalık’a, desteği ve emeğinden ötürü can dostum Yeliz Keskin’e teşekkürlerimi borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖNSÖZ.....	I
ÖZET	IV
SUMMARY	V
TABLolar LİSTESİ	VI
HARİTALAR LİSTESİ	VII
ŞEKİLLER LİSTESİ	VIII
RESİM LİSTESİ	IX
KISALTMALAR	X
GİRİŞ	1
1. GÜNÜMÜZ POLONYA CUMHURİYETİ'NİN GENEL BİLGİLERİ	2
1.1. Polonya Hakkında Genel Bilgiler	2
1.2. Siyasi Durumu	4
1.3. Fiziki Yapısı	5
1.4. Tarih	6
1.5. Stratejik Önemi	9
2. OSMANLI POLONYA İLİŞKİLERİ	10
2.1. İpek Yolu Ticareti.....	10
2.2. Osmanlı - Polonya Siyasi İlişkileri	14
2.3. Osmanlı - Polonya Ticari İlişkileri.....	21
2.3.1. Ticarete Yer Alan Ürünler	26
2.3.2. Polonya ve Türkiye Arasındaki Ticaret İlişkileri	26
3. OSMANLI - POLONYA TİCARETİNDE YER ALAN TEKSTİLLER.....	30
3.1. Halı.....	31
3.2. Kilim	39
3.3. Kumaşlar	44
3.3.1. Kemhalar	45
3.3.2. Kadifeler ve Çatmalar	46
3.3.3. Seraser	49

3.3.4. İşlemeli Kumaşlar	50
3.3.4.1. İplik ile İşleme	50
3.3.4.2. Aplike	51
3.4. Diğerleri	52
4. MÜZELER VE MÜZELERDE YER ALAN TEKSTİL ÜRÜNLERİ.....	61
4.1. Polonya’da Osmanlı Tekstillerinin Yer Aldığı Müzeler:.....	61
4.2. Müzelerde Yer Alan Tekstil Ürünleri	70
4.2.1. Halılar.....	70
4.2.2. Seccadeler	82
4.2.3. Kilimler	118
4.2.4. Dokuma Kumaşlar.....	126
4.2.5. Kemhalar	136
4.2.6. Kadife - Çatmalar	138
4.2.7. Seraser	147
4.2.8. İşlemeli Kumaşlar (İplik ile)	148
4.2.9. İşlemeli Kumaşlar (Aplike ile).....	159
4.2.10. Giysiler	163
4.2.11. Ayin Cüppeleri	164
4.2.12. Kuşaklar	180
4.2.13. Diğerleri	193
4.2.14. Polonya’da Araştırılan Eserlerin Envanter Tabloları.....	224
5. OSMANLI - POLONYA TEKSTİLLERİ ETKİLEŞİMİNE ÖRNEKLER.....	236
6. SONUÇ	251
KAYNAKÇA	253

ÖZET

Türklerin-Polonyalılarla karşılaşmaları, 13. yüzyılda başlar ve Osmanlı İmparatorluğu döneminde ciddi bir noktaya ulaşır. Önceleri daha çok savaşlarla anılan Osmanlı İmparatorluğu-Polonya Krallığı ilişkileri, daha sonra her iki devlet açısından denge siyasetine döner. Bu yüzden Osmanlı Devleti ve Polonya, birbirinin kültürel özelliklerinden etkilendikleri görülmektedir.

Araştırma kapsamında, Polonya müzelerinde, kilise müzelerinde ve kurumlardaki geleneksel Osmanlı tekstilleri; halı, kilim, kumaş, işleme vb. ürünlerden oluşur. Özellikle Türk halıları 15. yüzyılın başlarından itibaren Polonya’da revaçtaydı. Polonya soyluları tüccarlara halı siparişi verir; evlere ve kilise duvarlarına asar, yere ya da masa üstlerine sermektedirler. Savaş ganimeti olarak ele geçirilen pek çok Türk dokuması da Polonya topraklarına getirilir, saygıyla saklanır, evlerin en güzel köşelerinde sergilenmektedir. Kumaşlar; ipek ipliği ile dokunmuş ve işlenmiş kumaşlar ve bu kumaşlardan yapılmış giysiler Polonya’nın ithal ettiği ürünlerin başında gelmektedir. Soylu aileler, din ve devlet görevlileri Türk kumaşlarından yapılmış giysiler giyer; portreleri için bu giysiler ile poz vermektedirler. Osmanlı sarayından gelen diplomatik hediyelerin en beğenilenlerinin başında kaftanlar birinci sıradadırlar. Katolik ayinlerinde kullanılan ipek dokuma rahip cüppeleri, Osmanlı ipekli kumaşlarına duyulan ilginin kanıtıdır. Ticari olarak sipariş verilen kumaşlarda Hristiyanlık simgeleriyle bezeli dokumalar ve desenleri Bursa ve İstanbul’da üretilir, bazı ayin cüppeleri savaş ganimeti olarak kiliselere armağan edilirdi. Yastık yüzleri; formları ve boyutları ile dini tören giysilerinde kullanım için uygun malzemelerdi. Bu kumaşlar o kadar değerli görülürdü ki kalan küçük parçaları bile cüppelerde parça olarak kullanılırdı. Polonya soyluları koyu kırmızı zemin üzerine altın iplik kullanımını çok beğenirler yaşam yerlerinin dekorasyonunda Bursa dokuma kumaşlarını kullanırlardı. Duvar askıları; manastırlara bağış yapılanların dışında bazı dokumalar “Osmanlı çadır içi” aplike tekniği ile Polonya’da da üretilirdi. Kabir örtülerinin müzelerde sergilenmesi İslam sanatına ve kültürüne duyulan ilginin devam ettiğine işaret etmektedir. Sadak, tirkeş, yay ve oklar; savaş ganimeti olarak manastırlara verilirdi.

Araştırılan eserler; kullanım alanları, renk, motif ve teknik özellikleri bakımından incelendi.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Dönemi, Polonya, tekstil ürünleri, halı, kilim, kumaş, işleme, giysi.

SUMMARY

The confrontation of Turkish and Polish people starts at 13th century and reached an important point at Ottoman Empire period. In the beginning, the relation of the Ottoman empire and kingdom of Poland, mostly, remembered with wars, but later on it turned into a balance politics. Because of this reason Ottoman and Poland States are affected by each other's cultural properties.

Within the scope of the research, museums in Poland, carpets from the works of traditional Ottoman textiles in church, museums and institutions; specially Turkish carpets were popular in Poland since the beginning of the 15th century. Polish nobility would give carpet order to traders, hang them on the walls of houses and churches and lay on the floor or table top. Many Turkish woven seized as war booty were brought to Polish territory, stored with respect, and exhibited in the most beautiful corners of the houses. Fabrics; crafted fabrics with woven silk and silk yarn and clothes made of these fabrics was one of the foremost imported products of Poland. Noble families, religion and state officials used to wear clothes made from Turkish fabric; and they used to pose by wearing these clothes for portraits. Caftans were at the beginning of the most admired diplomatic gifts coming from the Ottoman Palace. Woven silk cowl used in Catholic ceremony is the proof of interest in the Ottoman silk fabric. Commercially ordered fabrics decorated with Christian symbols and their patterns were produced in Bursa and Istanbul. Some dalmatics was donated to the church as spoils of war. Pillowslips with their forms and dimensions were suitable material for religious ceremony clothes. These fabrics were seen so valuable such that their small remaining were used as piece of the gown. Polish nobility had liked very much the use of gold thread on a dark red background and they used the Bursa woven fabric for the decoration of living places. Wall displays except those donated to monasteries some fabrics were produced with the "Ottoman in-tent" applique technique in Poland. The exhibition of grave covers in museums indicates continued interest in Islamic art and culture. Quiver, tirkes, bows and arrows were given to the monastery as war booty.

Investigated artifacts have been examined according to their usage areas, colors, motives and technical specifications.

Key Words: The Ottoman Period, Poland, textile products carpets, rug, fabrics, embroidery, clothes.

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1: Polonya Hakkında Temel Bilgiler	3
Tablo 2: Türkiye ve Polonya Arasındaki Ticari Anlaşma ve Protokoller	27
Tablo 3: Türkiye-Polonya Dış Ticareti	29
Tablo 4: Varşova Ulusal Müzesi Sergilenen Eser Envanter Tablosu	224
Tablo 5: Varşova Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, Doğu Halıları Sergisi, Sergilenen Eser Envanter Tablosu	225
Tablo 6: Varşova Başpiskoposluk Müzesi Sergilenen Eser Envanter Tablosu	225
Tablo 7: Varşova Polonya Ordu Müzesi Sergilenen Eser Envanter Tablosu	226
Tablo 8: Kraków Ulusal Müze Sergilenen Eser Envanter Tablosu.....	226
Tablo 9: Kraków Kraliyet Şatosu Oryantal Art Sergilenen Eser Envanter Tablosu	227
Tablo 10: Kraków Wawel Kraliyet Şatosu Sergilenen Eser Envanter Tablosu	228
Tablo 11: Zakopane Tatra Müzesi Sergilenen Eser Envanter Tablosu	229
Tablo 12: Kraków Jagiellon Üniversite Müzesi Sergilenen Eser Envanter Tablosu	230
Tablo 13: Kraków Czartorsky Prensleri Vakfı Sergilenen Eser Envanter Tablosu.....	230
Tablo 14: Kraków Azize Clara Rahibeleri Manastırı Sergilenen Eser Envanter Tablosu .	230
Tablo 15: Kraków Karmelit Rahibeler Manastırı Sergilenen Eser Envanter Tablosu	231
Tablo 16: Kraków Lateran Manastırı Sergilenen Eser Envanter Tablosu	231
Tablo 17: Kraków Piasek Karmelitler Kilisesi Sergilenen Eser Envanter Tablosu	231
Tablo 18: Poznan Ulusal Müze Sergilenen Eser Envanter Tablosu.....	231
Tablo 19: Poznan Archidiecezjalne Müzesi Sergilenen Eser Envanter Tablosu.....	232
Tablo 20: Poznan Başpiskoposluk Müzesi Sergilenen Eser Envanter Tablosu	232
Tablo 21: Aziz Adalbert Kilisesi, Kościelec Pińczowski.....	232
Tablo 22: Biala Piskoposluk Müzesi, Bielsko Sergilenen Eser Envanter Tablosu	232
Tablo 23: Lancucie Şatosu Sergilenen Eser Envanter Tablosu.....	233
Tablo 24: Piskoposluk Bölge Müzesi, Sandomierz Sergilenen Eser Envanter Tablosu	233
Tablo 25: Kardinal Karol Wojtyła Başpiskoposluk Müzesi Sergilenen Eser Envanter Tablosu	233
Tablo 26: Paulinów Tarikatı Manastırı Sergilenen Eser Envanter Tablosu	233
Tablo 27: Lublin Başpiskoposluk 200. Yıl Müzesi, Lublin Sergilenen Eser Envanter Tablosu	233
Tablo 28: Vaftizci Yahya Kilisesi, Pilica Sergilenen Eser Envanter Tablosu	234
Tablo 29: Aziz Matta Kilisesi, Kłwów Sergilenen Eser Envanter Tablosu	234
Tablo 30: Araştırma Yapılan Yerlerin Eser Envanter Tablosu	235

HARİTALAR LİSTESİ

	Sayfa No.
Harita 1: Polonya Siyasi Haritası (19 Eylül 2014).....	2
Harita 2: Polonya Fiziki Haritası (19 Eylül 2014)	5
Harita 3: Polonya Coğrafi Haritası (19 Eylül 2014).....	6
Harita 4: İpek Yolu	11
Harita 5: Türkiye Haritası.....	13

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 1: Gördes (Türk) Düğümü.....	33
Şekil 2: Sine (İran) Düğümü.....	33
Şekil 3: İspanyol Düğümü.....	33
Şekil 4: Kilim Dokuma Tekniği.....	40

Resim LİSTESİ

Sayfa No.

Resim 1: Bucaş Antlaşmasının Lehçe Nüshası.....	15
Resim 2: Karlofça Antlaşması, Osmanlı Belgesi	16
Resim 3: Kral II. August'un Karlofça Antlaşmasına Verdiği Onay	17
Resim 4: Üç Polonyalı Temsilcinin Hazırladığı Sınır Protokolü	18
Resim 5: Osmanlı Resmi Temsilcisi El-Hac İbrahim'in Sınırlara Dair Protokolü	19
Resim 6: Karlofça Müzakerelerindeki Konuşmaların Belgeleri	21
Resim 7: Sultan II. Bayezid'in Kral Kazimierz'e Yolladığı Ahdname	22
Resim 8: Sultan III. Murad'ın Kral Stephan Báthory'ye Yolladığı Ahdname	23
Resim 9: IV. Murad'ın Kral III. Zymunt'a Yolladığı Ahdname	24
Resim 10: Sultan II. Bayezid'in Polonyalı Tüccarlara Ticaret Hakkı Tanıyan Beratı	25
Resim 11: Halı Ayrıntısı (Gördes Türk Düğümü)	32
Resim 12: Pazırık Halısı.....	34
Resim 13: Ejderha Desenli Halı Fragmanı.....	35
Resim 14: Rahip Cüppesi Kuşağından Ayrıntı.....	36
Resim 15: Kraków Augustenler Kilisesi'nde Masa Örtüsü Olarak Kullanılan	37
Halıyı Gösteren Tablodan Ayrıntı	
Resim 16: Tarnów Evlerinde Freskler.....	38
Resim 17: Kilim Ayrıntısı.....	41
Resim 18: Tapestry Ayrıntısı	42
Resim 19: Goblen Ayrıntısı	43
Resim 20: Kemha	45
Resim 21: Kadife	46
Resim 22: Çatma Kadife Yastık Yüzü.....	47
Resim 23: Çatma Kadife Yastık Yüzü.....	48
Resim 24: Yastık Yüzü Ayrıntısı	49
Resim 25: Çadır Kapısından Ayrıntı	50
Resim 26: Çadır içi	51
Resim 27: Kuşak	52
Resim 28: Üzengi Ayrıntısı	53
Resim 29: Tirkeş	53
Resim 30: Sancak	54
Resim 31: Çadır Ayrıntısı.....	55
Resim 32: Ayin Cüppesi.....	56
Resim 33: Kaftan	57
Resim 34: Entari	58
Resim 35: Entari	58
Resim 36: Takke	59
Resim 37: Takke	59
Resim 38: Varşova Ulusal Müze	62
Resim 39: Bakır Çatı Sarayı.....	63
Resim 40: Bakır Çatı Sarayı Bölümü, Teresa Sahakian Koleksiyonu	63
Resim 41: Teresa Sahakian Koleskiyonundaki Türkiye Bölümü'nün Yazısı.....	64

Resim 42: Kraków Ulusal Müze	65
Resim 43: Wawel Kraliyet Şatosu.....	66
Resim 44: Wawel Kraliyet Şatosu.....	67
Resim 45: Wawel Kraliyet Şatosu, Oryantal Art Sergi Bölümü	68
Resim 46: Archidiecezjalne Müzesi.....	69
Resim 47: Halı	70
Resim 48: Milas Halısı.....	71
Resim 49: Muğla (Fethiye) Halısı.....	72
Resim 50: Bergama Halısı.....	73
Resim 51: Bergama Halısı.....	74
Resim 52: Madalyonlu Uşak Halısı	75
Resim 53: Madalyonlu Uşak Halısı	76
Resim 54: Yörük Halısı.....	77
Resim 55: Yörük Halısı.....	78
Resim 56: Transilvanya Halısı	79
Resim 57: Transilvanya Halısı	80
Resim 58: Şirvan Halısı.....	81
Resim 59: Gördes Halısı (Seccade).....	82
Resim 60: Gördes Halısı (Seccade).....	83
Resim 61: Gördes Halısı (Seccade).....	84
Resim 62: Gördes Halısı (Seccade).....	85
Resim 63: Gördes Halısı (Seccade).....	86
Resim 64: Gördes Halısı (Seccade).....	87
Resim 65: Gördes Halısı (Seccade).....	88
Resim 66: Gördes Halısı (Seccade).....	89
Resim 67: Gördes Halısı (Seccade).....	90
Resim 68: Kız Gördes Halısı (Seccade).....	91
Resim 69: Kız Gördes Halısı (Seccade).....	92
Resim 70: Kız Gördes Halısı (Seccade).....	93
Resim 71: Milas Halısı (Seccade)	94
Resim 72: Milas Halısı (Seccade)	95
Resim 73: Milas Halısı (Seccade)	96
Resim 74: Milas Halısı (Seccade)	97
Resim 75: Ladik Halısı (Seccade).....	98
Resim 76: Ladik Halısı (Seccade).....	99
Resim 77: Ladik Halısı (Seccade).....	100
Resim 78: Ladik Halısı (Seccade).....	101
Resim 79: Kula Halısı (Seccade)	102
Resim 80: Kula Halısı (Seccade)	103
Resim 81: Kula Halısı (Seccade)	104
Resim 82: Kula Halısı (Seccade)	105
Resim 83: Kula Halısı (Seccade)	106
Resim 84: Kula Halısı (Seccade)	107
Resim 85: Bergama Halısı (Seccade).....	108
Resim 86: Bandırma Halısı (Seccade)	109
Resim 87: Mucur Halısı (Seccade).....	110

Resim 88: Mucur Halısı (Seccade).....	111
Resim 89: Kırşehir Halısı (Seccade).....	112
Resim 90: Konya Halısı (Seccade).....	113
Resim 91: Halı (Seccade).....	114
Resim 92: Halı (Seccade).....	115
Resim 93: Halı (Seccade).....	116
Resim 94: Seccade	117
Resim 95: Kilim	118
Resim 96: Karamani Kilimi	119
Resim 97: Karaman Kilimi	120
Resim 98: Karaman Kilimi (İki Parçalı).....	121
Resim 99: Karaman Kilimi (İki Parçalı).....	122
Resim 100: Karaman Kilimi (İki Parçalı).....	123
Resim 101: Kilim (Seccade)	124
Resim 102: Cicim	125
Resim 103: Seccade	126
Resim 104: Yastık Yüzü	127
Resim 105: Dokuma Kumaş (Duvar Askısı).....	128
Resim 106: Dokuma Kumaş (Duvar Askısı).....	129
Resim 107: Dokuma Kumaş (Duvar Askısı).....	130
Resim 108: Duvar Örtüsü.....	131
Resim 109: Kemerli Duvar Örtüsü.....	132
Resim 110: Kabir Örtüsü.....	133
Resim 111: Kumaş	134
Resim 112: Kumaş Parçası.....	135
Resim 113: Duvar Askısı.....	136
Resim 114: Duvar Askısı Parçası	137
Resim 115: Yastık Yüzü	138
Resim 116: Yastık Yüzü	139
Resim 117: Yastık Yüzü	140
Resim 118: Duvar Askısı.....	141
Resim 119: Dokuma Parçası - Ayin Kadehi Örtüsü	142
Resim 120: Yastık Yüzü	143
Resim 121: Madalyonlu Dokuma	144
Resim 122: Karanfil Motifli Dokuma	145
Resim 123: Rahip Şalı ve Kese.....	146
Resim 124: Yastık Yüzü	147
Resim 125: Laleli Dokuma	148
Resim 126: İşlemeli Haşa Parçası.....	149
Resim 127: İşleme (Seccade)	150
Resim 128: İşleme (Seccade)	151
Resim 129: İşleme (Kadife)	152
Resim 130: İşleme (Duvar Örtüsü)	153
Resim 131: İşleme (Duvar Örtüsü)	154
Resim 132: İşlemeli Parça.....	155
Resim 133: İşlemeli Parça.....	156

Resim 134: İşleme	157
Resim 135: Mihraplı Duvar Askısı.....	158
Resim 136: Kırmızı Çadır	159
Resim 137: Çadır içi.....	160
Resim 138: Çadır içi.....	161
Resim 139 : İki Çadır Duvarı	162
Resim 140: Entari	163
Resim 141: Osmanlı Kumaşından Cüppe	164
Resim 142: Çintemani Desenli Ayin Cüppesi	165
Resim 143: Çintemani Desenli Ayin Cüppesi	166
Resim 144: Karanfil Desenli Ayin Cüppesi	167
Resim 145: Ayin Cüppesi.....	168
Resim 146: Ayin Cüppesi.....	169
Resim 147: Ayin Cüppesi.....	170
Resim 148: Ayin Cüppesi.....	171
Resim 149: Ayin Cüppesi.....	172
Resim 150: Ayin Cüppesi.....	173
Resim 151: Ayin Cüppesi.....	174
Resim 152: Ayin Cüppesi.....	175
Resim 153: Armalı Ayin Cüppesi.....	176
Resim 154: Piskopos Ayin Cüppesi (Dalmatik)	177
Resim 155: Karanfil Desenli Kolsuz Ayin Cüppesi	178
Resim 156: Karanfil Desenli Kolsuz Ayin Cüppesi	179
Resim 157: Karanfil Desenli Kolsuz Ayin Cüppesi	180
Resim 158: Ayin Cüppesi Kuşağı	181
Resim 159: Ayin Cüppesi Kuşağı	182
Resim 160: Ayin Cüppesi Kuşağı	183
Resim 161: Ayin Cüppesi Kuşağı	184
Resim 162: Ayin Cüppesi Kuşağı	185
Resim 163: Ayin Cüppesi Kuşağı	186
Resim 164: Çift Yüzlü Kuşak	187
Resim 165: Çift Yüzlü Kuşak	188
Resim 166: Çift Yüzlü Kontush Kuşak.....	189
Resim 167: Dört Yüzlü Kontush Kuşak.....	190
Resim 168: Dört Yüzlü Kuşak	191
Resim 169: Kuşak	192
Resim 170: Haşa	193
Resim 171: Haşa	194
Resim 172: İşlemeli Haşa.....	195
Resim 173: İşlemeli Haşa.....	196
Resim 174: Sancak	197
Resim 175: Sancak	198
Resim 176: Barutluk.....	199
Resim 177: Barutluk.....	200
Resim 178: At Göğüslüğü.....	201
Resim 179: At Zırhı ve Örtüsü.....	202

Resim 180: Eyer	203
Resim 181: Eyer	204
Resim 182: Eyer	205
Resim 183: Eyer	206
Resim 184: Eyer Örtüsü	207
Resim 185: Eyer ve Depingi (Bacaklık)	208
Resim 186: Bir Çift Üzengi.....	209
Resim 187: Koşum Takımı.....	210
Resim 188: Yular	211
Resim 189: Tırkeş	212
Resim 190: Sadak, Tırkeş ve Oklar.....	213
Resim 191: Yay ve Oklarıyla Sadak.....	214
Resim 192: Sadak	215
Resim 193: Sadak	216
Resim 194: Tören Kalkanı	217
Resim 195: Kalkan	218
Resim 196: Tabanca Kuburu	219
Resim 197: Bir Çift Çizme.....	220
Resim 198: Bir Çift Çizme.....	221
Resim 199: Matara	222
Resim 200: Matara	223
Resim 201: Mniszech ve Potocki Armalı Halı	236
Resim 202: Duvar Halısı (Kilim)	237
Resim 203: Kilim	238
Resim 204: Adam Mikolaj Sienlawski Armalı Duvar Askısı	239
Resim 205: Zhupan	240
Resim 206: Ayin Cüppesi.....	241
Resim 207: Ayin Cüppesi.....	242
Resim 208: Ayin Cüppesi.....	243
Resim 209: Yöresel Giysi	244
Resim 210: Yöresel Giysi	245
Resim 211: Yöresel Giysiden Ayrıntı.....	245
Resim 212: Yöresel Giysi Aksesuarı (Kuşak).....	246
Resim 213: Günlük Giysi Ayrıntı.....	247
Resim 214: Günlük Giysi Ayrıntı.....	248
Resim 215: Polonya Kuşağından Yapılmış Kutsanmı Ekmek Kesesi ve Şal.....	249
Resim 216: Dokuma Kumaş Parçası.....	250

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ACC	The Association of Community College Trustee
A.g.e.	Adı Geçen Eser
A.g.k.	Adı Geçen Kaynak
A.g.a.	Adı Geçen Araştırmacı
BIS	Bank for International Settlements
BSEC	Black Sea Economic Cooperation Pact
CBBS	Council of the Baltic Sea States Secretariat
CEFTA	Central European Free Trade Agreement
CEI	Commonwealth of Independent States
CERN	Conseil Européen Pour La Recherche Nucléaire
EAPC	European Association for Palliative Care
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development
ECE	United Nations Economic Commission for Europe
FAO	United Nations Food and Agricultural Organization
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
IAEA	International Atomic Energy Agency
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development
ICAO	International Civil Aviation Organization
ICC	International Chambers of Commerce
ICFTU	International Confederation of Free Trade Unions
IDA	International Development Agency
IDAIEA	International Energy Agency
IFC	International Finance Corporation
IHO	International Hydrographic Organization
IMF	International Monetary Fund
ILO	International Labor Organization
IMO	International Maritime Organization
INTERPOL	International Criminal Police Organization
IOC	International Olympic Committee
IOM	International Organization for Migration
ISO	International Organization for Standardization
ITU	International Trade Organization
KOSGEB	Küçük Ve Orta Ölçekli Sanayiye Geliştirme Ve Dest. Dairesi Başkanlığı
MONUSCO	United Nations Organization Stabilization
MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra
NATO	North Atlantic Treaty Organization

NSG	National Security Guard
OAS	Organization of American States
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development
OPCW	Organization for the Prohibition of Chemical Weapons
S	Sayfa
SS	Sayfa Sırası
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
UN	United Nations
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development
UNDOF	United Nations Disengagement Observer Force
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNIDO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNIFIL	United Nations Interim Force in Lebanon
UNMEE	United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea
UNMIBH	United Nations Mission in Bosnia Herzegovina
UPU	Universal Postal Union
WEU	Western European Union
WFTU	World Federation of Trade Unions
WTO	World Trade Organization
WIPO	World Intellectual Property Organization
WMO	World Meteorological Organization
YY	Yüzyıl

GİRİŞ

Osmanlı İmparatorluğu'na ait halı, kilim, kumaş, işleme gibi tekstil ürünleri günümüzde dünyanın dört bir yanında, özellikle Avrupa'da çeşitli koleksiyonlarda ve müzelerde sergilenmektedir. Bu tezde, Osmanlı tekstillerinin Avrupa'da bulunma nedenleri, Polonya örneği üzerinden araştırıldı. Araştırmada; Osmanlı dönemine ait Polonya'daki müzelerde ulaşılabilen (izin verildiği ölçüde) çeşitli halı, kilim, kumaş, işleme, kostüm, giysi, aksesuarlar (kuşak, kemer, çanta, çizme), at koşum takımları, silahlarda bulunan tekstil ürünlerinin özellikleri, katalog bilgilerine ve eserlere doğrudan ulaşılarak; desen, renk, motif, kompozisyon, malzeme ve teknikleri bakımından değerlendirildi. Bu amaç doğrultusunda Polonya hakkında genel bilgiler verildi, ekonomik siyasi ve stratejik önemine değinildi. Tarihi İpek Yolu Ticareti ve sonrasında Osmanlılar ile Polonya (Lehistan) arasındaki ticari ve siyasi ilişkiler anlatıldı, ticari ürünlerin neler olduğu kısaca aktarıldı. Ticarete kullanılan tekstil ürünlerinden halı, kilim, kumaş ve işlemenin genel olarak teknik özellikleri, dönemi, sergilendiği yerlerden çekilen fotoğraflar ve künye bilgileri yazıldı. Sergi kataloglarından ve sergilenen eserlerden envanter bilgileri aktarıldı. Bu tarama yapılırken Müzelerden izin alınarak depoda ve sergide olan eserlerin bazıları doğrudan fotoğraflandırıldı. Bazılarının görselleri ise daha önce yayımlanmış katalog ve kitaplardan resimlendi. Ayrıca konu kapsamında yazılı kaynak, internet, , yüksek lisans ve doktora tezleri, ders notları, akademik dergiler gibi çalışmaların taraması da yapıldı. Bunun yanında Osmanlı tekstillerinin Polonya tekstilleri üzerindeki etkileri de incelendi.

1. GÜNÜMÜZ POLONYA CUMHURİYETİ’NİN GENEL BİLGİLERİ

1.1. Polonya Hakkında Genel Bilgiler

Polonya Orta Avrupa’da bulunan Avrupa Birliği üyesi bir ülkedir. Her türlü ekonomik ve ticari faaliyetin yürütüldüğü bu ülkenin yıldızı her geçen gün biraz daha parlamakta ve özellikle yabancı yatırımcı çekme konusunda çok başarılı olmaktadır.

Harita 1: Polonya Siyasi Haritası¹.

1 <http://www.mapsofworld.com/poland/poland-political-map.html> (03 Ocak 2015).

Aşağıda, Polonya'nın 2013 Yılı itibariyle genel bilgilerinin verildiği tablo sunulmuştur.

Tablo 1
Polonya Hakkında Temel Bilgiler²

Resmi adı	Polonya Cumhuriyeti
Başkenti	Varşova (Warszawa)
Dili	Lehçe (%97,8)
Dini	Roma Katolikleri %95, Doğu Ortodoksları, Protestanlar, ve diğer %5
Para Birimi	Zloty (Polonya Zlotisi); 1 Euro =3.267 PLZ (2012)
Yüzölçümü	312.685 km ²
Coğrafi Konumu	Orta Avrupa
Komşuları	Rusya (Kaliningrad), Litvanya, Beyaz Rusya, Ukrayna, Slovakya, Çek Cumhuriyeti, Almanya
Nüfusu	38.383,809 (Mayıs 2013 tahmini)
Devlet Yapısı	Cumhuriyet
Yasama Organı	İki meclis (460 milletvekilinden oluşan meclis ve iller bazında seçilen 100 temsilciden oluşan senato)
Devlet Başkanı	Bronislaw KOMOROWSKI (06.08.2010)
Başbakan	Donald Tusk (16.11.2007)
İdari Bölümler	16 bölge; Dolnoslaskie, Kujawsko-Pomorskie, Łódzkie, Lubelskie, Lubuskie, Malopolskie, Mazowieckie, Opolskie, Podkarpacie, Podlaskie, Pomorskie, Slaskie, Swietokrzyskie, Warminsko-Mazurskie, Wielkopolskie, Zachodniopomorskie
Büyük Şehirler	Warszawa, Łodz, Kraków, Wrocław, Poznan, Gdansk
Doğal Kaynakları	Kömür, sülfür, bakır, doğal gaz, gümüş, kurşun, tuz, işlenebilir arazi
Nüfusun Etnik Dağılımı	Polonyalı %97.6, Alman %1.3, Ukraynalı %0.6, Beyaz Rus %0.5
GSYH	799,2 milyar dolar

2 İzmir Ticaret Odası, “Polonya Ülke Bilgileri ve Türkiye İle İkili İlişkileri”, **İzmir: Dış Ekonomik İlişkiler Müdürlüğü AB ve Uluslararası Organizasyonlar Masası Yayını**, Mayıs 2013, s.2.

Kişi Başı Milli Gelir	21.000 dolar
Enflasyon Oranı	% 3,7
İşsizlik Oranı	% 12,6
İhracat	192,3 Milyar Dolar
İthalat	206,5 Milyar Dolar
Polonya'nın Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar	AB, ACCT(Gözlemci), Australia Group, BIS, BSEC (Gözlemci), CBSS, CE, CEI, CERN, EAPC, EBRD, ECE, FAO, IAEA, IBRD, ICAO, ICC, ICFTU, IDA, IEA (Gözlemci), IFC, IFRCs, IHO, ILO, IMF,IMO,Inmarsat, Intelsat, Interpol, IOC, IOM, ISO, ITU, MONUSCO, NATO, NSG, OAS (Gözlemci), OECD, OPCW, UN, UNCTAD, UNDOF, UNESCO, UNIDO, UNIFIL, UNMEE, UNMIBH, UPU, WEU,WFTU, WTO, WIPO,WMO, Schengen bölgesi,

1.2. Siyasi Durumu

“Ülkenin yönetim şekli Cumhuriyet’tir. Polonya, parlamenter demokrasiyle yönetilen bir ülkedir. İki yapıdan oluşan bir parlamentoya sahiptir. Birinci yapıyı, 4 yılda bir yapılan seçimle halk tarafından belirlenen üyelerden oluşan 460 koltuklu meclistir. Meclis, Polonya’da kraliyet döneminden kalan ismiyle “Sejm” olarak adlandırılır. İkinci yapı ise meclisin bir üst kademesi olan, 100 koltuklu, üyelerinin her biri kendi siyasi bölgesinde o bölgenin seçmenleri tarafından oy çokluğuyla seçilmiş senatodur”³.

Siyasi durumdan bahsederken, ülkenin 16 idari bölgeden (voyvodalık) oluşur. Bunlar Dolnoslaskie, Kujawsko-Pomorskie, Łódzkie, Lubelskie, Lubuskie, Malopolskie, Mazowieckie, Opolskie, Podkarpackie, Podlaskie, Pomorskie, Slaskie, Swietokrzyskie, Warminsko-Mazurskie, Wielkopolskie, Zachodniopomorskie’dir.

3 Zeynep Akyürek, “Polonya Doğal Taş Üretimi ve İthalatının İncelenmesi”, (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Maden Mühendisliği ABD, 2008), s.20.

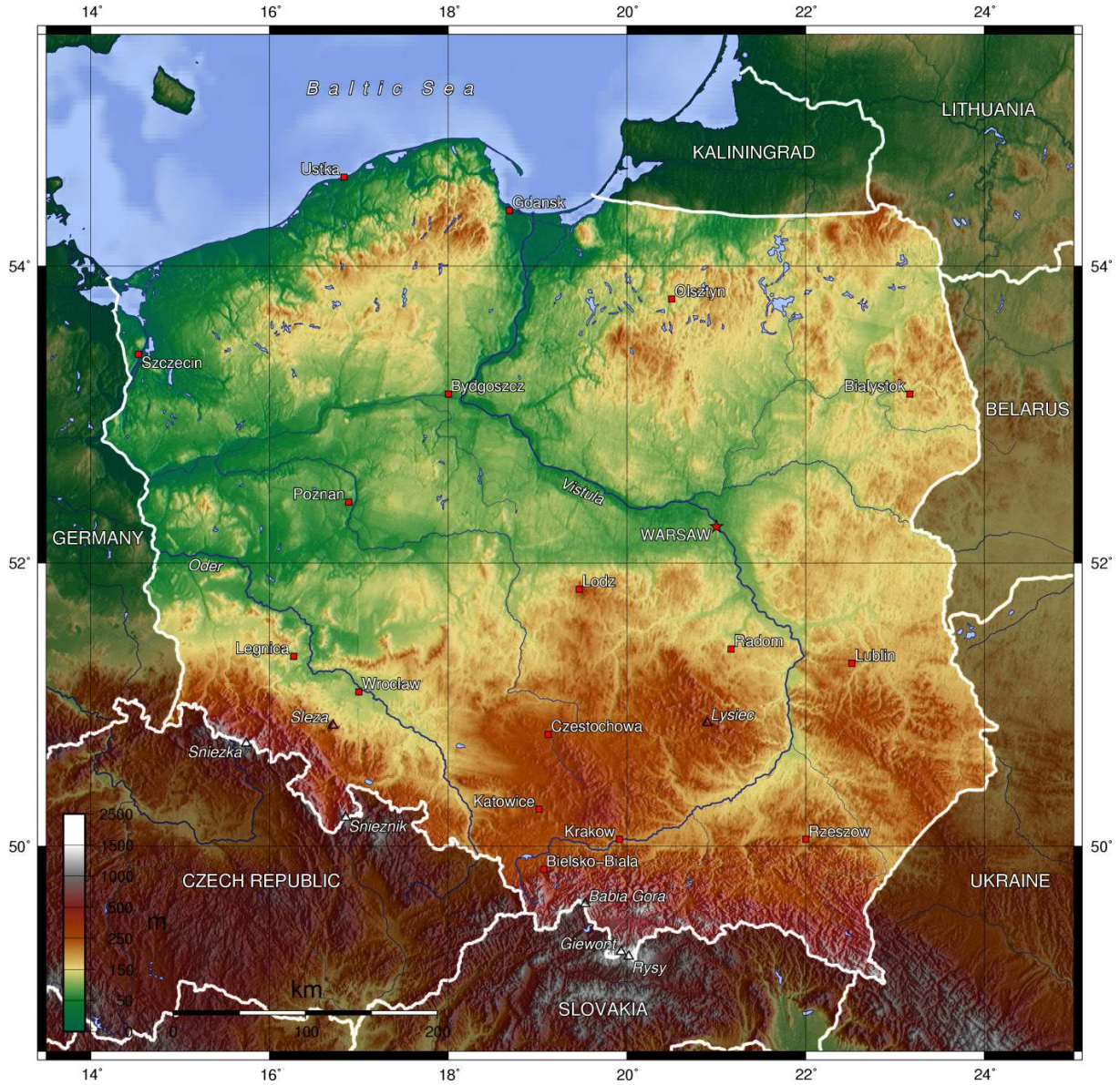
1.3. Fiziki Yapısı

Polonya'nın güney kısmında dağlık alanlar bulunmaktadır. Çoğunluğu ovalardan meydana gelir. Ülkenin en yüksek noktası 2500 metre yüksekliği olan Tatra sıradağlarındaki Rysy dağıdır. Ayrıca Polonya'nın Baltık denizi boyunca 520 km'lik bir kıyı şeridi bulunmaktadır. Başlıca limanları; Gdynia, Gdansk ve Szczecin'dir. Bunlar, Polonya'nın dış dünyaya açılan kapılarıdır. Batıda Oder ve Neisse nehirleri, doğuda Bug nehri, güneydoğuda Karpatlar ile güneybatıda Südet dağları ülkenin doğal sınırlarını oluşturmaktadır⁴.

Harita 2: Polonya Fiziki Haritası⁵.

- 4 Ar-Ge Mevzuat Şubesi Genel Sekreterliği, “Tekstil Sektörü Açısından Polonya”, **İTKİB Genel Sekreterliği**
Yayınları, Kasım 2013. s.2.
5 <http://www.ezilon.com/maps/europe/poland-physical-maps.html> (03 Ocak 2015).

Harita 3: Polonya Coğrafi Haritası⁶.

1.4. Tarihi

“Polonya’daki Oder ve Vistül nehirlerinin boyları tarihçiler tarafından dünyadaki Slav ırkının anavatanı olarak kabul edilmektedir. Buradan Avrupa’nın diğer bölgelerine dağılan Slavlar günümüzdeki Slav-kökenli ulusları oluşturmuşlardır. MS 800 yılına doğru Doğu Slavlar Rusya, Ukrayna ve Beyaz Rusya’ya yerleşmiş, Güney Slavlar ise Sırbistan, Hırvatistan

6 http://en.wikipedia.org/wiki/Geography_of_Poland#mediaviewer/File:Poland_topo.jpg (03 Ocak 2015).

ve Bulgaristan gibi Balkan ülkelerine yerleşmiş, Batı Slavlar da Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya ve Doğu Almanya civarına yayılmışlardır.

Polonyalı bir kral olan I. Mieszko'nun 966 yılında Hristiyanlığı kabul ederek Piast Hanedanını kurması Polonya tarihinin başlangıcı olarak kabul edilir. Polonyalılar 11. yüzyıl boyunca güçlü bir devlet kurdular. Ancak Polonya kralı III. Bolesław'ın 1138 yılındaki ölümünden sonra bu krallık parçalandı. 1241 ve 1259 yıllarındaki Moğol istilaları Polonya'yı daha da zayıflattı. Bu dönemde Polonya büyük bir Alman göçüne sahne oldu. Almanlar bu bölgede 20. yüzyıla kadar varlık gösteren büyük bir azınlık oluşturdular ve Polonya kültürüne geniş bir etkide bulundular⁷.

“Erken dönemlerde, Polonya’da, M.S. 966’da Hristiyanlığı kabul eden Batı Slavları’nın yaşadığı bilinmektedir. Polonya Krallığı, M.S. 1025’te kurulmuş ve bugünkü Polonya topraklarının yaklaşık % 80’ine sahip olmuştur. Polonya’nın eski bir hanedan ailesi olan Piast’ların Hanedanlığı sonrasında, Polonya, çok sayıda daha küçük krallıklara bölünmüştür. (1138 – 1306). Jagiellon Hanedanlığı sırasında (1386-1572) ülkenin birleşmesinden sonra, Polonya bir kez daha kültürel ve ekonomik bakımdan zenginleşmiş; dönemin sonunda, toprakları, bugünkü Polonya topraklarından çok daha büyük hale gelmiştir. Takip eden 200 yıl boyunca, krallar, ülke kasabalarına refah getirmiş ve büyümelerini hızlandırmıştır. Buna rağmen, tekrarlayan savaşlar sonunda, ekonomi güçsüzleşmiş ve kırsal bölgelerde durgunluğa sebep olmuştur⁸.”

10. yüzyıldan 17. yüzyıla kadar Avrupa’nın güçlü devletleri arasında yer alan Polonya 17. yüzyıl sonra ülkede çıkan iç karışıklıklar nedeniyle zayıflamış, güç kaybetmiştir. Ülkenin bu güçsüzlüğünden faydalanarak güçlerini birleştiren komşu ülkelerden Rusya, Prusya ve Avusturya, 1772, 1793 ve 1795’te olmak üzere Polonya paylaşımına tabi olarak Avrupa haritasından silinmiştir. Bu ülkelerin kontrolü altında kalan Polonya’nın kültürel ve ulusal kimliğine yönelik kısıtlamalar sonrasında 1830 ve 1863 tarihinde genel ayaklanmalara ve protestolara yol açmıştır.

“1. Dünya Savaşı’nın sonunda, Polonya, daha önceki topraklarının büyük bir bölümü üzerinde bağımsızlığını ve kontrolü tekrar kazanmıştır. Polonya, iki Dünya Savaşı

7 http://tr.wikipedia.org/wiki/Polonya_tarihi (03 Ocak 2015).

8 KPMG Yayını, Polonya’da Yatırım, 2013, <http://www.kpmg.com/PL/pl/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/2014/Investment-in-Poland-Turkish-language-2014.pdf> (21 Mart 2014).

arasında ulusal, siyasi ve hukuki kimliğini konsolide etmek için yeterli zamana sahip olmuş; ancak dünyadaki ekonomik bunalım nedeniyle ekonomik konsolidasyonun gerçekleşmesi gecikmeli olmuştur. Almanya'nın 1 Eylül 1939'da Polonya'yı işgal etmesinin ardından – ki bu olay 2. Dünya Savaşı'na yol açmıştır- ülke, Nazi Almanya'sı ile Sovyetler Birliği arasında paylaşılmıştır. Hükümet, Polonya'dan uzaklaştırılmış ve nihai olarak İngiltere'de tekrar faaliyetlere başlamıştır”⁹.

“2. Dünya Savaşı'nın ardından SSCB baskısı altında kalan Polonya, Doğu Bloğu ülkelerinin arasında yer almış, ancak Sovyetler Birliği gölgesindeki komünist rejim 1980 yılında çıkmaza girmiştir. Grevlere ve protestolara dayanamayan hükümet, seçimlerin ilk defa serbest yapılmasına karar vermiştir. 4 Temmuz 1989'da yapılan seçimlerde Lech Walesa'nın lideri olduğu *Solidarność (Dayanışma) Partisi* zafer kazanmıştır. Böylece Doğu Avrupa'da ilk komünist olmayan hükümet yönetime geçmiştir”¹⁰.

Polonya 9 Aralık 1990 tarihinde NATO'ya katılmış, 1 Mayıs 2004 tarihinde de Avrupa Birliği'ne üye olmuştur. Başka bir deyişle, Avrupa Birliği'ne katılım konusunda başarılı bir referandum ve daha sonra AB üye devletlerinin katılımı onaylamasının ardından, Polonya, 1 Mayıs 2004'te de Avrupa Birliği'ne katılmıştır. Dokuz başka ülke ile birlikte, Polonya, on yıllar boyunca kendi geleceğini belirleyecek ekonomik ve siyasi bir organizasyonun üyesi haline gelmiştir.

Polonya, Birleşmiş Milletler, UNIDO, Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası, NATO, OECD ve Fikri Mülkiyet Haklarının Korunmasına İlişkin Konvansiyonun ve diğer uluslararası kuruluşların üyesidir. 1 Mayıs 2004'e kadar, Polonya, aynı zamanda, serbest ticaret bölgesi CEFTA'nın da bir üyesi olmuştur. AB'nin genişlemesi, yeni AB ülkeleri – Polonya, Çek ve Slovak Cumhuriyetleri, Macaristan ve Slovenya – için CEFTA üyeliğini otomatik olarak sona erdirmiştir¹¹.

9 KPMG Yayını, Polonya'da Yatırım, 2013, <http://www.kpmg.com/PL/pl/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/2014/Investment-in-Poland-Turkish-language-2014.pdf> (21 Mart 2014).

10 *Economic Intelligence Unit*, 2008, www.economist.com/countries/Poland/profile.cfm?folder=Profile%2D,Economics%20DATA (20 Mart 2014).

11 Akyürek, ss.20-22.

1.5. Stratejik Önemi

Polonya, 39 milyona yaklaşan nüfusuyla Avrupa Birliği'ne yeni katılan ülkeler arasında en büyük ülkedir. Artan nüfusun büyüyen konut ihtiyacı ve ekonomik gelişmeler sonucu kişi başına düşen gelirin yükselmesi, ülkede geçmişe göre daha lüks konutların inşasına neden olmaktadır. Tüketicimin artması daha çok ihracatçı ülkeyi Polonya'ya çekmiş bu da fiyatların düşmesine neden olmuştur. Tüm bunlar Polonya'yı, Avrupa'da stratejik bakımdan önemli kılmaktadır.

...Ekonomide yaşanan olumlu gelişmeler ve AB üyeliği, hem ülkenin yerli yatırımcılarını, hem de yabancıları, Polonya'da yatırım yapmaya teşvik etmektedir. Son yıllarda özellikle doğrudan yabancı yatırımların miktarında önemli artışlar söz konusu olmaktadır. Yatırımcıları ülkeye çekmek için Polonya ve Avrupa Birliği tarafından destekler verilmektedir. Polonya, Avrupa'daki jeopolitik konumu bakımından, Avrupa'nın doğusundaki ülkelere açılan ticaret kapısı olma rolünü üstlenmiştir. Ayrıca maliyetlerin Batı Avrupa'ya kıyasla daha düşük olması, pazarın büyüklüğü, iş gücü ve kalifiye eleman bulma kolaylığı, ekonomik büyüme ve Dünya Bankası'nın para politikaları, yabancı yatırımcılar için ekonomik ve politik çevreyi olumlu kılarak, Polonya pazarına çekmektedir. Düşük vergi, faiz ve enflasyon oranları, Avrupa Birliği bölgesine katılmasıyla birlikte gösterdiği hızlı uyum, olgunlaşmış finansal sistemi ve istikrarlı bankacılık sektörü ülkeyi yatırımcılar açısından çekici kılmaktadır. Japonya, İspanya ve Güney Kore Polonya'ya en fazla yatırım yapan üç ülkedir¹².

12 Akyürek, ss.26-31.

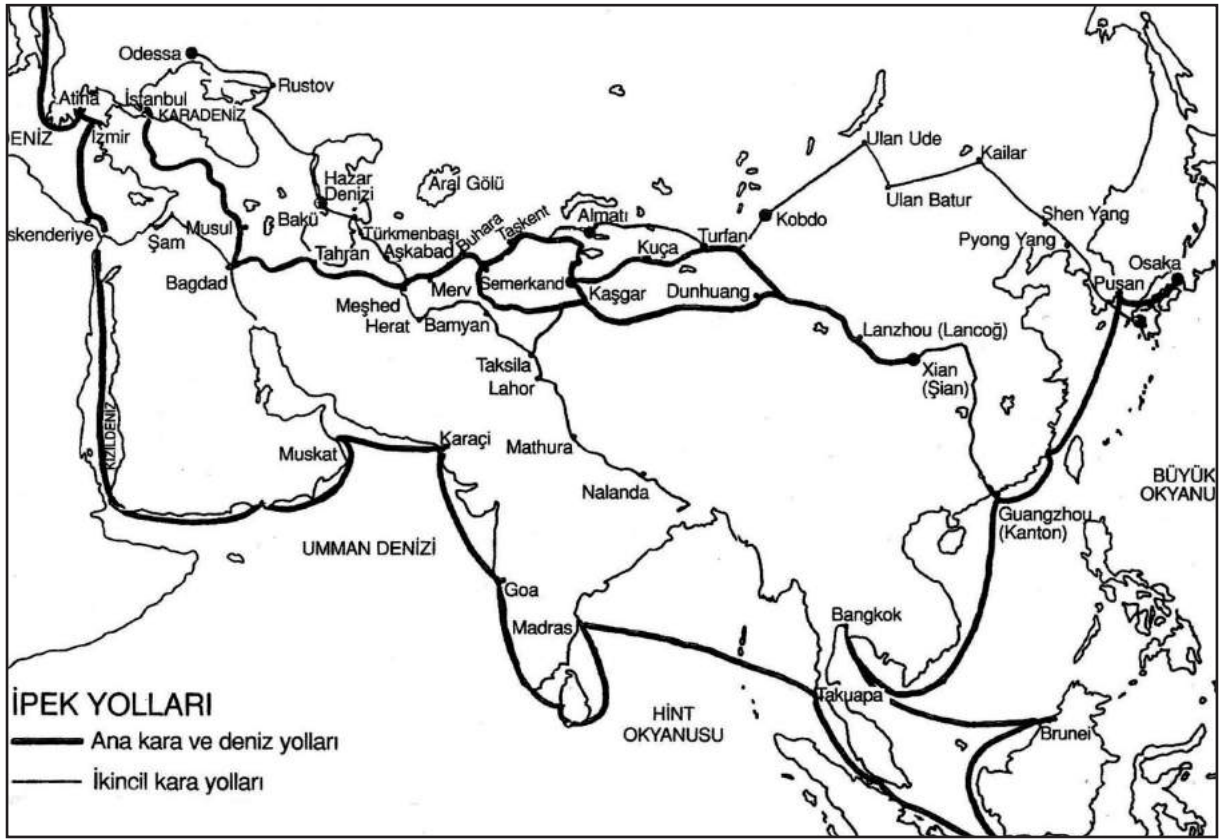
2. OSMANLI POLONYA İLİŞKİLERİ

2.1. İpek Yolu Ticareti

İpek Yolu, doğu ve batı arasındaki mal alışverişlerini düzenleyen uzun bir köprü vazifesi görmesinin yanı sıra, kültür alışverişlerinde sanatın ve sanatsal etkileşimlerin kervanlar aracılığı ile bölgeden bölgeye taşınmasında önemli bir görev üstlenmektedir. İpek Yolu, Asya'yı Avrupa'ya bağlayan bir ticaret yolu olmasının ötesinde, yaklaşık üç bin yıldan beri, bölgede yaşayan kültürlerin, dinlerin, ırkların da izlerini taşımakta ve üzerinde yaşamış olan toplumlara çok önemli bir tarihsel ve kültürel bir zenginlik sunmaktadır.

İpek Yolu hakkında yapılan tezde aşağıdaki bilgiler yer almaktadır. “İpek Yolu, Batı Han hanedanı döneminde Zhang Qian tarafından Chang'an (bugün ki Si-an) başlatılan, batıda Roma imparatorluğunda son bulan ulaşım yoludur. “İpek Yolu” ismi ilk defa, XIX. yüzyılın sonlarına doğru Alman coğrafyacı ve jeolog Baron F. Von Richthofen tarafından kullanılmıştır. Asya'nın en eski askeri ve ticari ulaşım yolu olan İpek Yolu adını, Çin'den batı ülkelerine gönderilen ipeğin bu yoldan sevk edilmesi dolayısıyla almıştır. En eski çağlardan beri, İpek Yolu güzergâhlarında çeşitli mallar nakledilmekteydi. Doğu-Batı coğrafyaları arasında gidip gelen kervanların her iki coğrafyada ticaretini gerçekleştirdikleri malların en değerlisi ve de en başta geleni “ipek” idi. Çin, uzun süreler sırrını sakladığı ve üretim tekeline sahip olduğu ipek ile ön plana çıkmıştır. Roma'da M.Ö. 753 tarihinde tanınmasından sonra aranan bir meta haline gelen ipek, uzun bir zaman dilimi boyunca önemini korumuştur. İpek, en eski zamanlardan itibaren Batı coğrafyasında talep görmüştür ve ipek uğruna büyük fiyatlar ödenmiştir. Bu yolun bir ucunda Roma ve diğer ucunda olan Çin sayesinde iki büyük pazar yaratılmıştır. Kıtalararası yol olarak İpek Yolu'nun bir araya gelişine uzun bir “erken yollar” dönemi öncülük ediyordu. Erken yollara, sınırlı sayıda ülkeleri birleştiren mahallî yolları da (mesela, Çin'den Doğu Türkistan ve Orta Asya'ya giden “Batı Yolu”, Ahemenid Devleti'ndeki “Kral Yolu”, Mısır'dan Kızıl Deniz, İran Körfezi, Hindistan ve Seylan'a giden “Baharat Yolu”) eklemek mümkündür”¹³.

13 Adnan Toprak, “Doğu – Batı Kültürel Etkileşiminde İpek Yolu (Başlangıçtan Göktürk Dönemi Sonuna Kadar)”, (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, 2008), s.200.

Harita 4: İpek Yolu, 10.yy.¹⁴.

Bu dönemde meydana gelen ticari ilişkiler, daha ziyade doğu-batı eksenindeki belirli yollar ve ticaret merkezleri etrafında gelişmiştir. İpek, parfümeri, mücevherat, kürkler ve köleler İpek Yolu vasıtasıyla Çin'e, Orta Asya'ya ve oralardan da başka yerlere naklediliyordu. İpek Yolu hakkındaki bilgiler bu dönemde kuvvetli bir ticari akımın oluştuğunu göstermektedir. Doğu'dan gelen baharatlar, İpek ve daha birçok ticari ürün Avrupa için son derece önemliydi¹⁵.

İlk ipek dokumacılığının M.Ö. 3000 yıllarında, törensel eşya olarak kullanımı ise M.Ö. 2000 yıllarında olduğu söylenir. İlk kesin belge Hint Seferi'nde ipekten etkilenen İskender'in subaylarından Nearches'in yazmış olduğu "İpek Derisi" kitabı olduğu bilinir. Ancak Batılılar ipeğin ağaçtan kazındığı ya da toplandığı gibi yanlış bilgilere sahiptiler. Roma İmparatorluğu'nda ipeklerin moda kumaşı olduğu, şık kimselerin giydiği ve şehirlilere ait olduğu belirtilmiştir. İpek ipliğinin keşfiyle sanatsal işlemesi insanların temel ihtiyacı haline gelmiştir. Sosyal hayatta sınıf ayrılıklarını oluşturdu. Eski Çin'de önce yöneten ailelerde, sonra imparatorluk sahipleri

14 Halil İnalıcık, **Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2008, s.194.

15 Gökhan Tok, "Doğu'dan Batı'ya Ticaret – İpek Yolu", **Bilim ve Teknik**, Tübitak, sayı.394, (2000), s.66.

tarafından kullanıldı. Daha sonra artarak, Asya ve Avrupa kültür çevrelerinde toplumda mevki sembolü olmaya başladı.

Zamanla ipek, sadece saray tarafından değil halk içerisinde de kullanımı başlamıştır. Toplumda ipekliler sadece kadınların değil erkeklerin de kullandığı bir ürün haline gelmiştir¹⁶.

Çin ipeklilerinin Batı'da kullanılış biçimleri sadece giyim eşyalarıyla sınırlı olmamaktadır. Daha farklı birçok alanda kullanılmaktadır. M.S. VI. yüzyıla gelindiğinde, Ön Asya ve Roma İmparatorluğu'nda İpek kullanımı çok artmaktadır¹⁷.

İpek kullanımı sınıflar arası farklılığı da ortaya koymaktadır. Çin'de ipek üretiminin artması bir çok reformların yapılmasına yol açmaktadır. Bu reformlar hacim ve tartı ölçülerinde birliği sağlar, para ile ilgili işlemlerin yeniden düzenlenmesi vb. alanlarda meydana gelmektedir. Ardı ardına yapılan düzeltmelerden ilki değer ölçüsünde yapılmaktadır. İmparator M.Ö. 221'de ipeği yalnızca üretim fazlası olan ve diğer bölgelere satılan ürün olmaktan çıkarıp, devletin giderlerini ve devlete ödenen vergileri karşılamak için, para yerine, değer yönünden birbirine eşit olan bir ölçü haline getirmektedir. Bu maksatla, uzunluk ve ağırlığı belirli ölçülerde ipek topları para yerine, değer ölçüsü birimi olarak kullanılmaya başlanmaktadır¹⁸.

Medeniyet ipekle başladı. Erken kapitalizmin öncülüğünü yaptı, altına eşdeğer kılınıp, değişilebilen değer olarak kullanıldı. Ayrıca ipeğin törensel eşya olarak da önemi çok büyüktü. Yöneticiler ipeği; düğün, cenaze törenleri ve herhangi bir kutlamada halkı etkilemek için kullanıyorlardı. Mezar buluntularından anlaşıldığı üzere ölümlerin ipeğe sarılması ölümden sonra yaşama inandıklarını ve orada lüks yaşama devam etmek istediklerini göstermektedir. Bundan başka Çin elçi ve delegeleri; altın eşya ve ipekli kumaşları imparator hediyesi olarak götürürlerdi¹⁹.

16 Özkan İzgi, "Çin İle Batı Arasındaki İpek Yolları (8. Yüzyıla Kadar)" **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, cilt: 2, sayı: 1, 1984, s.91.

17 Hans Wilhelm Hausig, **İpek Yolu ve Orta Asya Kültür Tarihi**, Müjdat Kaya Yerli (çev.), İstanbul, Ötüken, 2001. ss.84-85.

18 Hausig, ss.89-90.

19 Şerife Atlıhan, Marmara Üniversitesi GSF Öğretim Üyesi, "Yayınlanmamış Tekstil Sanatı Tarihi Ders Notları", İstanbul: 6 Ekim 2014.

Harita 5: Türkiye Haritası, Amsterdam, 17. yüzyıl, Piotr Nowicki Koleksiyonu, Varşova²⁰.

Türkler Çin, İran ve Bizans arasında, bir uçtan bir uca kadar ticari ilişkileri sağlayan bir köprü görevi üstlenmektedir. Bu ticaret yolları üzerinde kervanların konaklamaları amacıyla, etrafı surlarla çevrilmiş büyük bir şehir niteliğinde olan kervansaraylar vardı. Bu ticaret yolları üzerinde bulunan şehirler ve ticaret yerleri genel olarak birbirine benzerdir. Bu şehirlerin oluşmasında Buda manastırlarının banka, borsa, depo olarak kullanılması etkili olmaktadır. Orta Asya'daki ticari şehirlerin bu hüviyete kavuşması M.S. IV ve V. yüzyıllarda gerçekleşmektedir²¹.

İpek ve ipekli elbiseler, eski dünya'nın önemli bir kısmını etkilemiş, milletlerarası ticaretin her zaman temel malı olmasa bile, değişmez bir şekilde dikkate değer malı olmaktadır.

20 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, "Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı" Sergisi'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

21 Turhan Atan, **Türk Gümrük Tarihi / Başlangıçtan Osmanlı Devletine Kadar**, I. Cilt, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1990, s.28.

Batı açısından düşünülecek olursa ipeği tanıma ve beraberinde sahip olma düşüncesi bu coğrafyada da kendini göstermiş ve dönemin vazgeçilmez ürünleri arasında yerini almıştır. Batı insanı için Uzak Doğudan gelen ipek, onun idareci sınıf tarafından kullanılmasını zorunlu kılar ve bu yüzden ipek, uluslararası ilişkilerde hatırı sayılır derecede rol oynamaktadır. İpek üretimi ve pazarında öncelikle bir bölgenin en iyi ürettiği malın üretiminde uzmanlaştığı ve üretilen malın fazlalığını diğer mallarla değiştirebilir hale gelmektedir. Burada ulaşım ve pazarlama imkânları yaratan bir tüccar sınıfı ortaya çıkmasına ve parasal sistemin oluşmasına zemin hazırlamaktadır²².

Zamanla İpek Yolu'ndan taşınan malların çeşidi değiştiği gibi, yolların güzergahı da değişim göstermektedir. Orta Asya'dan geçen İpek yolu, Orta Çağ sonlarında yeni kıtaların ve ticaret yollarının bulunmasının ardından önemini kaybetmektedir.

2.2. Osmanlı - Polonya Siyasi İlişkileri

Türk-Polonya ilişkileri 13. yüzyılda Moğol-Tatar orduları ile Polonyalıların karşılaşması ile başlamış, Altınordu Devleti zamanında Tatar ve Karay Türklerinin Litvanya ve Polonya'ya gelerek yerleşmeleri şeklinde devam etmiştir²³.

“Türkiye-Polonya ilişkilerinin resmi olarak başladığı tarih ise, 1414 yılıdır. Polonya Kralı Wladyslaw Jagiello, ilk defa Osmanlı Padişahı I. Mehmet'e iki elçi göndermiştir. Bu kişiler Bursa'ya gelmiştir”²⁴. 1440 yılında II. Murat'a gönderilen elçiler ile Polonya-Türkiye ilişkileri devam etse de, Varna Savaşında Polonyalılar yine Macarları desteklemişlerdir²⁵.

1490 yılında Türkiye-Polonya arasında imzalanan anlaşma ile iki taraf ilişkilerini belirli bir eksene oturtmuş, daha sonra da zaman zaman bu anlaşma yenilenmiştir. Kanuni döneminde yapılan 1552 tarihli Name-i Hümayun ile Polonya'ya dostluk teminatı verilmiştir²⁶.

22 Hebert Heaton, **Avrupa iktisat Tarihi**, Paragraf Yayınları, Ankara, 2005, s.17.

23 Sabire Arık, “Polonya Kralı Jan III. Sobieski Ve Hükümdarlığında Osmanlı Lehistan İlişkileri (1674-1696)”, (**Doktora Tezi**, Ankara Üniversitesi SBE, 2004), ss.159-160.

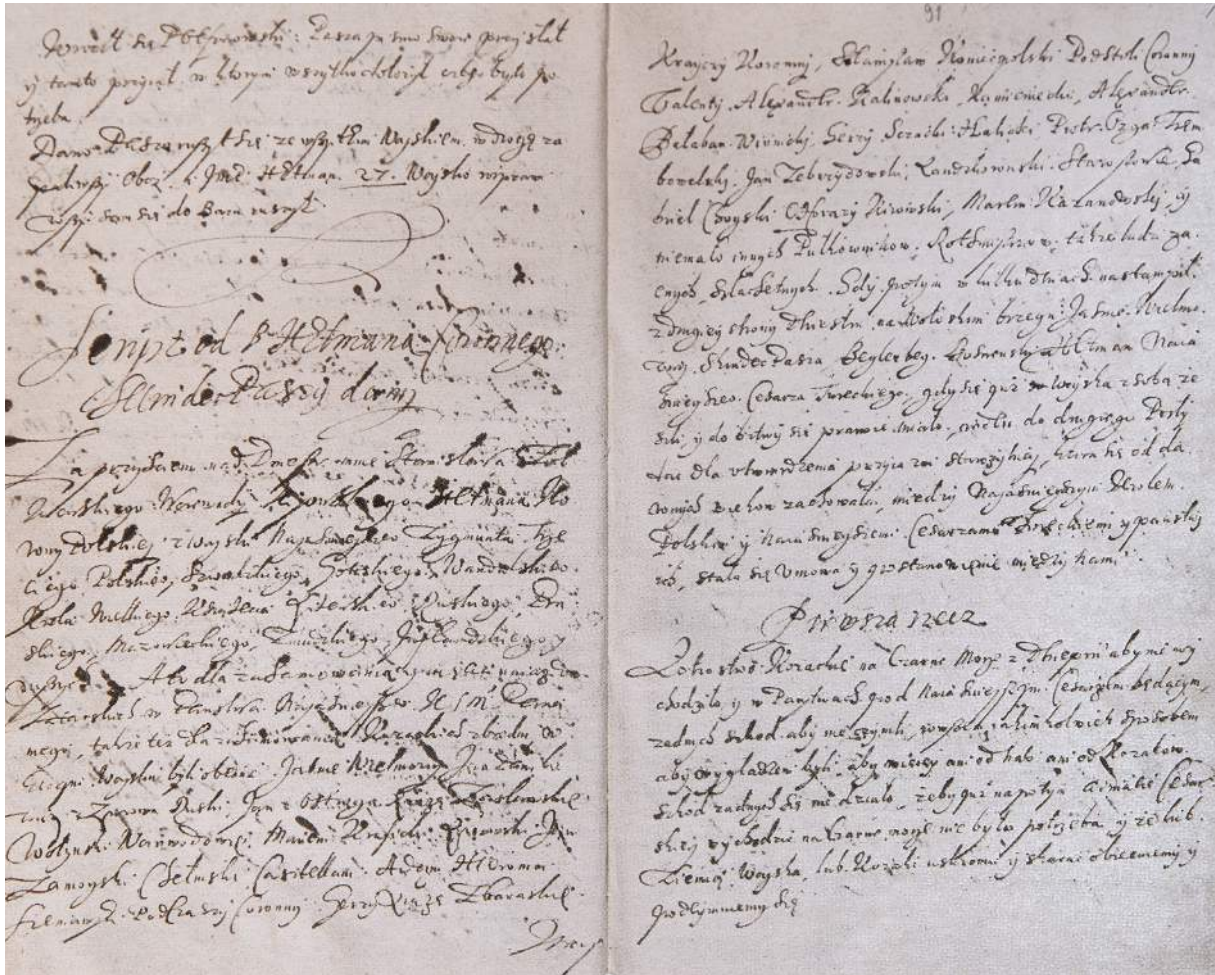
24 Nimet Akdes Kurat, **Türk Diplomasisi ve Polonya Merkez Arşivindeki Türkçe Vesikalara Ait Lehçe İki Eser**, Belleten, XXX, (119), 1966, s.444.

25 Bekir Sıtkı Baykal, **Tarih Boyunca Osmanlı Polonya İlişkileri**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1985, s.248.

26 İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, C: II, III, Birinci Kısım, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1988, s.480.

XVII. yüzyılda İstanbul'da Lehistan-Ermeni ticaret evleri bulunmakta olup, Polonya'dan Türkiye'ye hububat, Türkiye'den Polonya'ya, silah, at koşumu, halı, tütün ve portakal getirilmiştir. XVIII. yüzyılda İstanbul'da bir Polonya Okulu açılmış, XIX. yüzyılda ise, Türk dili ve tarihi ile ilgili ciddi çalışmalar yapanlar görülmüştür. Bunlara örnek; Antoni Muchlinski, Jan Reychman, Edward Piekorski ve Ananiaz Zajalczkowski gibi kişilerdir.

1672 yılında yapılan Bucaş Anlaşmasıyla; Polonya her yıl 22 bin altın vergi vermeyi, Podolya'yı terk etmeyi ve Ukrayna'dan çekilmeyi kabul etmiş, fakat 1676 yılında yapılan anlaşma gereğince vergi maddesi kaldırılmıştır²⁷.

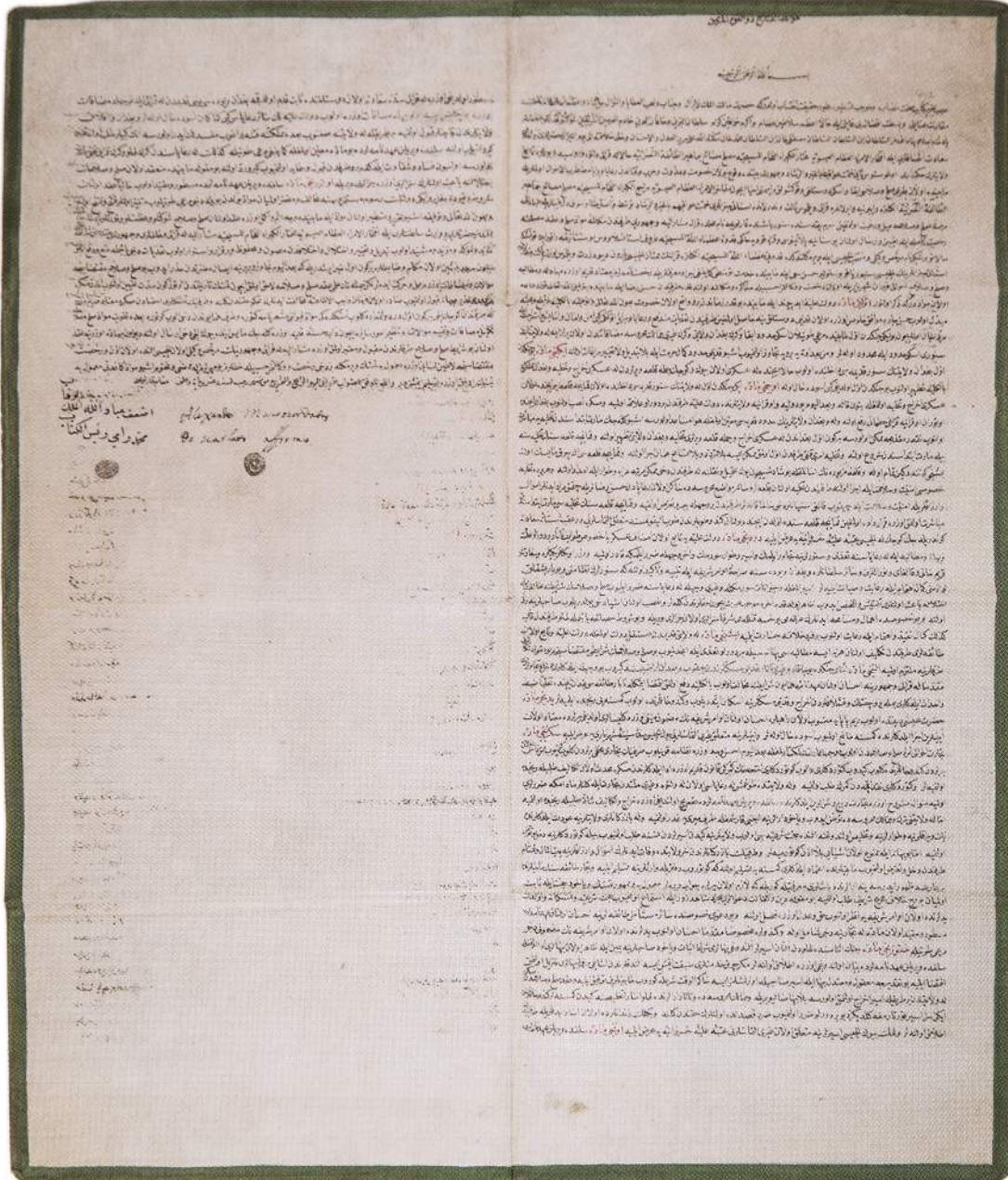

Resim 1: Bucaş Antlaşmasının Lehçe Nüshası , 23 Eylül 1617,
Jagiellońska Kütüphanesi Kraków - BJ, env. no. Ms. 110, fol. 79b-81a²⁸.

27 Uzunçarşılı, ss.424-427.

28 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.180.

XVIII. yüzyılda özellikle 1699 Karlofça Anlaşması'ndan sonra Türkiye-Polonya ilişkilerinde barış döneminin olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü Rusya güçlenmiş, Polonya'nın içişlerine karışmaya başlamış, diğer yandan Rusya, Osmanlı Devleti için de sorun olması dolayısı ile iki devlet birbirine yakınlaşmıştır.

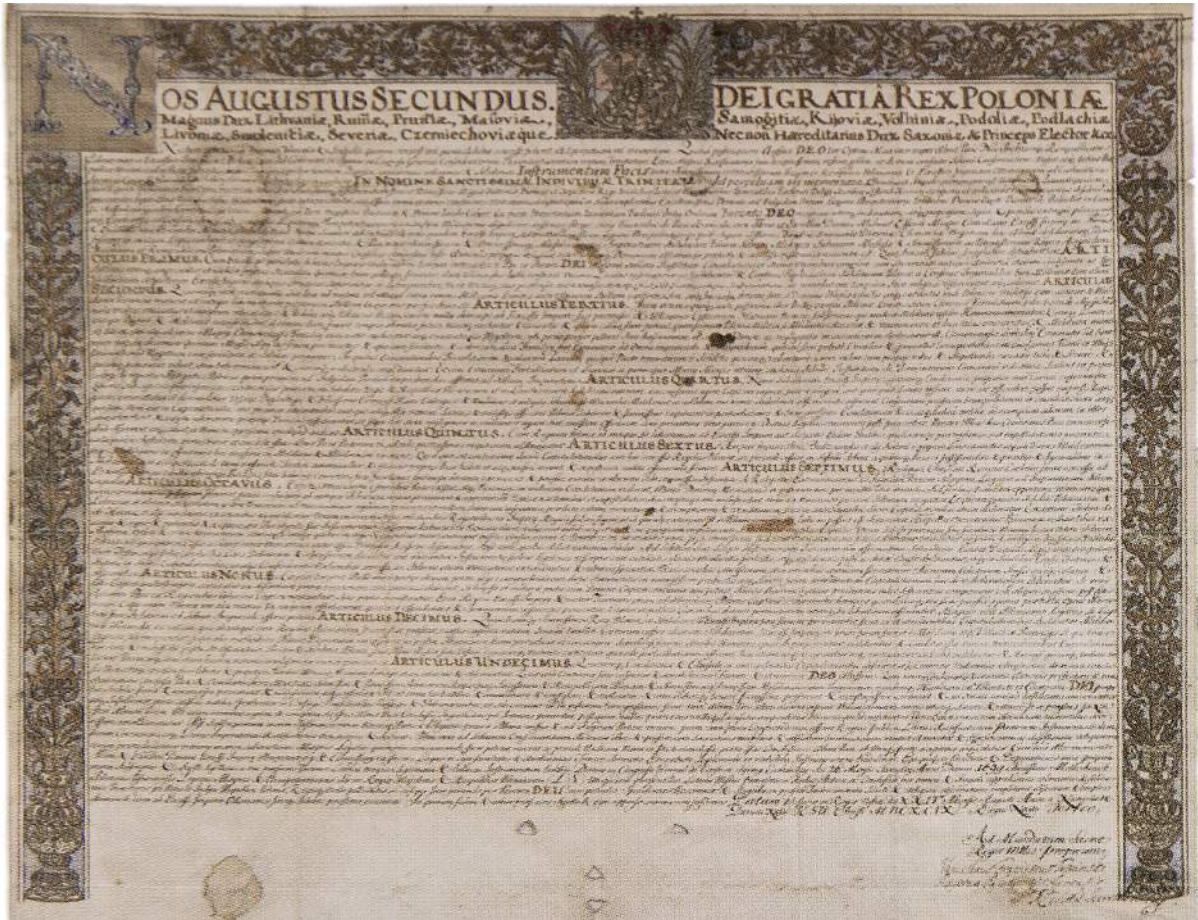

Resim 2: Karlofça Antlaşması, Osmanlı Belgesi, 26 Ocak 1699.

Tarih Kayıtları Merkezi Arşivi, Varşova - AGAD, env. no. AKW, Dz. Tur., k. 78, t. 503, no. 832²⁹.

29 Ayşen Anadol (Ed.), *Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı*, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.288.

Karlofça Antlaşması 11 maddelik bir anlaşmadan oluşur. Osmanlılar Podolya'yı bırakacak, Polonyalılar Boğdan'dan çıkacak, ticari ilişkiler yenilenecek, Osmanlı topraklarında Katolik mezhebi serbest olacak, vb. Tatarlar'ın Polonya'ya baskın yapmaları kesinlikle yasaklanmıştı ve Tatarlar artık herhangi bir haraç ya da hediye talebiyle Polonyalılar'ı rahatsız etmeyecekti. Bu temessük Polonya elçisine verilirken, Latincesi de Polonya elçisi tarafından Osmanlı delegelerine verilmişti. İki tarafın belirlediği bu koşullar Kral, Sultan ve Babıali'ye gidecek Polonya elçi heyeti tarafından onaylanmak zorundaydı³⁰.

Resim 3: Kral II. August'un Karlofça Antlaşmasına Verdiği Onay, 24 Ağustos 1699. Tarih Kayıtları Merkezi Arşivi, Varşova - AGAD, env. no. AKW, parşömen belgeler, no. 5418³¹.

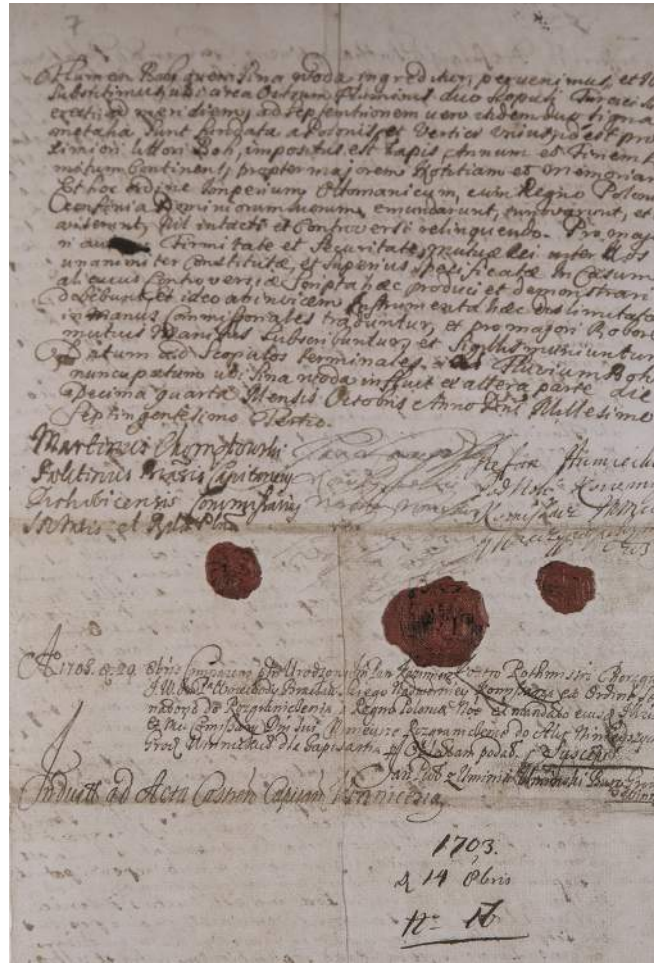
“Bu anlaşmayla, 6 Ocak 1699 tarihinde Sultan II. Mustafa ile Polonya Kralı II. Auguste arasında dostluğun oluşması konusunda anlaşma yapılmıştır. 1711 Prut Anlaşması sırasında

30 A.g.k., s.288.

31 A.g.k., s.289.

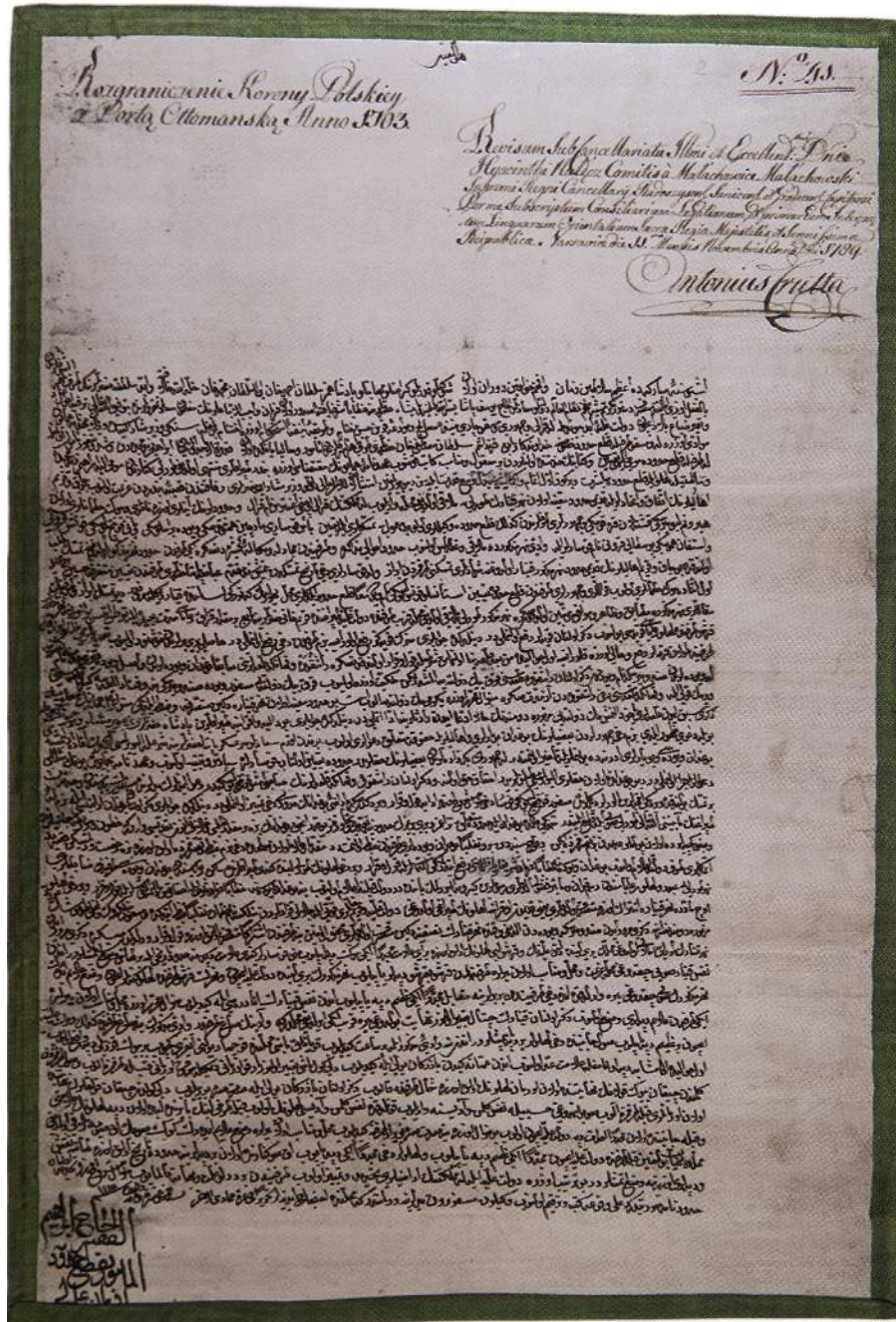
ise, Polonya'nın toprak bütünlüğüne vurgu yapılmış ve 26 Ağustos 1714 tarihinde III. Ahmet, Polonya Kralı II. Auguste'a gönderdiği Name-i Hümayun'da dostluğun devamı üzerinde durmuştur³². Buna karşılık Polonya da, 1716 yılında Osmanlılara karşı yapılan savaşta tarafsız kalmıştır.

“Belge, Karlofça Anlaşması'na göre iki tarafın temsilcileri tarafından çizilen Polonya - Osmanlı sınırını tanımlamaktadır”³³.

Resim 4: Üç Polonyalı Temsilcinin Hazırladığı Sınır Protokolü, 14 Ekim 1703. Tarih Kayıtları Merkezi Arşivi, Varşova - AGAD, env. no. AKW, Dz. Tur., k. 78, t. 534, no. 870³⁴.

- 32 Nigar Anafarta, “Osmanlı İmparatorluğu ile Polonya Arasındaki Münasebetler ile İlgili Tarihi Belgeler”, İstanbul, 1979, s19-22.
- 33 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.292.
- 34 A.g.k., s.293.

Resim 5: Osmanlı Resmi Temsilcisi El-Hac İbrahim'in Sınırlara Dair Protokolü, 12 Ekim 1703 Tarih Kayıtları Merkezi Arşivi, Varşova -AGAD, env. no. AKW, Dz. Tur., k.78, t. 534, no. 869³⁵.

III. Mustafa'nın 1768 yılında Polonya'nın bağımsızlığının korunması konusunda Rusya'yı protesto ettiği görülmektedir. 1772 yılında Avusturya, Prusya ve Rusya tarafından üçe bölünen Polonya, 1793 yılında Rusya ve Prusya tarafından tekrar taksim edilmiş ancak Osmanlı

35 Ayşen Anadol (Ed.), *Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı*, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.292.

Devleti bu taksimi tanımamıştır. Hatta Ruslara karşı Mart-Kasım 1794 tarihinde isyan eden General Kosciuszki komutasındaki Polonyalılara karşı Osmanlı Devleti dostluk göstermiştir³⁶.

XIX. yüzyılda ise, Türkiye-Polonya ilişkileri farklı bir seyir içerisinde gelişmiştir. Polonyalılar ülkelerini Rus yönetiminden kurtarabilmek için 1831, 1848 ve 1863 yıllarında isyan etmişler, ancak başarılı olamamışlardır. Bu nedenle de birçok vatansever Polonyalı Osmanlı ülkesine gelmek zorunda kalmıştır³⁷.

“Polonyalı mültecilerin iadesi söz konusu olunca da, Osmanlı Padişahı Sultan Abdülmecit kendisine sığınan Polonyalılar için “Tahtımı veririm, başımı veririm fakat devletime sığınanları asla geri vermem” demiştir³⁸. Diğer yandan XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Polonyalı mühendisler, teknisyenler ve doktorlar Osmanlılar’da çalışmaya başlamışlar; böylelikle Osmanlı sanayisinin gelişmesine de yardım etmişlerdir. Topçuluktan haritacılığa, matematik öğretiminden veterinerliğe ve ressamlığa kadar XIX. yüzyılda Osmanlı hayatına ciddi katkıları olmuştur.

“Mithat Paşa’nın Tuna vilayetlerinde açtığı Sanayi Mektepleri de Polonyalı ve Macar mülteci öğretmenler sayesinde açılmıştır”³⁹.

Polonya’nın ünlü şairi Adam Mickiewicz, Prens Adam Czartoryski, Maurice Mochnacki gibi kişiler de Avrupa’da Osmanlı lehinde propaganda yapmışlardır. Yine İstanbul-Trabzon yolu Polonyalı uzmanlar tarafından yapılmış, Orzechowski, 1865 yılında İstanbul’da salgın halde bulunan kolera tedavisinde etkili olmuş, Pszyblski 1867 yılında Osmanlı Matbuat Bürosunu kurmuştur. Yani Anadolu Ajansı’nın ilk halini oluşturmuştur. Fakat Polonya Cumhuriyeti kurulduktan sonra bu siyasi göçmenler Polonya’ya geri dönmüş, bunlardan sadece bir kısmı Türkiye’de kalmıştır. Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı sırasında müttefiklerine yardım amacıyla Galiçya’da savaşımıştır. Galiçya; Güney Doğu Polonya ve Batı Ukrayna Cumhuriyeti içerisinde olup, bu şekilde Polonya’da Türk askerlerinin mezarları da bulunmaktadır⁴⁰.

36 Jan Reyhman, **1945’ten Beri Polonya’da Türkiye Tarihi İle İlgili Çalışmalar**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1964, s.5-8.

37 Muhsin Kadioğlu, **Polonya’da Türk İzleri**, İstanbul, Postiga Yayınları, 2011, s.129.

38 Taha Toros, **Geçmişte Türkiye-Polonya İlişkileri**, İstanbul, İstanbul Yayınları, 1983, s.20.

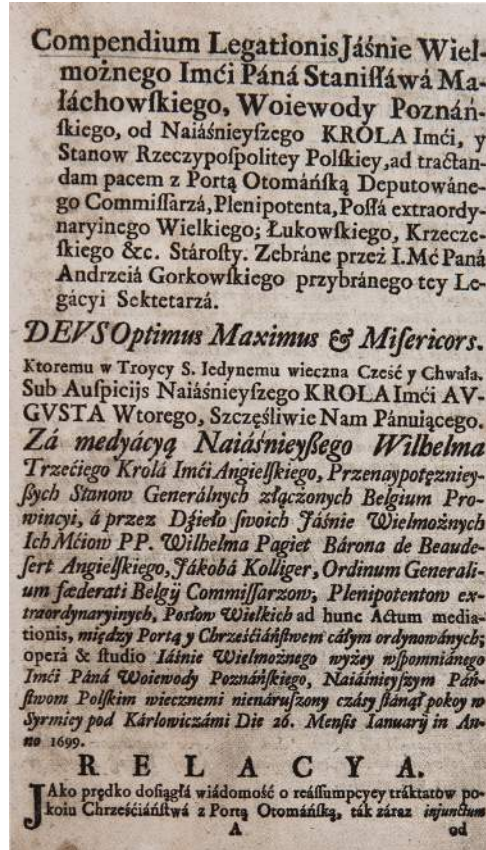
39 İlber Ortaylı, (Haz: Ersin Kalaycıoğlu-Ali Yaşar Sarıbay), **Tanzimat Adamı Ve Tanzimat Toplumu), Türkiye’de Politik Değişim ve Modernleşme**, İstanbul, Alfa Akademi Yayınları, 2007, s.80.

40 Polonya Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği, **Lehistan’dan Bugünkü Polonya’ya**, Ankara, Polonya Büyükelçiliği Yayını, 2001, s.15.

2.3. Osmanlı - Polonya Ticari İlişkileri

Polonya ve Türkiye arasında ticari ilişkiler 1400'lü yıllara kadar dayanmaktadır. "Osmanlı Devleti'nin hem ticaret, hem de sefer yapabilmesi için Lehistan yolu üzerinde bulunan ve önemli bir konuma sahip olan bazı sahil şehirlerini alması gerektiği için, Boğdan'ın önemli ticaret limanlarına sahip olması, Osmanlı Devleti'nin dikkatini çekmiş ve buraya yönelmesine neden olmuştur"⁴¹.

1448'den sonra Avrupa Devletleri bir araya gelerek Osmanlı Devleti'ne karşı 16 yıl süren savaşlar açmışlar, sonunda 26 Ocak 1699'da Karlofça Antlaşması imzalanarak savaşa son verilmiştir. Osmanlı Devleti Avrupa topraklarından bir kısmını bırakmak zorunda kalmış; bu antlaşma ile ilk kez batıda toprak kaybetmiştir. Bu da, ticareti olumsuz etkilemiştir.

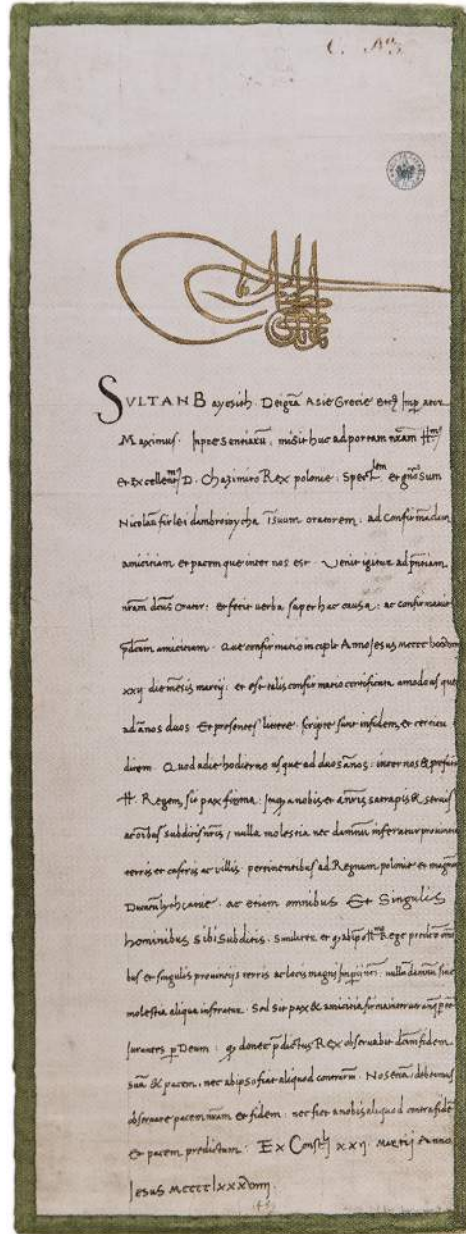

Resim 6: Karlofça Müzakerelerindeki Konuşmaların Belgeleri, Ulusal Kütüphane, Varşova - BN, env. no. XVII.4.1951⁴².

41 Uzunçarşılı, s.181.

42 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.290.

Sonraki yıllarda Osmanlı sultanı II. Bayezid'in 1484 yılında Boğdan liman kentlerinden Kili ve Akkirman'ı alması üzerine, Mikolaj Firlej adındaki Leh elçisi İstanbul'a gönderilmiş ve 22 Mart 1489 tarihinde II. Bayezid tarafından Lehistan'a ilk ticari ahidname verilmiştir.

Resim 7: Sultan II. Bayezid'in Kral Kazimierz'e Yolladığı Ahidname, 22 Mart 1489, Tarih Kayıtları Merkezi Arşivi, Varşova - AGAD, env. no. AKW, Dz. Tur., k. 66, t. 4, no. 6 (KDT, s. 22-23)⁴³.

43 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s. 124.

“... belgenin esirleri kefaletle kurtarma koşullarını belirttiğini ve Osmanlı egemenliği altındaki topraklarda Polonyalılar’ın gerekli vergileri ödeyerek güvenlik içinde ticaret yapabileceklerini bir kez daha onaylayarak kralın bundan sonra Rus ya da başka “kafir” komşularının topraklarında girişeceği fetihleri de kabul edeceğini belirtmektedir”⁴⁴.

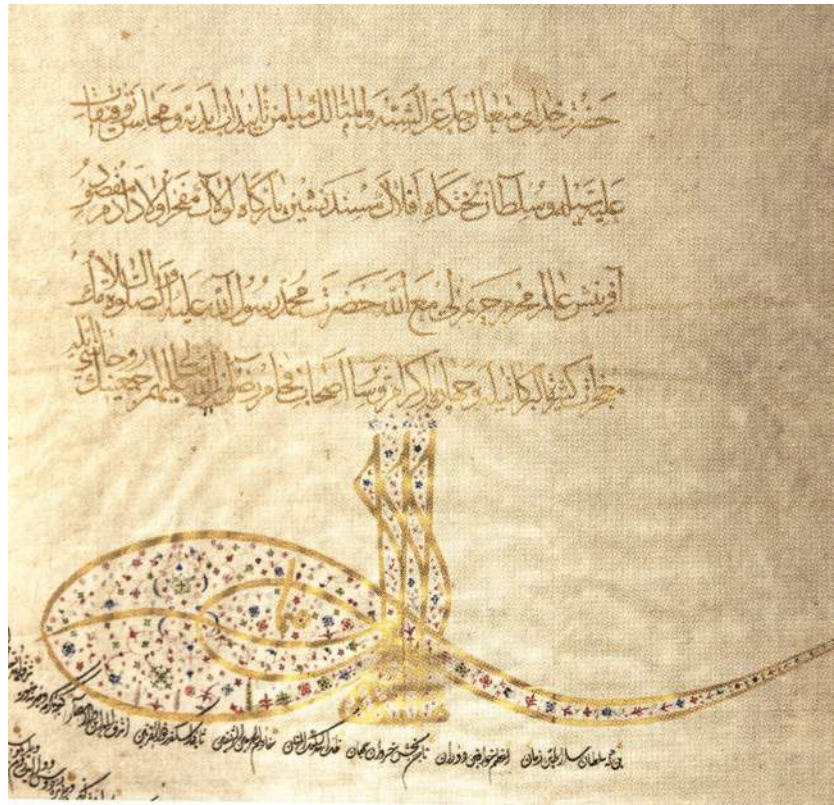

Resim 8: Sultan III. Murad’ın Kral Stephan Báthory’ye Yolladığı Ahdname, 17 Temmuz 1577, Tarih Kayıtları Merkezi Arşivi, Varşova - AGAD, env. no. AKW, Dz. Tur., k. 71, t. 260, no. 486 (KDT, s. 217-219)⁴⁵.

44 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.129.

45 A.g.k., s.129.

Güvenli ticaret yapabilme ahdnamesi.

Resim 9: IV. Murad'ın Kral III. Zymunt'a Yolladığı Ahdname, 10 Ekim 1623
Tarih Kayıtları Merkezi Arşivi, Varşova - AGAD, env. no. AKW, parşömen belge, no. 5628
(KDT, s. 251-252)⁴⁶.

46 Aysen Anadol (Ed.), *Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı*, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.175.

Lehistan toprakları üzerindeki politikalarına karşı ortak hareket edilmiş ve karşılıklı elçiler gönderilerek ilişkiler sıcak tutulmaya çalışılmıştır. Elçiler sadece siyasi değil aynı zamanda ticari ve kültürel ilişkileri de sağlamaya çalışmıştır. Bu yolla ticari alışveriş devamlı gelişmiştir⁴⁷.

Osmanlı ve Polonya arasında imzalanan ticaret anlaşmalarında; Polonyalı tüccarların Osmanlı topraklarına gelerek ticaret yapmalarına izin veren ve görevlilere, gerekli vergilerin ödenmesi koşuluyla onları rahatsız etmemeleri yazılmıştır.

Resim 10: Sultan II. Bayezid'in Polonyalı Tüccarlara Ticaret Hakkı Tanıyan Beratı, H. 894, Tarih Kayıtları Merkezi Arşivi, Varşova -AGAD, env. no. AKW, Dz. Tur., pers., k. 66, t. 5, no. 8 (KDT, s. 24)⁴⁸.

47 Reyhman, **Polonya ile Türkiye Arasında Diplomatik Münasebetlerin 550. Yıldönümü**, Ankara, Polonya Halk Cumhuriyeti Büyükelçiliği, 1964, ss. 12-13.

48 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.124.

21. yy. başında bu ticaret antlaşmaları günümüzde de devam etmektedir. 1 Mayıs 2000’de imzalanarak yürürlüğe giren Serbest Ticaret Antlaşması ile iki ülke arasında sanayi ürünlerinin ticaretinin serbestleştirilmesi sağlanır ve 2002 yılı itibariyle gümrük vergileri kaldırıldı. İmzalanan antlaşmalar ile Türkiye ve Polonya arasında ticaret hacminin büyümesi sağlanmaktadır. 2003 yılı sonuna kadar geçen sürede dış ticaret Türkiye lehine gerçekleşmiş olsa da, 2004 yılından itibaren hareket Polonya lehine dönmektedir. Takip eden yıllarda da Polonya lehine artış göstermektedir.

2.3.1. Ticarete Yer Alan Ürünler

Lehistan’dan Osmanlı topraklarına hububat, bal ve balmumu, deri, hayvan, tuz, cam ve bazı mensucat malzemeleri; Osmanlı topraklarından Lehistan’a ise kuru üzüm, meyve, çeşitli kumaş, ilaç ve losyonlar ihraç edilmektedir.

2.3.2. Polonya ve Türkiye Arasındaki Ticaret İlişkileri

Polonya ile 12 Temmuz 1923’te imzalanan Ticaret Antlaşması, Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk ticaret antlaşması olması bakımından özel öneme sahiptir.

“...1980 yılından itibaren Polonya’nın Türkiye’de dört adet (Yatağan, Yeniköy, Kemerköy, Tunçbilek) termik santral projesini üstlenmesi ve proje bedellerinin Türk mallarının ihracıyla ödenmesine dair Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdinde oluşturulan Özel Hesaplar ekonomik ilişkilerin yanı sıra ticari ilişkilerin de gelişmesine yardımcı olmuştur. Öte yandan, Türkiye, Polonya’nın 1989 yılından itibaren serbest piyasa ekonomisi ilkelerini benimsemesiyle başlayan süreçte uluslararası ekonomik kuruluşlara üyeliğini desteklediği gibi, Polonya da Türkiye’nin Avrupa Birliği (AB)’ne tam üyeliğini destekleyen ülkeler arasında bulunmaktadır”⁴⁹.

“...1980 yılında imzalanan Ekonomik ve Teknik İşbirliği’nin Geliştirilmesine Dair Antlaşma ve Sınai Projelerin Yürütülmesine Dair Antlaşma ile Polonya – Türkiye arasındaki ekonomik ve ticari ilişkiler düzenlenmiştir. 1989 yılı öncesinde, imzalanan ticari antlaşmalara ek olarak günümüzde, Polonya’nın Türkiye’de gerçekleştirdiği dört termik santralin proje

49 And Özsoy, “Polonya Ülke Raporu”, **Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı-KOSGEB, Ankara, Pazar Araştırma ve İhracatı Geliştirme Müdürlüğü Yayını**, Şubat 2008, ss. 22-23.

bedellerinin Türk malları ihracıyla karşılanması ve termik santrallerin yapımında kullanılacak malzemelerin Polonya'dan ithal edilmesiyle iki ülke arasında ticaret hacmini geliştirilmiştir"⁵⁰.

Polonya'nın AB üyeliğine kadar geçen sürede Türkiye ile imzalanan ticaret ve gümrük anlaşmaları:

Tablo 2
Türkiye ve Polonya Arasındaki Ticari Anlaşma ve Protokoller⁵¹

Anlaşma Adı	Yeri Ve Tarihi
Ekonomik Ve Teknik İşbirliğinin Geliştirilmesine Dait Anlaşma	Ankara – 31.01.1980
Yatırımların Karşılıklı Teşviki Ve Korunması Anlaşması	Ankara – 21.08.1991
Çifte Vergilendirilmenin Önlenmesi Anlaşması	Varşova – 03.11.1993
Türkiye-Polonya X. Dönem Karma Ekonomik Komisyonu Protokolü	Varşova – 27.01.1993
Gümrük İşbirliği Anlaşması	04.10.1999
Türkiye-Polonya Kara Ulaştırması Karma Komisyon Protokolü	Ankara – 13.01.2004

17.12.2008 tarihi itibarıyla T.C. Varşova Büyükelçiliği kayıtlarına göre Polonya'da yaklaşık 150 Türk firması faaliyet göstermektedir. Bu firmaların büyük bölümü hazır giyim sektöründe, 2 tanesi yaş meyve-sebze alanında faaliyet göstermektedir. Diğer firmalar ev tekstili, kumaş ve döşemelik kumaş, mermer ve doğal taş, gıda, sabun, kauçuk conta vb. ürünlerin ülkemizden ithalatını yapmaktadır. Polonya Enformasyon ve Yabancı Yatırım Ajansı (PAIZ) verilerine göre ise, Polonya'da Türk sermayeli şirket sayısı 103 olup, bu şirketlerin toplam sermayesi 90,7 milyon Zloti (yaklaşık 37,8 milyon Dolar) civarındadır⁵².

T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'nın verilerine göre 31.12.2010 tarihi itibarı ile Türkiye'de Polonya sermayeli 68 firma faaliyet göstermektedir. Bu firmaların büyük bölümü gayrimenkul, motorlu taşıtlar, posta ve telekomünikasyon alanında faaliyet göstermektedir⁵³.

50 Akyürek, s.24-25.

51 Akyürek, s.26.

52 İzmir Ticaret Odası, "Polonya Ülke Bilgileri ve Türkiye ile İkili İlişkileri", **Dış Ekonomik İlişkiler Müdürlüğü AB ve Uluslararası Organizasyonlar Masası**, Mayıs 2013, s.4.

53 İzmir Ticaret Odası, s.4.

Polonya ile Türkiye arasında yapılan ikili anlaşma ve protokoller ise kısaca şöyledir ⁵⁴:

- Ekonomik ve Teknik İşbirliğinin Geliştirilmesine Dair Anlaşma (31.1.1980)
- Sınai Projelerin Yürütülmesine Dair Anlaşma (31.1.1980), (Yatağan, Yeniköy ve Kemerköy Termik Santrallerinin İnşasına İlişkin Anlaşma)
- Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması (21.8.1991), (19.8.1994 tarihinde yürürlüğe girmiştir.)
- Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması (3.11.1993), (1.1.1998 tarihinde yürürlüğe girmiştir.)
- Polonya Özel Hesaplarının İşleyişine İlişkin Mutabakat Zaptı (28.11.1992)
- Karma Ekonomik Komisyon X. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı (27.1.1993)
- Gümrük İşbirliği Anlaşması (04.10.1999)
- Türkiye-Polonya Kara Ulaştırması Karma Komisyon Toplantısı Protokolü (06.11.2001), (23.01.2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir.)
- Türkiye-Polonya Kara Ulaştırması Karma Komisyon Toplantısı Protokolü (13.01.2004)
- Türkiye-Polonya Kara Ulaştırması Karma Komisyon Toplantısı Protokol (20.06. 2007).

Türkiye ile Polonya arasındaki halen yürürlükte olan anlaşmalar ise şunlardır⁵⁵:

- Ticaret Anlaşması (Temmuz 1974)
- Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması (Mart 1976)
- Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması (Mayıs 1978)
- Ekonomik ve Teknik İşbirliğinin Geliştirilmesine Dair Anlaşma (31.01.1980)
- Sınai Projelerinin Yürütülmesine Dair Anlaşma (31.01.1980)
- Polonya Özel Hesaplarının İşleyişine İlişkin Mutabakat Zaptı (28.11.1992)
- Karma Ekonomik Komisyonu X. Dönem Mutabakat Zaptı (27.01.1993 tarihinde imzalanmıştır)
- Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması (Ağustos 1994)
- Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması (Aralık 1996)

54 Özsoy, ss.22-23.

55 İzmir Ticaret Odası, ss.5-6.

- Turizm İşbirliği Anlaşması (Mayıs 1997)
- Türkiye-Polonya Serbest Ticaret Anlaşması (İmza tarihi Ekim 1999- 1 Mayıs 2000’de yürürlüğe girdi, 1 Mayıs 2004 tarihinden itibaren yerini Gümrük Birliği uygulamaları almıştır)
- Türkiye-Polonya Kara Ulaştırma Karma Komisyon Toplantısı Protokolü (06.11.2001 tarihinde imzalanmış ve 23.01.2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir)

Türkiye’nin Polonya ile ilgili dış ticaret rakamları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Tablo 3
Türkiye’den-Polonya’ya Dış Ticaret⁵⁶

Yıllar	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
2004	698	996	-298	1694
2005	830	1.244	-414	2074
2006	1.060	1.437	-377	2497
2007	1.436	1.646	-210	3082
2008	1.587	1.978	-391	3565
2009	1.322	1.817	-495	3139
2010	1.504	2.621	-1117	4125
2011	1.758	3.496	-1738	5254
2012	1.854	3.058	-1204	4912

⁵⁶ www.ekonomi.gov.tr (22 Mart 2014).

3. OSMANLI - POLONYA TİCARETİNDE YER ALAN TEKSTİLLER

Batı'nın Doğu ürünlerine olan ilgisinde, yaklaşık üç bin yıldan beri var olan İpek Yolu ticaretinin çok büyük bir önemi vardır. İpek Yolu, doğu ve batı arasındaki mal alışverişlerini düzenleyen uzun bir köprü vazifesi görmesinin yanı sıra, kültür alışverişlerinde sanatın ve sanatsal etkileşimlerin kervanlar aracılığı ile bölgeden bölgeye taşınmasında önemli bir görev üstlenmektedir. Başlangıçtan beri Avrupa'da İpek Yolu ile Doğu'dan gelen ürünlere karşı çok büyük bir ilgi oluşmaktadır. Doğu ürünlerine sahip olmak toplumda bir üstünlük göstergesidir. Batı'ya giden İpek Yolu'nun bir kolu da Anadolu'dan geçer. Anadolu'da üretilen halı ve kumaşların da malzeme, desen ve renklerinde Doğu'nun etkisi görülür. Osmanlı Sarayı'ndaki nakkaşlar arasında İran'dan, Suriye'den gelmiş olan nakkaşların isimlerine rastlanır.

Osmanlı kumaşları Avrupa'da gerek kaliteleri gerek desen ve renkleriyle çok aranan ürünlerdir. Polonya da bu ülkelerden birisidir. Bu kumaşlar Polonya'da özellikle rahip cüppelerinde ve yöneticilerin giysilerinde çok miktarda görülür. Bu kumaşlar çok değerli olduğu için parça kumaşlar bile bir araya getirilir, giysi olarak değerlendirilir. (bk. Resim 145).

Ortaçağdan itibaren esas olarak Ermeniler'in kurduğu ticari ilişkilerin aracılığıyla Lehistan-Litvanya Birliği topraklarına, çoğu dokuma olmak üzere; halılar, askılar, desenli ipek kumaşlar ve giysiler olmak üzere Türk el sanatlarının en güzel örnekleri kesintisiz akmaktaydı. Yetkililerin koruması altında ve kanunların verdiği izinle, iki devlet arasındaki ticari ilişkiler neredeyse hiçbir engelle takılmadan yol alırdı. Leh tüccarlar özellikle de Kanuni Sultan Süleyman'ın saltanatından itibaren Osmanlı Padişahlarının lütfkar tavrından yararlanırlar; Lehistan Kralları da aynı tavrı Türk tüccarlara gösterirler, antlaşmalar çevresinde onları himaye ederlerdi. Gerçi 15. ve 16. yüzyıllarda Jagi Ellom Hanedanı Kralları döneminde iki devlet arasında daha sık gerginlik çıkmaya başlar ama önemli bir kapışma olmazdı. Bu iki yüzyılda, hatta daha sonra iki devlet belleklerde yer eden muazzam çatışmalarda boğaz boğaza geldiği sırada, Türk sanatı Lehistanda her yerdeydi. Leh Kralları, soyluları ve üst sınıfları Osmanlı topraklarında özel olarak sanat eseri sipariş ederlerdi; bu tür eşya Lehistan-Litvanya Birliği'ne diplomatik görevle gelen elçilerin getirdiği hediyeler olarak girerdi...Muhtemelen bu hediyeler eşsiz işlemeli en ince ipekliden yapılmıştı. Elçi heyetleri çoğu zaman hediye olarak giysiler getirirdi⁵⁷.

57 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, ss.86-87.

Uzun yıllar Avrupa topraklarında hüküm süren Osmanlı İmparatorluğu'nun etkisi, özellikle Balkanlardaki halı, kilim, kumaş, işleme gibi tekstil ürünlerinde görülmektedir. Çalışmanın bu bölümünde halı, kilim, kumaş ve işlemenin genel özellikleri ile Polonya ticaretindeki yeri ve önemi üzerinde duruldu.

Polonya ile Osmanlı Devleti'nin 15. yüzyıldan itibaren başlayan, 17. ve 18. yüzyıllarda doruk noktasına varan ticari ve kültürel ilişkileri her iki ülkeye büyük sanatsal değerler katmış, özellikle Polonya'daki elit kesimin beğenilerini, giyim ve yaşam biçimlerini etkilemiştir. Türk kumaş ve halılarına düşkünlük, Doğu tarzı döşenen odalar, kadın ve erkeklerin Doğu etkisindeki giysileri, kiliselere hediye edilen zengin kumaş ve yaygılar bunları izleyebildiğimiz veraset ve gümrük belgeleri, savaş öncesi ve sonrası yoğun bir ticaretin varlığını kanıtlamaktadır. Bu yoğun talep sonucu Polonya'da giderek yerli atölyeler kurulmuş, bunlar Bursa ve İstanbul gibi önemli dokuma merkezlerindeki imalathanelerle ilişki kurarak önce benzer ürünler üretmiş, daha sonra ise, Türk etkisi taşımakla birlikte özgün sayılabilecek ürünler vermeye başlamıştır.

3.1. Halı

Belkıs Balpınar Acar “Çözü iplikleri üstüne ayrı bir desen ipliği ile değişik şekillerde düğüm atılarak aralarından birkaç sıra atkı geçirilerek makasla aynı hizada kesilmiş, kadifemsi, havlı yüzlü olan dokuma yaygı” olarak tanımlarken⁵⁸, Çetin Aytaç; “Çözü (veya arış) iplikleri üstüne ayrı bir desen ipliği ile değişik şekillerde düğüm atılarak, aralarından birkaç sıra atkı (veya argaç) ipliği geçirilip sıkıştırılarak aynı yükseklikte veya yer yer farklı yükseklikte, kabartmalı olarak kesilmiş, havlı yüzü olan dokumalara ‘halı’ denir” şeklinde tanımlar⁵⁹. Türk Dil Kurumu’nda tanım; “Yere veya mobilya üstüne serilmek, duvara gerilmek için, genellikle yünden dokunan, kısa ve sık tüylü, nakışlı, kalın yaygı” şeklinde geçer⁶⁰. Atila Ergür de: “Üç iplik sistemi (atkı, çözü ve ilme* ipi) ile dokunan; yere, oturma yerlerine, mobilya üstüne serilen; yünden, ipekten elde ve makine ile üretilebilen düz ya da desenli, kısa ve sık tüylü kalın

58 Belkıs Balpınar Acar, **Kilim, Cicim, Zili, Sumak Türk Düz Dokuma Yaygıları** Eren Yayınları, İstanbul, 1982, s.114.

59 Çetin Aytaç, **Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları El Dokumacılığı Temel Ders Kitabı**, Türk Hava Kurumu Basımevi, Ankara, 1989, s.86.

60 http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.543a8db617c288.70238187 (21.03.2014).

* Şerife Atlıhan, Halk arasında düğüm yerine ilme kullanıldığını belirtmektedir. MÜ. GSF Öğretim Üyesi, “Sözlü Görüşme”, İstanbul: 05 Ekim 2014.

yaygı. Genellikle bir halıda saçak, çiti, kilim (çalık), kenar örgüsü, dış kolan, dış etlik, büyük su, iç etlik, göbek, iç kolon, orta (zemin), köşe bölümleri bulunur. M.S. III. ve VI. yüzyıllara ait en eski halı örnekleri Orta Asya’da bulunmuştur. Ülkemizde çok eski zamanlardan beri gelişmiş bir el sanatı olan el halılarında Gördes ve İran düğümleri kullanılır” bu şekilde yorumlamıştır⁶¹.

Halı havlı bir dokumadır. Halı havlı bir dokuma yaygı türüdür. Çözü (arış-eriş) iplikleri üstüne desen ipliğiyle değişik şekillerde düğüm (ilme) * atılarak aralarından birkaç sıra atkı (argaç) ipliği geçirilip sıkıştırılarak, aynı yükseklikte ya da farklı yüksekliklerde kesilerek havlı bir yüzey oluşturulur. Bu tür dokumalara halı denmektedir. Atila Ergür ise düğümü şu şekilde tanımlar: “İplik, ip, halat gibi nesnelerin kendi içlerinde ya da bir başka birine dolanarak oluşturduğu bağlama, boğum”⁶².

Türklerle Ortadoğu, Mezopotamya, Anadolu ve Mısır’a kadar gelen düğümlü halı sanatı, Araplarla İspanya’ya kadar ulaşmıştır.

Halılarda üç tip ilme (düğüm) kullanılır. Bunlar Türk (Gördes), İran (Sine) ve İspanyol düğümüdür. Ortadoğu’da Türk (Gördes) ve İran (Sine) düğümü, kullanılmıştır. Bu iki esas düğüm tipinin yanı sıra atkıların aralıksız atılmasıyla dokunan tüylü dokumalar da vardır. Düğümlerin yanı sıra desenlerin, renklerin, halıların görünümünde çok önemli etkileri vardır.

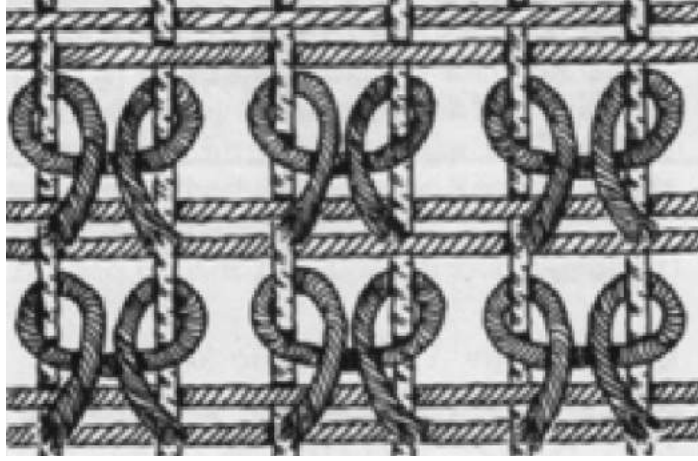
Resim 11: Halı Ayrıntısı (Gördes Türk Düğümü)⁶³.

61 Atila Ergür, **Tekstil Terimleri Sözlüğü**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2002.

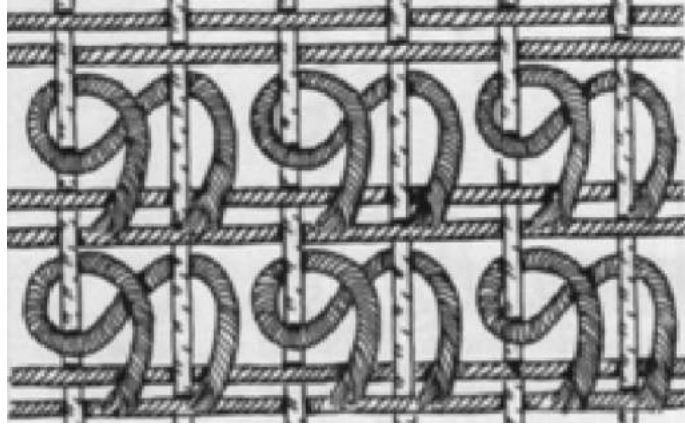
62 Ergür

63 Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, **Doğu Halıları Sergisi**, Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Varşova, 2010.

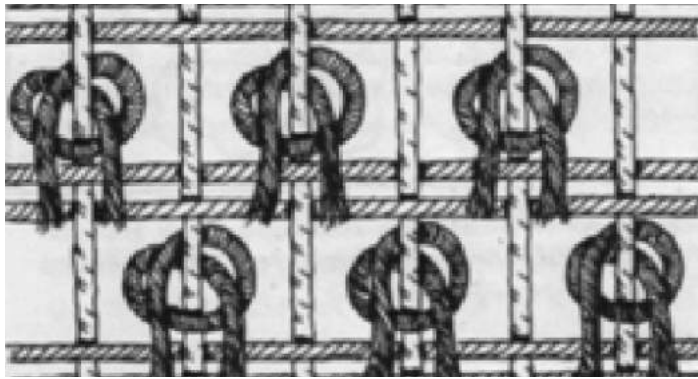
* Şerife Atlıhan, Halk arasında düğüm yerine ilme kullanıldığını belirtmektedir. MÜ. GSF, Öğretim Üyesi, “Sözlü Görüşme”, İstanbul: 05 Ekim 2014.

Şekil 1: Gördes (Türk) Düğümü⁶⁴.

Şekil 2: Sine (İran) Düğümü⁶⁵.

Şekil 3: İspanyol Düğümü⁶⁶.

64 Oktay Aslanapa, **Türk Halı Sanatının Bin Yılı**, I. Basım, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1987, s.212.

65 Aslanapa, s.212.

66 Aslanapa, s.212.

İlk olarak Orta ve Batı Asya’da yer yaygısı olarak kullanılmaya başlanan halı ve kilim Orta Asya’dan Türklerden bugüne gelen bir el sanatıdır. Günümüzde elimizde bulunan bilimsel anlamda en erken düğümlü halı, farklı görüşler doğrultusunda M.Ö. 5.-3. yüzyıllar arasında tarihlenen *Pazyryk* halısıdır.

Resim 12: Pazırık Halısı⁶⁷.

67 Aslanapa, *Türk Halı Sanatının Bin Yılı*, İstanbul, İnkılap Kitabevi, 2005, s.17.

Eski zamanlarda bozkır kavimleri, şamanî inançlarının bir sonucu olarak doğadaki hayvan ve bitkiler gibi cansız varlıklarla bir yaşam birliği içerisinde bulunduklarını düşünürlerdi. Hayvanlarla özdeşleşip onlarla kendi aralarında benzerlik kurarak atalarının hayvan olduğuna inanırlardı. Bunun sonucunda da bezemelerinde “Hayvan Üslûbu” ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca ekonomik yaşamlarının hayvancılığa dayandığını dikkate aldığımızda, yaşam ve algılarına, her günü beraber geçirdikleri, bozkırdaki varoluşun bölünmez bir parçası olan hayvanlar egemendir. Bu şekilde “Hayvan Üslûbu” denilen resimsel anlatım biçiminin ortaya çıktığı anlaşılabılır⁶⁸.

Resim 13: Ejderha Desenli Halı Fragmanı⁶⁹.

68 E. Fuat Tekçe, **Pazırık**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1993, s.90.

69 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.90.

Hayvanların çeşitli durumlarındaki görünüş ve biçimleri, giderek, duvar örtüsü, kumaş, silah, at eğeri, at koşumları ve at haşaları gibi kullanım eşyası ile tabak, kupa, vazo, mücevher kutusu ve bezek eşyası gibi altın ve gümüş eşyaya da uygulanırdı⁷⁰.

Resim 14: Rahip Cüppesi Kuşağından Ayrıntı⁷¹.

70 Tekçe, s.91.

71 Archidiecezjalne Muzeum, Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Poznan, 2010.

Ünlü ressamların çalıştığı tablolarda halılar dekoratif öge olarak yerleştirilir. Tasvir edilen kişinin ve mekanın ihtişamını vurgular. Özgün bir dekorasyon elemanıdır. Bu halılar Lehistan - Litvanya Birliği ile Türkiye arasındaki dokuma ticaretinin ilk kanıtıdır ve sosyal sınıflar arasında tercih edilen halılar Türkiye'ye sipariş verilirdi. Aynı zamanda kilise duvarlarında da yer alırdı.

Resim 15: Kraków Augustenler Kilisesi'nde Masa Örtüsü Olarak Kullanılan Halıyı Gösteren Tablodan Ayrıntı⁷².

72 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.89.

Aynı zamanda statü göstergesi olan bu halıların fiyatları çok yüksek olduğundan satın alamayanlar halıları duvarlara resim olarak çizdirirlerdi. Türk halı motifleri ve desenleri Polonya sanat eserlerindeki dekoratif desenleri etkilerdi. Avrupa'nın diğer ülkelerinde olduğu gibi Lehistan'da da halı talebi 17. ve 18. yüzyılda artış gösterir.

Resim 16: Tarnów Evlerinde Freskler*⁷³.

Anadolu halıları Avrupa'ya 13. yüzyıldan beri ihraç edilmiştir. Doğu halılarının dokunduğu yerler; Anadolu, Kafkasya, İran ve Orta Asya olmak üzere başlıca dört bölgeye ayrılır. Bazı halı tipleri son zamanlarda coğrafi olarak tamamen yanlış şekilde adlandırılmaktadır. Örneğin; bugün “Polonya halıları” olarak tanınan halılar, İran'da Şah Abbas I. Döneminde dokunmuş hakiki ipek halılardır. Çoğunluğu altın ve gümüş işlemeli olan bu görkemli ipek halılarından bazıları, meşhur Polonya ailelerinin armalarını taşıdıklarından, ilk incelemeler sırasında bu halıların bir kısmının Polonya'da dokunduğu ileri sürülmüştür. Gerçekte ise bu halıların bir kısmı, Polonyalı bir tüccarın İran'da özel olarak yaptırdığı halılardır. Diğer bir kısmı ise Avrupa'ya İran elçileri tarafından getirilmiş, hükümdarlara ve ileri gelen kişilere armağan edilmiş olanlardır. Aynı tip ve kalitede olan bu halılar, İran'da dokunmuş olmalarına rağmen

* Fresk; duvara el ile yapılan resimlemeler.

73 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.90.

üzerlerindeki arma ve işaretler nedeniyle Polonya halıları olarak adlandırılmıştır (Bknz: Görsel 203). Bunlardan başka, aynı şekilde İran’da dokunmuş ve armağan edilmiş ipek halılardan da söz etmek gerekir. Halen Correr Müzesi’nde bulunan bu halılar, uzun süre Venedik’te St. Mark devlet hazinesinde muhafaza edilmiştir. Şah Abbas I. Devrinde, tamamen İran stilinde dokunmuş bu ipek halılar, o zamanlar İran’da bezeme sanatının ne kadar yüksek olduğunu kanıtlamaktadır⁷⁴.

Artık İran’da rastlanmayan bu değerli halıların pek çoğu Avrupa müzelerinde bulunmaktadır. Bunun haricinde Doğu Macaristan ile batı Romanya arasındaki Transilvanya adı verilen bölgede, halı dokumacılığı olmamasına rağmen çok sayıda antika halılar bulunmuştur. Türkiye ile Doğu Avrupa arasındaki ticari ilişkileri sırasında, tüccarlar tarafından Transilvanya’ya getirilmiş olduğu kabul edilen bu halılara “Transilvanya Halıları” adı verilmektedir (Bknz: Görsel 56, 57, 58). O zamanlar, Transilvanya’da uzun gezilerden dönen ve tehlikeli işlerde başarı sağlayan kişilerin şükran borçlarını ödemek için Protestan kiliselerine halı bağışlamak geleneği vardı. Bu gelenek XVI- XVII. yüzyıllar boyunca devam etmiştir. Bu şekilde getirilmiş ve hepsi de Anadolu kökenli olan halılar, halen Transilvanya kiliselerinde harikulade bir koleksiyon olarak muhafaza edilmektedir. E.Schmutzler tarafından bu halıların bir grubu yayınlanmıştır. Bu eserlerde XVI-XVII ve XVIII. yüzyıllarda dokunmuş Anadolu halılarının klasik bir koleksiyonunu görmek mümkündür⁷⁵.

3.2. Kilim

Belkıs Balpınar “Düğümlü halı dışındaki havsız düz dokuma yaygılar arasında en tanınmış olan, çözümlerin atkılar tarafından tamamen gizlendiği atkı yüzü dokumalardır” diye tanımlarken⁷⁶, Çetin Aytaç’da “Kilim, dokumanın boyunca önlü arkalı çift sıra halinde olan çözgü ipliklerinin arasından, bir ön ve bir arkadan geçen enine atkı ipliklerden oluşan ve çözümlerin atkılar tarafından tamamen örtüldüğü bir dokuma türüdür” şeklinde de tanımlar⁷⁷. Nazan Ölçer ise kilimi: “Döşeme, divan ve yerlere serilen, genellikle desenli, havsız, kalın, kıl veya yün dokuma” diye tanımlar⁷⁸. Atila Ergür de: “Çift iplik sistemiyle (atkı ve çözgü), yüzü ve

74 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, ss35-75.

75 Haack Hermann, **Doğu Halıları**, Neriman Girişken (çev.) Atatürk Üniversitesi Yayın Nu: 404, Ankara, Baylan Matbaası, 1975, s.35-75.

76 Balpınar Acar, s.45.

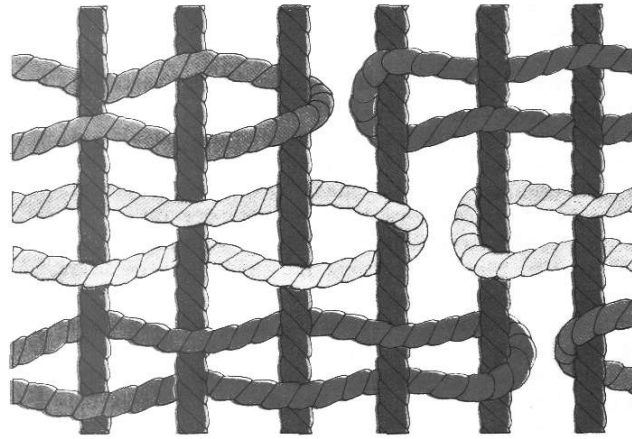
77 Aytaç, s.64.

78 http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.543a9d21725d15.40265122 (21 Mart 2014).

tersi aynı olarak dokunan, genellikle desenli, havsız, kalın, kıl ya da yün dokuma. Çözüğü ipleri atkı iplerini tümüyle örttüğünden “atkı yüzü” dokumalar sınıfına girer. El dokumacılığının en eski türlerinden olan kilim Anadolu’da yaygın olarak üretilir. Yaygı, heybe ve çuval olarak kullanılır. Kilimin, dokundukları yörenin, dokuyan aşiret ve ailenin ya da kullanılan motiflerin adı ile anılan pek çok türü vardır” şeklinde ifade eder⁷⁹.

“Kilim dokuma: Düğümlü halı dışında, havsız düz dokuma türlerinin en tanınmışıdır. Motiflerin bulunduğu alanda desen renginde bir iplik, atkı yüzü dokuma şeklinde çözgülerin alt ve üstünden geçerek ve diğer renkteki motifin alanına taşmayacak biçimde dokuyu oluşturur”⁸⁰.

Yeryüzünde farklı kültürlerde pek çok insan belki ihtiyaçtan, belki de dekoratif olarak yaşam alanlarında her türlü dokuma ürününü kullanmaktadır. Bu dokuma ürünleri, kuşaklar boyu aktarılan bir geçmişe sahip olduğundan, günümüzde değişen teknoloji ile birlikte üretim teknikleri değişse de, motiflerin biçimleri korunarak bugünlere gelmektedir.

Şekil 4: Kilim Dokuma Tekniği⁸¹

Kilimlerin ve düz dokuma yaygıların tarihsel gelişimini incelemek için arkeolojik verilere bakıldığında, Anadolu’da köklü bir dokumacılık sanatının bulunduğunu anlamak zor olmamaktadır.

79 Ergür

80 Nazan Ölçer, **Türk ve İslam Eserleri Müzesi, Kilimler**, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1988, s.17.

81 <http://www.nuveforum.net/attachments/11318d1226758180-hali-dokuma.jpg> (21.03.2014).

Resim 17: Kilim Ayrıntısı⁸².

Orta Asya’da, Türklerin yaşadığı bölgede ortaya çıktığı ve geliştiği kabul edilen halı ve düz dokuma geleneği, Selçuklular yoluyla Anadolu’ya gelmiş ve gelişimini burada sürdürmüştür. Ancak bir görüşe göre, “düz dokuma yaygılar, belki de halı kadar dayanıklı olmadığı ve daha çabuk yıprandığı için halı gibi günümüze kadar ulaşamamıştır. Bu nedenle de düz dokuma yaygıların örnekleri yok denecek kadar azdır”⁸³. Böyle denilse de dayanıklılık açısından değil, kilim, halı gibi ticari bir ürün olmadığı için kilise, müze ve vakıflarda çok az görülürler⁸⁴.

Düz dokuma yaygılarının çoğu düğümlü halılar kadar kalın ve dayanıklı değildir. Daha çok göçebelerin eşyasıdır. Göçebe eşyası olduğu için de iyice eskimeden terk edilmemişlerdir.

82 Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, **Doğu Hahları Sergisi**’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Varşova, 2010.

83 Bekir Deniz, **Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygılar**, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 2000, s.49.

84 Ankara vakıflar deposunda istanbul vakıflar deposunda camilerden toplanmış kilimler var.

Avrupa’da da duvara asmak üzere resim kilimler (Tapestry: “Daha çok figüratif desenlerin uygulandığı çeşitli ilik yoketme tekniklerinin kullanıldığı Çin’den Peru’ya, İskandinavya’dan Kuzey Afrika’ya, dünyanın pekçok yerinde çok eski zamanlardan bu yana uygulanan atkı yüzü dokuma türü”⁸⁵.

Resim 18: Tapestry Ayrıntısı⁸⁶.

85 Balpınar Acar, s.116.

86 **Ulusal Müze**, Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2010.

Goblen; 1. Resimli duvar halısı. İlk kez 1603'te Fransa'da Gobelin ailesinin atölyesinde dokunmuş, daha sonra Avrupa'ya yayılmıştır. 2. Kanaviçe ya da iplikleri sayılabilecek seyreklikte kumaşlara renkli iplikle yapılan özel bir işleme türü ve bununla işlenmiş kumaş. Üç Jakarlı tezgahlarda üretilen karmaşık yapıllı özel bir kumaş türü⁸⁷⁾ dokunmuştur.

Resim 19: Goblen Ayrıntısı⁸⁸.

18. yüzyılın ortalarından 19. yüzyıla kadar Avrupa'da da neredeyse her ülke kendi kilim dokuma sanatına başlamıştır. En iyi üreticiler İspanya, Fransa, Polonya, İtalya, İngiltere, Almanya, Avusturya, Hollanda ve Romanya olmuştur. Polonya kilim desenlerinde Türk motiflerini görmek mümkündür. Polonya'da duvar süsü olarak kullanılan Türkiye'den giden kilimler üretildikleri yere göre isimlendirilmişlerdir. Örneğin Polonya'da "Karamani kilim" isimlendirmesi gibi. (bk. Resim 98)

87 Ergür

88 **Ulusal Müze**, Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2010.

3.3. Kumaşlar

Kumaş dikey yönündeki çözgü iplikleriyle yatay yönündeki atkı ipliklerinin dik açıyla çözgü ipliklerinin arasından geçirilerek kesişmesiyle oluşan yüzeylerdir⁸⁹. Pamuk, yün, ipek, keten vb. maddelerden elde edilir.

“Doğal, yapay ve sentetik lif ya da maddelerden, dokuma, örme ya da dokusuz yüzey yöntemleriyle; giysi, döşeme vb. kullanım alanları için üretilen, tabaka biçiminde tekstil ürünü. Üretiminde kullanılan malzemeye, üretildikleri yöreye ve uygulanan yapım tekniğine göre ad alan değişik kumaş türleri vardır”⁹⁰.

Dokuma: Çözgü ve atkı ipliklerinin 90°lik açı ve belirli düzenlerde kesişmeleri yoluyla, çift iplik sistemiyle kumaş oluşturma yöntemi ve bu yöntemle oluşturulan nesne⁹¹. Diğer bir tanım: “İki veya daha çok iplik grubunun çeşitli şekillerde birbiri arasından geçerek meydana getirdikleri ürüne, dokuma “tekstil” denir⁹².

Çözgü: “Dokumacılıkta dokumadan önce hazırlanan, dokumanın iskeletini teşkil eden boylamasına iplikler”⁹³.

Atkı: “Bazı bölgelerde “argaç” kelimesi kullanılır. Dokumacılıkta çözgüler arasından enine geçirilen ipliğe denir”⁹⁴.

[Çözgü ipliği: Tezgahta dikey durumda gerilmiş ipliklidir. Anadolu’nun çeşitli bölgelerinde çözgüye “çözgü”, “çezgin”, “arış”, “eriş” gibi isimler verilir. Atkı ipliği: Çözgü iplikleri arasından belirli sayılar ile alttan üstten geçen ve dik açıyla kesen yatay konumdaki ipliklidir. Anadolu’nun çeşitli bölgelerinde atkıya “atkı”, “argaç”, “geçki” gibi isimler verilir]⁹⁵.

Dokumacılığın nerede başladığı konusunda bu güne değin farklı görüşler ileri sürülmüştür.

89 Şerife Atlıhan, MÜ. GSF Öğretim Üyesi, “Sözlü Görüşme”, , İstanbul: 05 Ekim 2014.

90 Ergür

91 Ergür

92 Balpınar Acar, s.7.

93 Balpınar Acar, s.112.

94 Balpınar Acar, s.111.

95 Şerife Atlıhan, MÜ. GSF Öğretim Üyesi, “Sözlü Görüşme”, , İstanbul: 05 Ekim 2014.

Yapılan araştırmalar sonucu edinilen tarihi bulgular ilk dokunmuş kumaşların M.Ö. 6000’de Mısırlılar tarafından yapıldığını göstermektedir. Giysi amaçlı dokunan kumaşlar sosyal statü, coğrafik yaşam koşulları bakımından farklı tarzlarda gelişim ve değışim göstermiştir.

Avrupa’nın birçok ülkesinde olduğu gibi Polonya’da yüksek rütbeli Leh devlet görevlileri ve soylular Türk kumaşlarından yapılmış giysilerle portrelerini yaptırırlardı. Bu kumaşlar seraser dokumalarına özgü motiflerle süslüdür. Altın iplikle dokunmuş kaftanlar da hediyeler arasında yer alır. Ayrıca Osmanlı tüccarlarına haç motifli damasko kumaşlar sipariş edilir. Hristiyan simgeleriyle bezeli dokumalar İstanbul’da üretilirdi. Avrupa’ya farklı teknikte yapılmış kumaşlar gönderilmiştir. Bunlar içinde seraserin yanı sıra kemha, çatma, kadife vb. değerli metal iplik (kılaptan) ve ipek iplikten dokunmuş kumaşlar yer alır⁹⁶ (bk. Resim 126).

3.3.1. Kemhalar

“Kemha, altın ve gümüş tellerle dokunan çok değerli bir kaftanlık kumaştır”⁹⁷.

Resim 20: Kemha⁹⁸.

96 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı”, (Sergi Kataloğu), 2014.

97 Nüzhet İslimyeli, **Sanat Terimleri Ansiklopedisi**, Ankara Sanat Yayınları 5, 1 Cilt, A-L, 1973.

98 Nuran Atasoy, Walter B. Denny, Louise W. Mackie, Hülya Tezcan, **İpek Osmanlı Dokuma Sanatı TEB**, TEB İletişim ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul, Azimuth Editions Limited, Londra, İngiltere, 2001, s.72.

3.3.2. Kadifeler ve Çatmalar

Atila Ergür; “Yüzeyi havlı, parlak, yumuşak kumaş. Bu kumaşlar iki grup iplikle dokunur. Birincisi bezayağı-dimi örgüsüyle zemini oluşturur. İkincisi daha çok atkı bağlantı, kesilmiş ve tüylendirilmiş, kumaşın yüzünü oluşturur. Kadifeler atkı ya da çözgü ipliğinden olmak üzere iki türdür. Atkı ipliğinden oluşan kadifeler tek çözgü ve tek atkı esasına dayanır. Ancak atkılarından bir kısmı kadife görüntüsünü sağlamakta, ötekiler ise bağlantı görevi yapmaktadır. Çözgü iplikli kadifeler, biri fon olarak kumaş bağlantısını, öteki kadife havlarının elde edilmesi için olmak üzere iki çözgü ve tek bağlantı atkısından oluşur. Kadife kumaşlar zemin kumaş üzerine atkı ya da çözgüden ilmeli kumaşlardır. Özellikle giyim ve döşemelik olarak kullanılır” derken⁹⁹, Nevber Gürsu ise “Kemha ile beraber en çok kullanılan kumaştır. Çözgüsü ipek, atkısı ipek, bazen de pamuktan olan havlı kumaştır. Atkısında klaptan bulunana telli kadife adı verilir. Kadife tekniği çok eski kompleks bir tekniktir. Kadifenin havı, çözgülerin arasına atılan fazla çözgü iplerinin ön yüze çıkarılıp, aynı seviyede kesilmesiyle yapılır. Havı yapan çözgüler, kumaşın yüzüne, atkının bulunduğu yerlere yerleştirilerek, teller vasıtasıyla çekilip çıkarılır ve sonra da kesilir” diye tanımlar¹⁰⁰.

Resim 21: Kadife¹⁰¹

99 Ergür

100 Nevber Gürsu, **Türk Dokumacılık Sanatı Çağlar Boyu Desenler**, Redhouse Yayınevi, İstanbul, 1998, s.25.

101 Atasoy ve diğerleri, s.131.

Resim 22: Çatma Kadife Yastık Yüzü¹⁰².

Çatma: Atila Ergür; “Kabartma çiçekli eski bir Türk kadifesi. İpekle karışık ya da sırma tel ile dokunmuş olanları da vardı. Döşemelik olarak kullanılırdı. Zamanında Bursa, Bilecik, Üsküdar çatmaları çok ünlüydü” diye tanımlar iken¹⁰³, Nevber Gürsu’da “Dokunuş ve tekniği itibarıyla kadifenin bir cinsi olup, kabartma desenlidir. Çatmanın kadifeden farkı zemine oranla süsleme havının yüksek oluşudur. Genellikle zeminleri klaptanlı olup, desen ise kadife ve klaptan ile dokunmuştur. Bazen de zemin kadife desen klaptanlı takviye atkısı ile ve iç süslemelerde gene kadife ile yapılır” diye tanımlar¹⁰⁴.

102 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

103 Ergür

104 Gürsu, s.25.

Resim 23: Çatma Kadife Yastık Yüzü¹⁰⁵.

105 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

3.3.3. Seraser

“Eski bir kumaş. Çözüğünde ipek, atkısında gümüş ya da altın alaşımlı gümüş tel kullanılırdı”¹⁰⁶. Osmanlı’nın en itibarlı kumaşı seraserdir. En iyi cinslerinin İstanbul’da, Saray’a bağlı tezgâhlarda, serasercibaşının nezaretinde dokunduğu ve “İstanbul Seraseri” adıyla anıldığı bilinmektedir. Seraser dokuyan tezgâhlar daima kontrol altında bulundurulur; çok revaçta bir kumaş olduğundan zamanla artan tezgâhlar tahdit edilir ve kumaşlara hazine damgası vurulurdu¹⁰⁷.

Resim 24: Yastık Yüzü Ayrıntısı¹⁰⁸.

“Seraser, atkı yüzü birleşik bir dokuma türüdür. Desen, çözgü tellerinin alttan düz olarak bağlı takviye atkılarıyla dokunur. Desen altın alaşımlı telin, sarı ipeğe, gümüş telin ise fildişi renk ipek iplik etrafına sarılması ile dokunur, fakat değerli iplikler ancak desenlerde dönüşümlü olarak kullanılır. Bunun sebebi, değerli metali israf etmemek içindir. En pahalı ve değerli kumaş olan seraserin çözgüsü ipek atkısı altın alaşımlı gümüş veya doğrudan doğruya gümüş veya altın tel kullanılarak dokunur”¹⁰⁹.

106 Ergür

107 <http://www.motiftr.com/L/TR/mid/156/> (Erişim: 21.03.2014).

108 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.139.

109 Gürsu, s.26.

3.3.4. İşlemeli Kumaşlar

İşleme: Şiş, tığ, iğne vb. araçlarla elde yapılan, örgü, nakış, oya gibi işlerin genel adı, el işi¹¹⁰.

3.3.4.1. İplik ile İşleme

“İpek, yün, keten, pamuk, metal vb. iplikler kullanarak, çeşitli iğneler ve uygulama biçimleri aracılığıyla; keçe, deri, dokuma vb. üzerine yapılan bezemelere işleme denir”¹¹¹. Diğer bir tanım: “Kumaş ya da deri üzerine çeşitli iplikler, sırma, sim, ince, boncuk gibi değişik malzemeler ve iğne, tığ vb. araçlar kullanılarak, değişik teknikler yardımıyla yapılan süsleme”dir¹¹².

Resim 25: Çadır kapısından ayrıntı¹¹³.

Gerek geleneksel Türk el sanatları, gerekse tekstil ürünleri çeşitlilik açısından geniş bir yelpazeye sahiptir ve işlemler de (nakış) bunlardan birisidir.

16. yüzyılda dönemin kaliteli kumaşlarını ve gereçlerini işlemlerle bezeyen ustaların zaman zaman sanatçı düzeyine ulaştığı gözlenmektedir. Bu yüzyılda yapılan işlemlerin konuları arasında, nar çiçeği, karanfil, zambak, sümbül, yaban gülü, rozet çiçeği, enginar yaprağı, çınar yaprağı, kozalak gibi bezemeler; kuş, ejder, kuzu gibi figürler dikkat çeker. Enginar yaprakları

110 http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.543aa08bb96426.37546340 (Erişim: 21.03.2014).

111 H. Örcün Barışta, “Türk İşleme Sanatı Tarihi”, **Ankara, Gazi Üniversitesi Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesi Yayınları**, İkinci Baskı, 1995, s.1.

112 Ergür

113 Wawel Kraliyet Şatosu, **Oryantal Art Sergisi**’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

ile çerçevelenmiş çiçeklerden oluşan bezemeler yaygındır. Buna karşın figürlü bezemelerden kaçınıldığı gözlenmektedir. Yıldız, altıgen, madalyon gibi geometrik biçimlerle oluşturulmuş işlemeler de ilgi çeken seçimlerdir¹¹⁴.

Özetle, 19. yüzyıla kadar devam eden Türk işleme sanatının renk ve kompozisyon bakımından en parlak dönemi 16. ve 18. yüzyıl arasındır. Bu dönemde, Osmanlı işlemeleri, Avrupa’da çok beğenilmiş ve takdir edilerek altın çağını yaşamıştır. Bu çağda işlemeler, kıymetli kumaşlar üzerine altın ve gümüş sim kullanılarak ipeklerle işlenmiştir. Bu sanatın Macaristan, Polonya, Bulgaristan gibi Balkan ülkelerinde de etkisi çok büyük olmuştur. Yüzyıllarca süren Türk egemenliği bu ülkelerin işleme sanatı üzerinde derin izler bırakmıştır¹¹⁵.

3.3.4.2. Aplike

Düz veya desenli bir kumaştan kesilmiş motiflerin bezeme amacıyla bir başka kumaş üzerine dikişle yerleştirilmesidir¹¹⁶.

Resim 26: Çadır içi¹¹⁷.

114 Barışta, s.22.

115 Lütüye Güler Özdiler, **Geleneksel Türk El İşlemelerinden Antep İşi Ajurlar**, Ankara, Lider Matbaacılık Sanayi, 1990, s.7.

116 http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK (21.03.2014).
GTS.548c479edc7c23.69841370 (13.12.2014).

117 Wawel Kraliyet Şatosu, **Oryantal Art Sergisi**’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

3.4. Diğerleri

Maden işleri Türklerde askeri yapı içinde önem kazanmıştır. Bu ürünlerin ticareti ülke ekonomisine katkıda bulunmuştur. Savaş araç gereçleri olarak yay, ok, kılıç, mızrak, kalkan, kama, pala kılıç ve zırh kullanılmıştır. Savaşçıyı ve atını korumak için üretilen zırhlarda altın sırma ipliklerle işlenerek ürüne hem estetik değer kazandırmış hem de hediye edildiğinde ürünleri değerli kılmıştır.

Kuşak: “Beli sıkamak, giysilerin kaymasını önlemek ve bazı eşyaları (para ve tütün kesesi, çakmak gibi) koymak gibi amaçlarla kadın ve erkeklerin kullandığı, bele sarılan dar enli uzun kumaş. Eskiden yapılmış işlemeli değerli kuşak örnekleri vardır. Günümüzde değişik malzeme ve teknikle yapılan pek çok türü vardır”¹¹⁸.

Resim 27: Kuşak¹¹⁹.

118 Ergür

119 **Ulusal Müze**, Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Üzengi: “Ata binildiği vakit ayakları koymak üzere eğerin iki tarafına birer kayışla asılan altı düz madeni halkanın adıdır”¹²⁰.

Resim 28: Üzengi Ayrıntısı¹²¹.

Tirkeş: “Ok koymağa mahsus mahfazanın adıdır. Tirkeş meşinden tabanca kılıfı şeklinde yapılır, arkada taşınırdı. Suvariler atın eğer karşlarına takarlardı. Okluklar ancak elli kadar ok alırdı. Bunun yerine tirdan da kullanılırdı”¹²².

Resim 29: Tirkeş¹²³.

Sadak: “Okları koymaya mahsus torba veya kutu şeklindeki kılıfın adıdır. Boyuna

120 Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü III*, Maarif Basımevi, İstanbul, 1954.

121 Ayşen Anadol (Ed.), *Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı*, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.258.

122 Pakalın

123 A.g.k., s.264.

asılan bu alete “tirkeş”, “tirdan” da denilirdi. Sadeleri olduğu gibi meşin üstüne sırma işlemelileri de olurdu”¹²⁴.

Barutluk: “Barut koyup üstte taşımak için kullanılan kabın adı idi. Yürek biçiminde olan bu kab, omuza bir ip veya kayışla asılırdı. Buna (barut kabağı) da denilirdi”¹²⁵.

Sancak: “Orduların, temsil ettikleri devletin alameti olarak, kullandıkları bayrağın adıdır”¹²⁶. Diğer bir tanım: Çoğunlukla askerî birliklere verilen yazı işlemeli, kenarları saçaklı ve gönderli bayrak¹²⁷.

Resim 30: Sancak, 12 Eylül 1683, 17yy. başları¹²⁸.

124 Pakalın **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü III**.

125 Pakalın, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I**, Maarif Basımevi, İstanbul, 1946.

126 Pakalın, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü III**.

127 http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.543abe2d583ca3.16432457 (21 Mart 2014).

128 Wawel Kraliyet Şatosu, **Oryantal Art Sergisi**’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Çadır: “Keçe ya da sık dokunmuş kalın bir bezin, iplerle direklere ve kazıklara asılıp gerilmesiyle kurulan taşınabilir bir barınaktır. Günümüzde yeni tekstil malzemeleriyle üretilmiş, geniş mekanlar örten, çadır nitelikli çağdaş yapılar da vardır”¹²⁹.

Resim 31: Çadır Ayrıntısı¹³⁰.

Giysi: Her türlü giyim eşyası, giyecek elbise, libas¹³¹.

Kilise ileri gelenlerinin giydiği ayin cüppeleri; sipariş edilerek Türkiye’den alınan kumaşlardan, hediye gelen kumaşlardan ve savaş ganimeti olarak kalmış kumaşlardan yapılmıştır. Bundan başka çadırların, silahların, at koşum takımlarının da ganimeti olarak kalan tutulan günlüklerde belirtilmektedir ve bunlar günümüzde Polonya müzelerinde sergilenmektedir.

129 Ergür

130 **Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi**, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

131 Ergür

Resim 32: Ayin Cüppesi¹³².

Yukarıda da belirtildiği gibi bu kumaşların ana maddesi ipektir. İpek ayrıca halı ve kilimlerde, işlemelerde, sancaklarda, çadırlarda kullanılırdı.

132 **Ulusal Müze Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 33: Kaftan¹³³.

133 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.217.

Resim 34: Entari¹³⁴.

Resim 35: Entari¹³⁵.

134 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

135 A.g.k., s.171.

Resim 36: Takke¹³⁶.

Resim 37: Takke¹³⁷.

136 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.171.

137 A.g.k., s.217.

İnsanlar yerleştikleri yerlere en sade ve basitinden, en karmaşık ve gösterişlisine kadar el sanatlarını ve bu sanatlara ilişkin kültürünü de birlikte taşımıştır. Bu nedenledir ki, bir milletin kültür ve kişiliğinin en canlı belgelerinden sayılan el sanatlarının; asırlar boyu toplumun yaşayışı, zevk, sanat anlayışı ve el becerisi ile bütünleşerek insanın iç dünyasının derinliklerinden eserlerine incelikle aksettiği görülmektedir. Osmanlılar da, yayıldıkları alanlarda, mevcut kültürlerinden izler bırakmışlardır. Bugün, Avrupa'daki müzelerde Türk kumaşlarının yanı sıra Avrupa'da üretilen ve müzelerde yer alan el işi, işleme, kumaş, motif gibi türlerde, Türk izlerini görmemizin sebebi bundandır.

17. yüzyılda kumaşlarda kullanılan renkler; mercan rengi, domates kırmızısı, yakut rengi, pembe, mavi, boncuk mavisi, kobalt mavisi, yeşil, sarı, yavruağzı, gül kurusu, beyaz, kahverengi, taba ve siyahtır¹³⁸. 18. yüzyıla geldiğimizde ise, fiyonklarla bağlanmış çiçek buketleri, tabakta meyveler ve ağaçlar arasına serpiştirilmiş çadırlar, çiçekler ilgi çekmektedir. 19. yüzyılda işlemlerde kullanılan renk sayısı artmış; 20. yüzyılda ise çiçek, meyve, yaprak, ağaç, kuş, şahmeran, at, kelebek, deve gibi motiflerin yanı sıra insan figürüne, gemi, kandil, kama ve mimari biçimlere işlemlerde yer verilmiştir¹³⁹.

138 Barışta, s.42.

139 Barışta, ss.90-91.

4. MÜZELER VE MÜZELERDE YER ALAN TEKSTİL ÜRÜNLERİ

4.1. Polonya’da Osmanlı Tekstillerinin Yer Aldığı Müzeler:

Archidiecezjalne Müzesi, Poznan*

Aziz Adalbert Kilisesi, Kościelec Pińczovski

Aziz Matta Kilisesi, Kłwów

Azize Clara Rahibeleri Manastırı, Kraków

Başpiskoposluk Müzesi, Varşova

Czartoryski Prensleri Vakfı

Doğu Halıları Sergisi (Bakır Çatı Sarayı), Varşova*

Etnografya Müzesi, Kraków*

Jagiellon Üniversite Müzesi, Kraków

Jagiellońska Kütüphanesi, Kraków

Kardinal Karol Wotyła Başpiskoposluk Müzesi

Karmelit Rahibeler Manastırı, Kraków

Lancucie Şatosu

Lateran Manastırı, Kraków

Lublin Başpiskoposluk 200. Yıl Müzesi, Lublin

Paulinów Tarikatı Manastırı, Jasna Góra, Częstochowa

Piasek Karmelitler Kilisesi, Kraków

Piskoposluk Bölge Müzesi, Sandomierz

Polonya Ordu Müzesi, Varşova

Tatra Müzesi, Zakopane

Tarih Kayıtları Merkezi Arşivi, Varşova

Ulusal Kütüphane, Varşova

Ulusal Müze, Varşova**

Ulusal Müze, Kraków*

Ulusal Müze, Poznan

Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków*

* Müzeler listesinden Varşova, Poznan, Kraków şehirlerinde yer alan (*) ile işaretlenmiş müzeler ziyaret edilmiştir.

Diğer müzelerdeki eserler kataloğlardan ve sergi kataloglarında yer alan eserlerden yararlanılmıştır.

** Kasım 2010 tarihinde ziyaret edildi. Müze tadilatıydı.

Varşova Ulusal Müzesi

Resim 38: Varşova Ulusal Müze¹⁴⁰.

Varşova Ulusal Müzesi (Lehçe: Muzeum Narodowe w Warszawie, İngilizce: Warsaw National Museum), Varşova'nın en büyük, Polonya'nın da en büyük müzelerinden biridir. Polonya'nın başkenti Varşova'da 20 Mayıs 1862'de Varşova Güzel Sanatlar Müzesi adı altında kurulmuştur. Bugünkü ismini 1916 yılında almıştır.

1932 yılında dekoratif sanatlar bölümü açıldı. 1938'de müzeye yeni bina eklendi. 2.Dünya Savaşı sırasında müze Alman askerleri tarafından tahrip edildi. Bugün müzede 780.00'den fazla eser sergilenmektedir.

Müzede Antik Sanat, Ortaçağ Sanatı, Yabancı Tablolar, Polonya Tabloları, 20.yy Polonya Sanatı, Polonya Dekoratif Sanatı kalıcı olarak sergilenmektedir. Ayrıca müzede geçici sergiler de organize edilmektedir¹⁴¹.

140 <http://www.polskaniezwykla.pl/pictures/original/273104.jpg> (21 Mart 2014).

141 <http://www.polonyarehberi.com/varsova-ulusal-muze> (21 Mart 2014).

Bakır Çatı Sarayı

Resim 39: Bakır Çatı Sarayı¹⁴².

Bakır Çatı Sarayı (Lehçe: Pałac Pod Blachą, İngilizce: Copper Roof Palace), 17. yüzyılın ilk yarısında yapılmıştır. 1720'den 1726 yılına kadar yapılan restorasyonda yeni bir mimari tarz kazanan müze ismini çatısının bakır kaplamasından almıştır. Sarayda Teresa Sahakyan Vakfı tarafından sürekli sergilenen doğu halıları (Oryantal Rug) koleksiyonu yer alır.

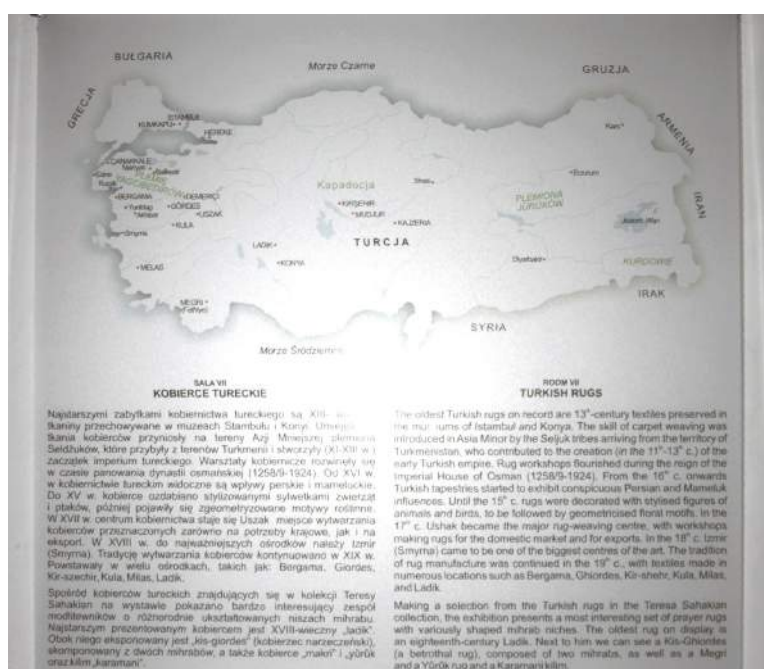
Teresa Sahakian Koleksiyonu (Doğu Halıları Sergisi)

Resim 40: Bakır Çatı Sarayı Bölümü, Teresa Sahakian Koleksiyonu¹⁴³.

142 Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Varşova, 2011.

143 A.g.k.

Resim 41: Teresa Sahakian Koleskiyonundaki Türkiye Bölümü'nün Yazısı*¹⁴⁴.

Kayıtlara göre en eski Türk halıları İstanbul ve Konya müzelerinde korunan 13. yüzyıl dokumalarıdır. Halı dokuma ustalığı, Anadolu'ya Türkmenistan'dan gelen, ilk Türk imparatorluğunun (11.-13.yy. arasında) yaratılmasına katkıda bulunan Selçuk kavimleri tarafından tanıtıldı. Halı atölyeleri Osmanlı İmparatorluğu (1258/59-1924) hükümdarlık döneminde gelişti. 16. Yüzyıldan itibaren ilerleyen Türk duvar halıları bariz İran ve Memluk etkileri gösterdi. 15. Yüzyıla kadar halılar, daha sonra geometrikleştirilmiş çiçekli motiflerle takip edilecek stilize hayvan ve kuş figürleri ile dekore edildi. 17. Yüzyılda Uşak iç pazar ve ihracat için halı yapan atölyeleri ile başlıca halı dokuma merkezi oldu. 18. Yüzyılda İzmir en büyük sanat merkezlerinden biri oldu. Halı üretim geleneği 19. Yüzyılda Bergama, Gördes, Kırşehir, Kula, Milas ve Ladik gibi birçok bölgede yapılan dokumalarla devam etti.

Teresa Sahakian koleksiyonundaki Türk halılarından seçim yapıldığında, sergi farklı olarak şekillendirilmiş mihrap girintileri ile en ilginç seccade takımını sunar. Sergideki en eski halı bir onsekizinci-yüzyıl Ladik halısıdır. Onun yanında, bir Muğla ve bir Yörük halısı ve bir Karaman kilimi ile birlikte iki mihraptan oluşan bir Kız Gördes'i (bir nişan halısı) görebiliriz.

* Çeviri: Savaş Uçkun, Gaziantep Üniversitesi Öğretim üyesi.

144 Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, "Doğu Halıları Sergisi"nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Varşova, 2010.

Kraków Ulusal Müze

Resim 42: Kraków Ulusal Müze¹⁴⁵.

Kraków Ulusal Müze (Lehçe: Muzeum Narodowe w Kraków, İngilizce: Kraków National Museum), çağdaş sanat müzesi olarak 1879 yılında düzenlendi. Polonya'nın en büyük müzelerindendir. Müzede ağırlıklı olarak Polonya sanat ve kültür eserleri yer alır. Bunun yanında, Batı, Uzakdoğu El Sanatları, heykel, antik sanat dahil olmak üzere dünyanın büyük sanat koleksiyonlarından oluşmaktadır. Batı ve Doğu sikkeleri ve kumaşları da koleksiyonda geniş yer bulmaktadır¹⁴⁶.

145 http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7f/Muzeum_Narodowe_Krak%C3%B3w_Fotka_050.jpg (Erişim: 21.03.2014).

146 <http://www.muzeum.Kraków.pl/> (Erişim: 21.03.2014).

Kraków, Wawel, Kraliyet Şatosu,

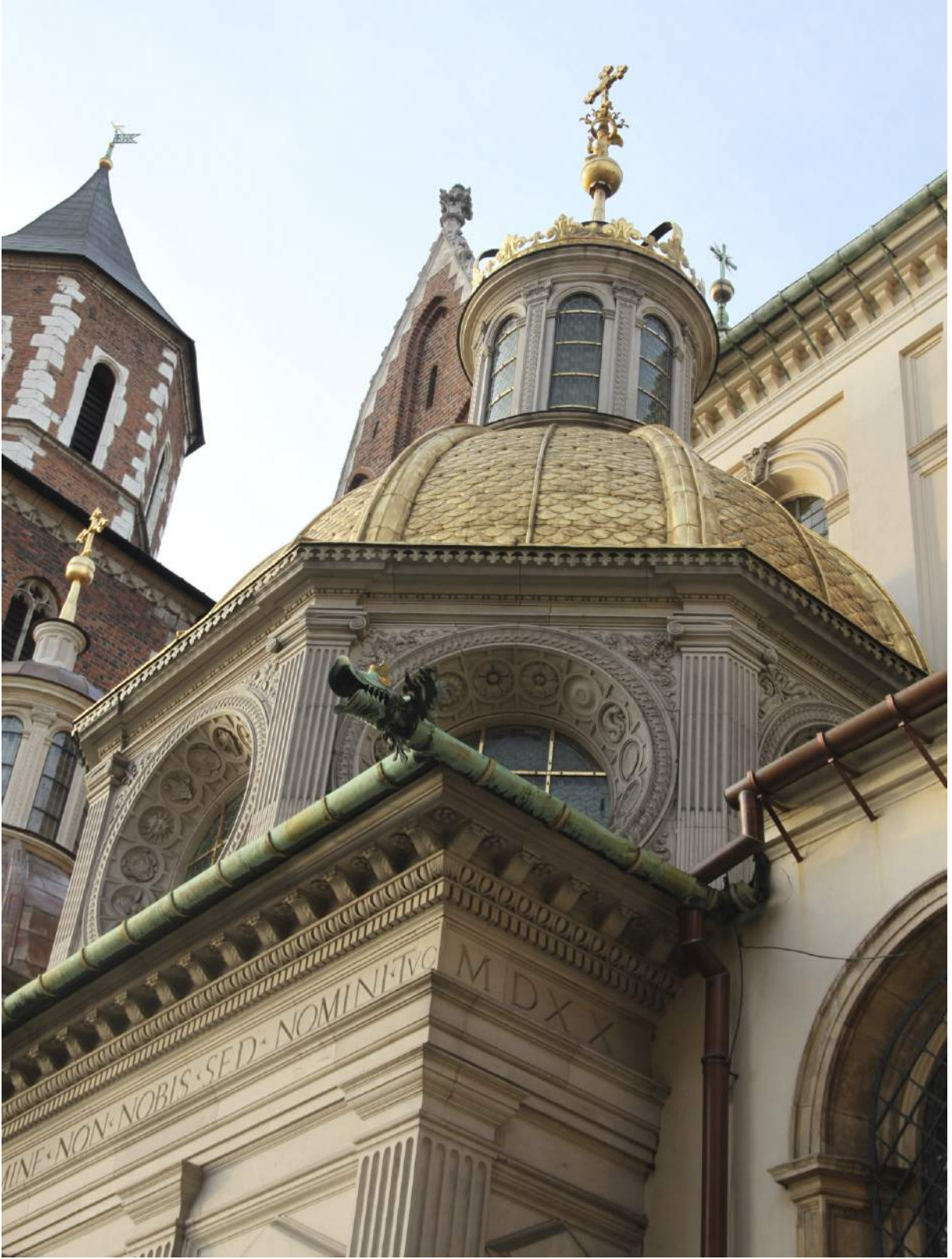

Resim 43: Wawel Kraliyet Şatosu¹⁴⁷.

Wawel Kraliyet Şatosu (Lehçe: Zamek Królewski na Wawelu, İngilizce: Wawel Royal Castle), 1000 yılında, Kral Cessur Boleslaw tarafından inşa ettirilir. 1241 yılında Orta Avrupa'yı sarsan Moğol saldırılarından Krakow da etkilenir. Kentin yeniden inşaasında orta çağın klasik yapısı, satranç tahtası biçimi benimsenir. Wawel Şatosu veya Sarayı, Avrupa'nın en önemli yapıları arasında yer alır. Şato, XVI. yüzyıl başında italyan mimarlarının katkısı ile yapılmış ve Rönesans mimarisini yansıtır¹⁴⁸.

147 Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

148 http://www.aynaprogrami.com/index.php?content_view=761&ctgr_id=81 (Erişim: 21.03.2014).

Resim 44: Wawel Kraliyet Şatosu¹⁴⁹.

149 Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Kraków, Wawel, Kraliyet Şatosu, Oryantal Art Bölümü

Resim 45: Wawel Kraliyet Şatosu, Oryantal Art Sergi Bölümü¹⁵⁰.

Bu bölüm 4 odadan oluşur. İlk odada kilimler, ikinci odada kılıçlar, baltalar, topuz, at aksesuarları vardır. Bu iki odada sergilenen eserler genelde Osmanlılardan kalmadır. Üçüncü ve dördüncü oda da ise Çini ve Japon Sanatına yer verilmiştir. Vazolar, çini seramikler, biblolar¹⁵¹.

150 Wawel Kraliyet Şatosu, **Oryantal Art Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

151 <http://jasmingyford.blogspot.com.tr/2014/05/Kraków-wawel-kraliyet-kalesi.html> (Erişim: 21.03.2014).

Poznan Archidiecezjalne Müzesi,

Resim 46: Archidiecezjalne Müzesi¹⁵².

En eski enstitülerden ve Poznan’da ilk müzedir. Müze 1898 yıllarında kurulmuştur.

152 <http://fotopolska.eu/foto/221/221196.jpg> (21.03.2014).

4.2. Müzelerde Yer Alan Tekstil Ürünleri

4.2.1. Hahlar

Resim 47: Halı¹⁵³.

Bölge - Dönem	Türkiye, Orta Anadolu, 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Yün, Z3S; atkı: pamuk, 3S; Gördes ilme. H: 32 x W: 25, ca. 800 / dm2
Ebat	200 x 124 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - 31

153 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.67.

Resim 48: Milas Halısı¹⁵⁴.

Bölge - Dönem	Türkiye, Güneybatı Anadolu, 19. yüzyıl ortaları
Ebat	175 x 117 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, Doğu Halıları Sergisi, Varşova - ZKW/1291/Dep.

154 Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, **Doğu Halıları Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Varşova, 2010.

Resim 49: Muğla (Fethiye) Halısı*¹⁵⁵.

Bölge - Dönem	Türkiye, Güneybatı Anadolu, 19. yüzyıl ikinci yarısı.
Ebat	228 x 143 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, Doğu Hahları Sergisi, Varşova - ZW/1026/Dep.

* Danışmanım Prof. Şerife Atlıhan'ın uyarısı ile yöre isminin yanlış olduğu tespit edilmiş ve düzeltilmesi için “**Gördes Halısı**” diye sergilendiği müzeye bildirilmiştir.

155 Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, **Doğu Hahları Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Varşova, 2010.

Resim 50: Bergama Halısı*¹⁵⁶.

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, 19. yüzyıl ortaları
Sergilendiği Müze - Env.	Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, Doğu Hahları Sergisi, Varşova - ZKW/1028/Dep.

* Danışmanım Prof. Şerife Atlıhan'ın uyarısı ile yöre isminin yanlış olduğu tespit edilmiş ve düzeltilmesi için “Fethiye Halısı” olarak sergilendiği müzeye bildirilmiştir.

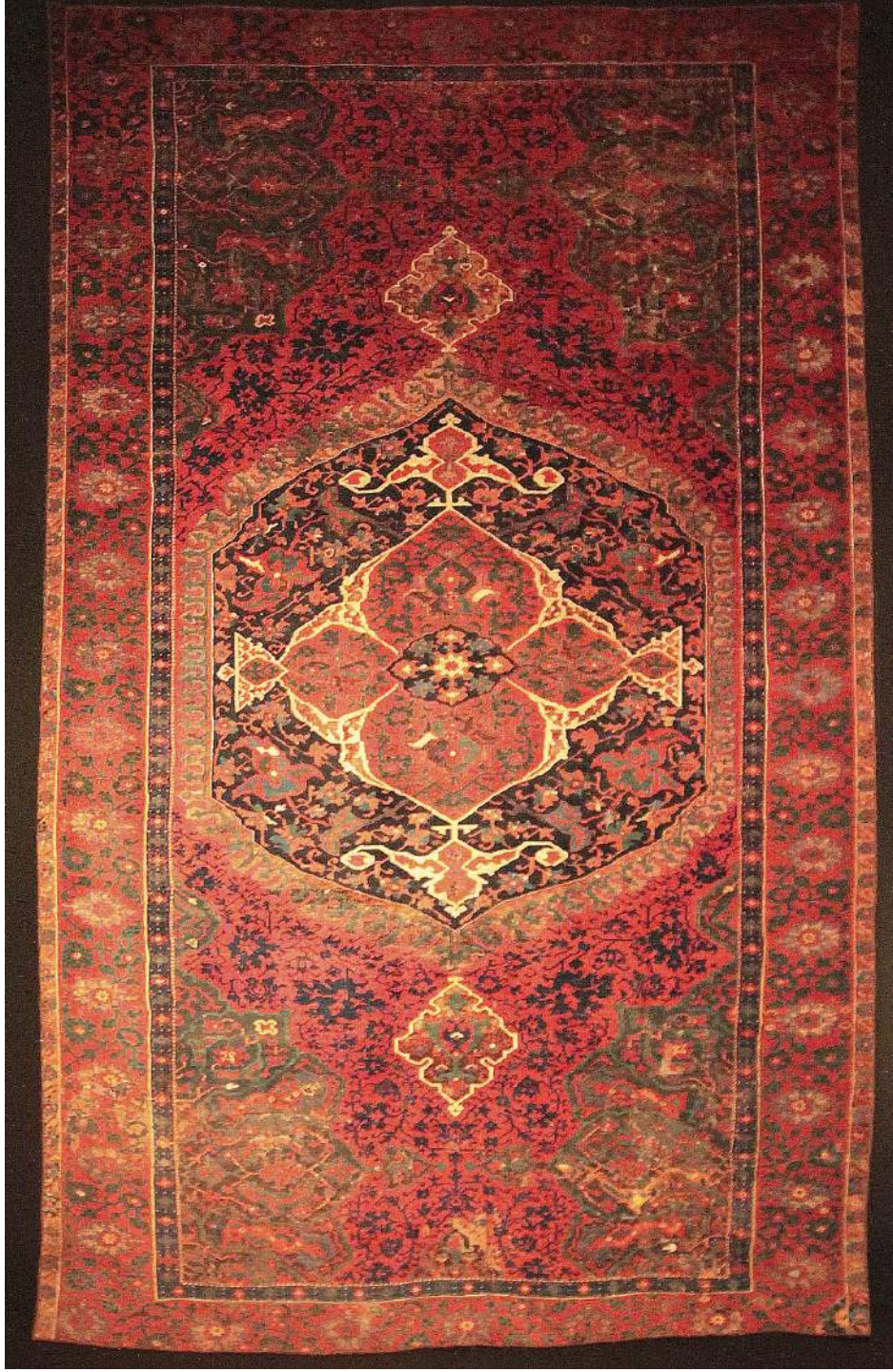
156 Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, **Doğu Hahları Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Varşova, 2010.

Resim 51: Bergama Halısı¹⁵⁷.

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, 20. yüzyıl başları
Sergilendiği Müze - Env.	Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, Doğu Hahları Sergisi, Varşova - ZKW/1300/Dep.

157 Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, **Doğu Hahları Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Varşova, 2010.

Resim 52: Madalyonlu Uşak Halısı¹⁵⁸.

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, 17. yüzyıl başları.
Sergilendiği Müze - Env.	Kraliyet Şatosu Oryantal Art, Kraków.

158 Wawel Kraliyet Şatosu, **Oryantal Art Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 53: Madalyonlu Uşak Halısı¹⁵⁹.

Bölge - Dönem	Anadolu, 17. yüzyılın ikinci yarısı
Teknik - Malzeme	Yün, gördes düğümü, desimetre karede 925 düğüm
Ebat	393 x 212 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Jagiellon Üniversite Müzesi, Kraków - MUJ, env. no. 874

159 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.234.

Resim 54: Yörük Halısı¹⁶⁰.

Bölge - Dönem	Türkiye, Doğu Anadolu, 18. yüzyıl sonu veya 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Krem yün, Z2S; atkı: mavi yün, 4Z; her ilme sırasından sonra dört atkı geçilmiş, gördes ilme. H: 25 x W: 25, ca. 625 / dm ²
Ebat	160 x 82 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - 7

160 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu Kataloğu**, Kraków, 2006, s.66.

Resim 55: Yörük Halısı¹⁶¹.

Bölge - Dönem	Türkiye, Güneydoğu Anadolu, 19. yüzyıl sonları
Sergilendiği Müze - Env.	Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, Doğu Halıları Sergisi, Varşova - ZW/1294/Dep.

161 Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, “Doğu Halıları Sergisi”nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Varşova, 2010.

Resim 56: Transilvanya Halısı¹⁶².

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, Uşak, 17. yüzyıl sonu 18. yüzyıl başı
Teknik - Malzeme	Çözü: Yün 2Z; atkı: yün, 1Z; her ilme sırasından sonra iki atkı geçilmiş, gördes ilme. H: 32 x W: 35, ca. 1196 / dm ²
Ebat	165 x 115 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4937

162 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.38.

Resim 57: Transilvanya Halısı¹⁶³.

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, Uşak, 17. yüzyıl sonu 18. yüzyıl başı
Teknik - Malzeme	Çözü: Yün 2Z; atkı: yün, 1Z; gördes ilme. H: 31 x W: 30, ca. 930 / dm2
Ebat	165 x 115 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4938

¹⁶³ Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.39.

Resim 58: Şirvan Halısı¹⁶⁴.

Bölge - Dönem	19. yüzyıl ortaları
Sergilendiği Müze - Env.	Kraliyet Şatosu Oryantal Art, Kraków

¹⁶⁴ Wawel Kraliyet Şatosu, **Oryantal Art Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

4.2.2. Seccadeler

Resim 59: Gördes Halısı (Seccade)¹⁶⁵.

Bölge - Dönem	Batı Anadolu, 18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Yün, Gördes düğümleri
Ebat	164 x 135 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 1323

¹⁶⁵ Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 60: Gördes Halısı (Seccade)¹⁶⁶.

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, 18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Yün, 2S; atkı: yün 1Z; gördes ilme. H: 36 x W: 34, ca. 1224 / dm ²
Ebat	170 x 122 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4951

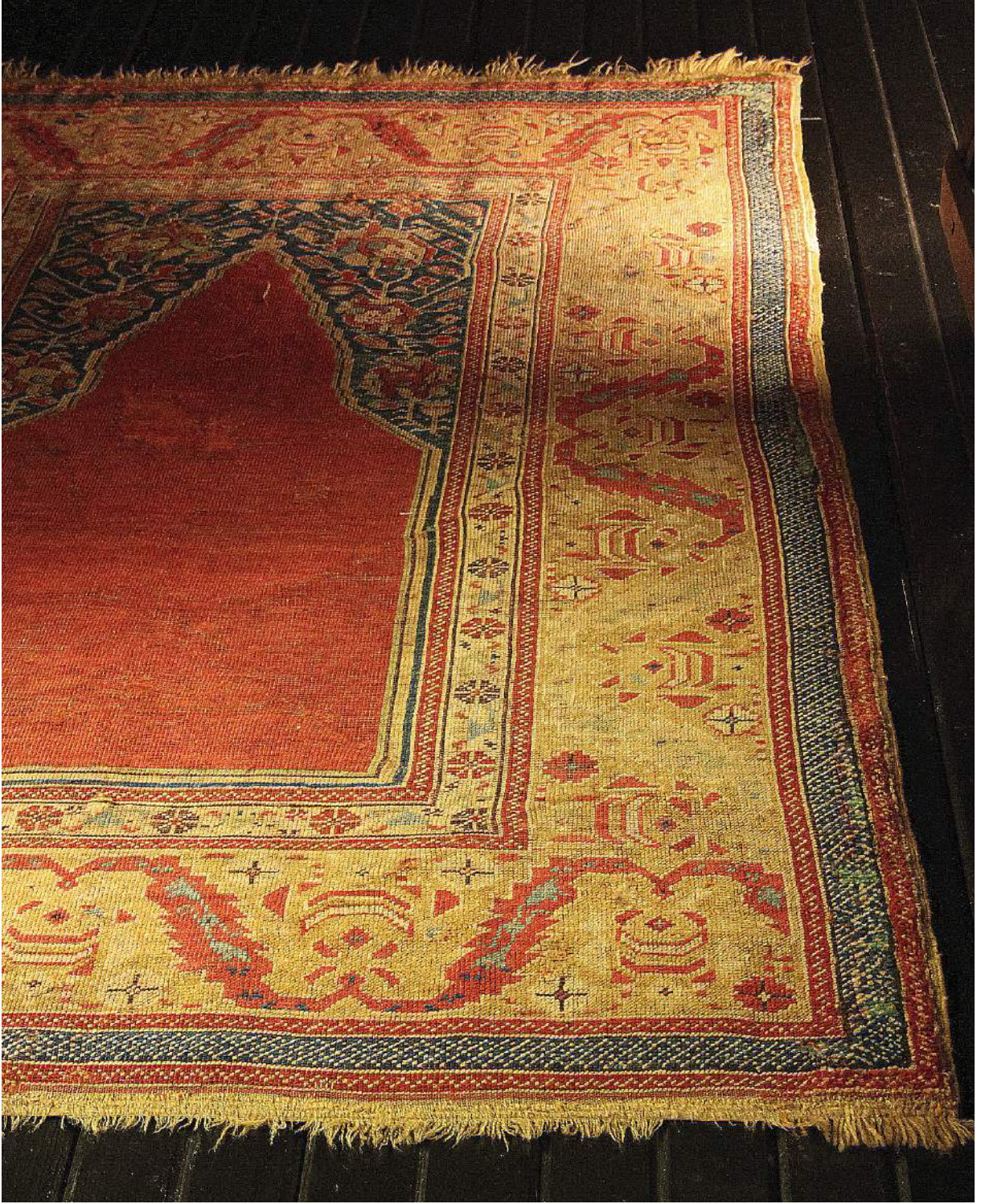
¹⁶⁶ Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.42.

Resim 61: Gördes Halısı (Seccade)¹⁶⁷.

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, 19. yüzyıl başı
Teknik - Malzeme	Çözü: Yün, S2Z; atkı: pamuk, S2Z; gördes ilme. H: 49 x W: 35 ca. 1715 / dm2
Ebat	230 x 149 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4948

¹⁶⁷ Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.43.

Resim 62: Gördes Halısı (Seccade)¹⁶⁸.

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, 18. yüzyıl ortaları
Sergilendiği Müze - Env.	Kraliyet Şatosu Oryantal Art, Kraków

¹⁶⁸ Wawel Kraliyet Şatosu, **Oryantal Art Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 63: Gördes Halısı (Seccade)¹⁶⁹.

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, 19. yüzyıl başları
Teknik - Malzeme	Çözü: Yün, 2S; atkı: pamuk, two strands unplied. H: 40 x W: 34 ca. 1360 / dm2
Ebat	214 x 146 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Kraliyet Şatosu Oryantal Art, Kraków - 4947

¹⁶⁹ Wawel Kraliyet Şatosu, **Oryantal Art Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 64: Gördes Halısı (Seccade)¹⁷⁰.

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, 17. - 18. yüzyıl ortaları
Sergilendiği Müze - Env.	Kraliyet Şatosu Oryantal Art, Kraków

170 Wawel Kraliyet Şatosu, **Oryantal Art Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 65: Gördes Halısı (Seccade)¹⁷¹.

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, 18. yüzyıl ikinci yarısı
Sergilendiği Müze - Env.	Kraliyet Şatosu Oryantal Art, Kraków

171 Wawel Kraliyet Şatosu, **Oryantal Art Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 66: Gördes Halısı (Seccade)¹⁷².

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, 18. yüzyıl başı
Teknik - Malzeme	Çözü: Doğal beyaz yün, Z2S; atkı: doğal beyaz yün ve kırmızı yün, Z2S; her ilme sırasından sonra iki atkı geçilmiş; gördes ilme (Türk ilmesi), küçük detaylarda doğal beyaz pamuk ipliği kullanılmış. H: 45 x W: 49, ca. 2205 / dm ²
Ebat	172 x 122 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - 17

172 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.40.

Resim 67: Gördes Halısı (Seccade)¹⁷³.

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, 19. yüzyıl başı
Teknik - Malzeme	Çözü: Beyaz yün, Z2S; atkı: kırmızı yün, 2Z; her ilme sırasından sonra iki atkı geçilmiş, gördes ilme. H: 29 x W: 30 - 31, ca. 900 / dm ²
Ebat	157 x 113 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - S / 2053

173 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.47.

Resim 68: Kız Gördes Halısı (Seccade)¹⁷⁴.

Bölge - Dönem	Türkiye, İç Anadolu, 19. yüzyıl ikinci yarısı
Ebat	161 x 148 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, Doğu Halıları Sergisi, Varşova - ZKW/1027/Dep.

174 Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, “Doğu Halıları Sergisi”nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Varşova, 2010.

Resim 69: Kız Gördes Halısı (Seccade)¹⁷⁵.

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, 19. yüzyıl başı
Teknik - Malzeme	Çözü: Yün, S2Z; atkı: pamuk, S2Z; gördes ilme. H: 50 x W: 30 ca. 1500 / dm ²
Ebat	205 x 149 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4949

175 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu Kataloğu**, Kraków, 2006, s.46.

Resim 70: Kız Gördes Halısı (Seccade)¹⁷⁶.

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, 18. yüzyıl sonu - 19. yüzyıl başı
Teknik - Malzeme	Çözü: Doğal beyaz yün, atkı: doğal yün, Z2S, her ilme sırasından sonra iki atkı geçilmiş, gördes ilme. H: 38 x W: 40 ca. 1520 / dm ²
Ebat	269 x 142 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - S / 2047

176 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.45.

Resim 71: Milas Halısı (Seccade)¹⁷⁷.

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, 18. yüzyıl veya 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Yün, yünlü düğüm; dokuma, applike
Ebat	185 x 100 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4941

177 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu Kataloğu**, Kraków, 2006, s.51.

Resim 72: Milas Halısı (Seccade)¹⁷⁸.

Bölge - Dönem	Türkiye, Güneybatı Anadolu, 18. yüzyıl başı
Teknik - Malzeme	Çözü: Krem rengi yün, Z2S; atkı: krem rengi yün, 1Z; gördes ilme. H: 24 x W: 25, ca. 600 / dm ²
Ebat	150 x 100 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - S / 2052

178 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.48.

Resim 73: Milas Halısı (Seccade)¹⁷⁹.

Bölge - Dönem	Türkiye, Güneybatı Anadolu, 19. yüzyıl başı
Teknik - Malzeme	Çözü: Krem rengi yün, Z2S; atkı: kırmızı yün, 1Z; gördes ilme. H: 34 - 35 x W: 36, ca. 1300 / dm ²
Ebat	137 x 96 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - S / 2055

179 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.49.

Resim 74: Milas Halısı (Seccade)¹⁸⁰.

Bölge - Dönem	Türkiye, Orta Anadolu, 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Doğal beyaz yün, Z2S; atkı: koyu mavi yün, 1Z; Alt kısımdan kalmış bir parça; kenarlar bej ve mavi atkı ipliği ile örölmüş. H: 30 x W: 35 , ca. 1050 / dm2
Ebat	134 x 75 cm
Sergilendiğı Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - S / 2057

180 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu Kataloğı**, Kraków, 2006 s.50.

Resim 75: Ladik Halısı (Seccade)¹⁸¹.

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, 18. yüzyıl sonu
Ebat	186 x 112 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, Doğu Halıları Sergisi, Varşova - ZKW/1030/Dep.

181 Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, “Doğu Halıları Sergisi”nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Varşova, 2010.

Resim 76: Ladik Halısı (Seccade)¹⁸².

Bölge - Dönem	Türkiye, İç Anadolu, 18. - 19. yüzyıl ortaları
Sergilendiği Müze - Env.	Kraliyet Şatosu Oryantal Art, Kraków

182 Wawel Kraliyet Şatosu, **Oryantal Art Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 77: Ladik Halısı (Seccade)¹⁸³.

Bölge - Dönem	Türkiye, İç Anadolu, 18. - 19. yüzyıl ortaları
Sergilendiği Müze - Env.	Kraliyet Şatosu Oryantal Art, Kraków

183 Wawel Kraliyet Şatosu, **Oryantal Art Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 78: Ladik Halısı (Seccade)¹⁸⁴.

Bölge - Dönem	Türkiye, Orta Anadolu, 17. yüzyıl sonu
Teknik - Malzeme	Çözü: Krem rengi yün, Z2S; atkı: kahverengi yün, 1Z, gördes ilme. H: 39 x W: 38, ca. 1482 / dm ²
Ebat	180 x 115 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - S / 2051

184 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.54.

Resim 79: Kula Halısı (Seccade)¹⁸⁵.

Bölge - Dönem	Türkiye, Orta Anadolu, 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Yün, S2Z; atkı: yün 1Z; gördes ilme. H: 40 x W: 28.5, ca. 1140 / dm2
Ebat	174 x 120 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4950

185 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu Kataloğu**, Kraków, 2006, s.61.

Resim 80: Kula Halısı (Seccade)¹⁸⁶.

Bölge - Dönem	Türkiye, Orta Anadolu, 17. yüzyıl sonu
Teknik - Malzeme	Çözü: Krem rengi yün, Z2S; atkı: bej yün, 1 - 2Z; gördes ilme. H: 29 x W: 30, ca. 870 / dm ²
Ebat	200 x 140 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - S / 2048

186 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.56.

Resim 81: Kula Halısı (Seccade)¹⁸⁷.

Bölge - Dönem	Türkiye, Orta Anadolu, 18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Doğal beyaz yün, Z2S; atkı: beyaz yün, jüt, Z2S ve 2Z; her ilme sırasından sonra iki atkı geçilmiş, gördes ilme. H: 25 x W: 27, ca. 675 / dm ²
Ebat	200 x 128 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - 36

187 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.57.

Resim 82: Kula Halısı (Seccade)¹⁸⁸.

Bölge - Dönem	Türkiye, Orta Anadolu, 18. yüzyıl veya 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Yün, Z2S; atkı: kırmızı yün, Z; gördes ilme. H: 27 x W: 34, ca. 918 / dm2
Ebat	144 x 108 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - 11

188 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.58.

Resim 83: Kula Halısı (Seccade)¹⁸⁹.

Bölge - Dönem	Türkiye, Orta Anadolu, 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Krem rengi yün, Z2S; atkı: kırmızı yün, 1Z; gördes ilme. H: 27 x W: 29, ca. 800 / dm2
Ebat	165 x 107 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - 2049

189 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.59.

Resim 84: Kula Halısı (Seccade)¹⁹⁰.

Bölge - Dönem	Türkiye, Orta Anadolu, 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Krem rengi yün, Z2S; atkı: sarı yün, Z; gördes ilme. H: 27 x W: 25 - 26, ca. 700 / dm ²
Ebat	150 x 110 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - S / 2050

¹⁹⁰ Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.60.

Resim 85: Bergama Halısı (Seccade)¹⁹¹.

Bölge - Dönem	Türkiye, Batı Anadolu, 19. yüzyıl ikinci yarısı
Ebat	170 x 115 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, Doğu Hahları Sergisi, Varşova - ZKW/1111/Dep.

191 Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, “Doğu Hahları Sergisi”nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Varşova, 2010.

Resim 86: Bandırma Halısı (Seccade)¹⁹².

Bölge - Dönem	Türkiye, İç Anadolu, 20. yüzyıl başları
Ebat	182 x 120 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, Doğu Hahları Sergisi, Varşova - ZKW/1298/Dep.

192 Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, “Doğu Hahları Sergisi”nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Varşova, 2010.

Resim 87: Mucur Halısı (Seccade)¹⁹³.

Bölge - Dönem	Türkiye, İç Anadolu, 19. yüzyıl ikinci yarısı
Ebat	166 x 96 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, Doğu Hahları Sergisi, Varşova - ZKW/1288/Dep.

193 Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, “Doğu Hahları Sergisi”nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Varşova, 2010.

Resim 88: Mucur Halısı (Seccade)¹⁹⁴.

Bölge - Dönem	Türkiye, Orta Anadolu, 18. yüzyıl veya 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Doğal beyaz yün, Z2S; atkı: kırmızı yün, 1Z; gördes ilme. H: 30 x W: 38, ca. 1140 / dm ²
Ebat	147 x 104 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - 9

194 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.52.

Resim 89: Kırşehir Halısı (Seccade)¹⁹⁵.

Bölge - Dönem	Türkiye, Kırşehir, Orta Anadolu, 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Krem rengi yün, Z2S; atkı: bej yün, 1Z; gördes ilme. H: 28 x W: 30, ca. 840 / dm ²
Ebat	178 x 128 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - S / 2054

195 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.53.

Resim 90: Konya Halısı (Seccade)¹⁹⁶.

Bölge - Dönem	Türkiye, İç Anadolu, 18. yüzyıl ortaları
Teknik - Malzeme	Çözü: Yün, S2Z; atkı: yün, S2Z; gördes ilme. H: 30 x W: 25, ca. 750 / dm2
Ebat	163 x 131 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4952

196 Wawel Kraliyet Şatosu, **Oryantal Art Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 91: Halı (Seccade)¹⁹⁷.

Bölge - Dönem	Türkiye, Anadolu, 19. yüzyıl sonları
Ebat	176 x 11 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, Doğu Hahları Sergisi, Varşova - ZKW/1296/Dep.

197 Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, **Doğu Hahları Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Varşova, 2010.

Resim 92: Halı (Seccade)¹⁹⁸.

Bölge - Dönem	Türkiye, Anadolu, 19. yüzyıl ikinci yarısı
Ebat	168 x 110 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, Doğu Hahları Sergisi, Varşova - ZKW/1289/Dep.

198 Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, **Doğu Hahları Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Varşova, 2010.

Resim 93: Halı (Seccade)¹⁹⁹.

Bölge - Dönem	Türkiye, Anadolu, 19. yüzyıl ortası
Teknik - Malzeme	Çözü: Doğal renkli pamuk; iki seviyeli zeminde uygulanmış; çözgü bağlantılı, gördes ilme soldan sağa hareketle dokunmuş ve çözgünün üzerine sabitlenmiş. H: 55 x W: 45, ca. 2475 / dm ²
Ebat	143 x 107 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - 10

199 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.63.

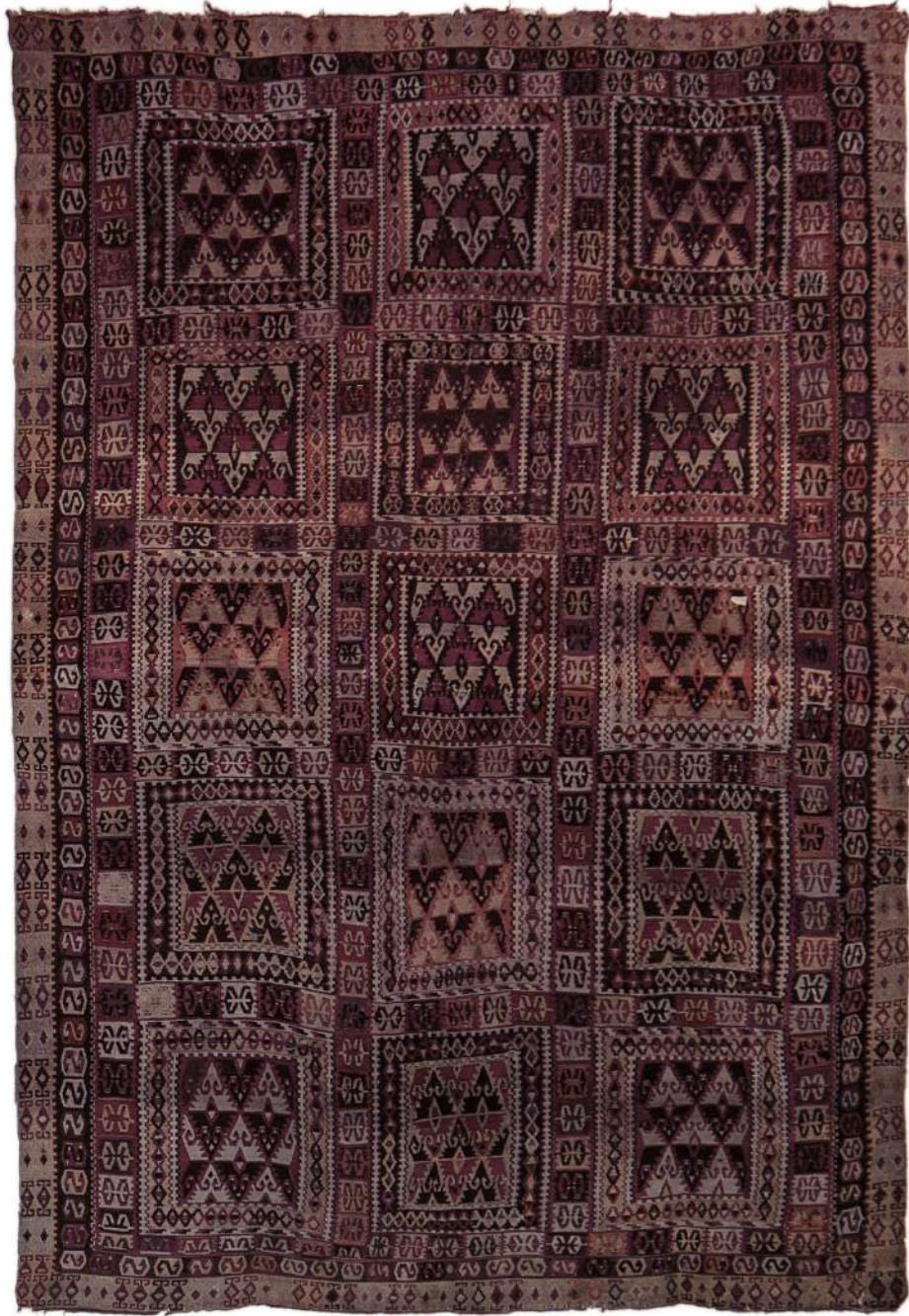

Resim 94: Seccade²⁰⁰.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 18 - 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Pamuk (atkı, çözgü), ipek (düğümler)
Ebat	86 x 54 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 1325

200 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

4.2.3. Kilimler

Resim 95: Kilim²⁰¹.

Bölge - Dönem	Türkiye, Kırşehir, Kapadokya, 19. yüzyıl sonu
Teknik - Malzeme	Çözü: Beyaz yün, Z2S; atkı: sarı renk boyalı yün, 1Z; kilim, ilik tekniği
Ebat	420 x 280 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - S / 2058

201 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.73.

Resim 96: Karamani Kilimi²⁰².

Bölge - Dönem	Türkiye, Güneybatı Anadolu, 19. yüzyıl ortaları
Ebat	312 x 183 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, Doğu Hahları Sergisi, Varşova - ZKW/1412

202 Bakır Çatı Sarayı, Teresa Sahakian Koleksiyonu, **Doğu Hahları Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Varşova, 2010.

Resim 97: Karaman Kilimi²⁰³.

Bölge - Dönem	Türkiye, Anadolu, 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Beyaz yün, Z2S; atkı: sarı renk boyalı yün, 1Z; ilikli kilim, Karamani teknik diye bilinir
Ebat	430 x 90 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - 24

203 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.69.

Resim 98: Karaman Kilimi (İki Parçalı)²⁰⁴.

Bölge - Dönem	Türkiye, Anadolu, Reyhanlı, 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Beyaz yün, Z2S; atkı: sarı renk boyalı yün, 1Z; kilim, ilik tekniği
Ebat	373 x 82 cm (sol), 386 x 83 cm (sağ)
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - 45

204 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.70.

Resim 99: Karaman Kilimi (İki Parçalı)²⁰⁵.

Bölge - Dönem	Türkiye, Anadolu, Aksaray, 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Beyaz yün, Z2S; atkı: sarı renk boyalı yün, 1Z; kilim, ilik tekniği
Ebat	315 x 148 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - 46

205 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.71.

Resim 100: Karaman Kilimi (İki Parçalı)²⁰⁶.

Bölge - Dönem	Türkiye, Anadolu, 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Beyaz yün, Z2S; atkı: sarı renk boyalı yün, 1Z; kilim, ilik tekniği
Ebat	335 x 160 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - 42

206 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.72.

Resim 101: Kilim (Seccade)²⁰⁷.

Bölge - Dönem	Türkiye, Konya, 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: ilikli kilim, Karamani teknik diye bilinir; atkı: krem yün
Ebat	201.5 x 143 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - 37

207 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu Kataloğu**, Kraków, 2006, s.68.

Resim 102: Cicim²⁰⁸.

Bölge - Dönem	Türkiye, Konya, 19. yüzyıl ortası
Teknik - Malzeme	Çözü: Yün, Z2S; atkı: yün, S; renkli yün iplikler deseni oluşturur
Ebat	380 x 95 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - S / 2056

208 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.74.

4.2.4. Dokuma Kumaşlar

Resim 103: Seccade²⁰⁹.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	İpek, pamuk
Ebat	172 x 115 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Kraków - MNK, env. no. IX/4306

209 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 104: Yastık Yüzü²¹⁰.

Bölge - Dönem	Osmanlı 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Pamuk, ipek
Ebat	58 x 115 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 1441

210 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 105: Dokuma Kumaş (Duvar Askısı)²¹¹.

Bölge - Dönem	Türkiye veya Kuzey Afrika, 18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Oluklu, ipek iplik etrafına sarılmış gümüş yaldız ile iplik şeritler ile ikinci atkı (ekstra atkı) ile desenleme
Ebat	450 x 250 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4945

211 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu Kataloğu**, Kraków, 2006, s.78.

Resim 106: Dokuma Kumaş (Duvar Askısı)²¹².

Bölge - Dönem	Türkiye, 19. yüzyıl ilk yarısı
Teknik - Malzeme	İpek, keten, ipek ve metal ipler; dokuma ve ikinci atkı (ekstra atkı)
Ebat	152 x 120 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4942

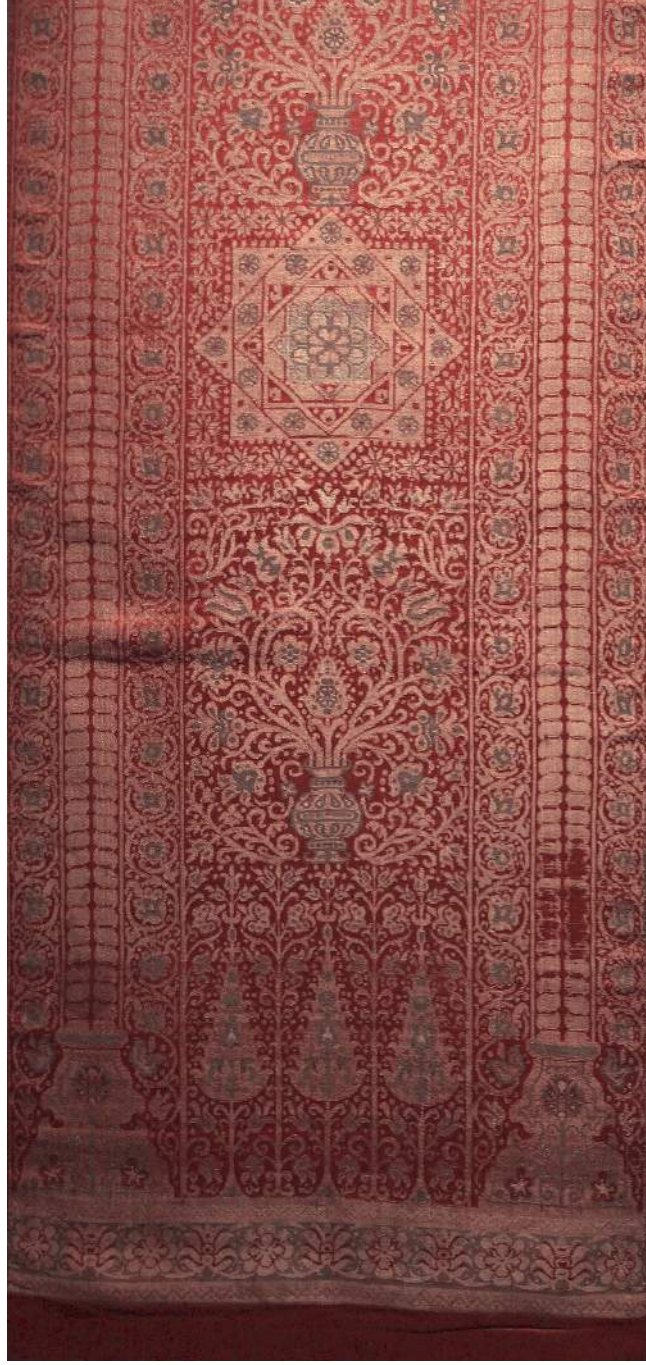
212 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.80.

Resim 107: Dokuma Kumaş (Duvar Askısı)²¹³.

Bölge - Dönem	Türkiye veya Kuzey Afrika, 18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Bordo ipek; atkı: yeşil ipek; ikinci atkı (ekstra atkı) ile altın ve gümüş iplik etrafına sarılmış
Ebat	374 x 240 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - S / 2022

213 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.39.

Resim 108: Duvar Örtüsü²¹⁴.

Bölge - Dönem	Osmanlı 12. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: ipek iplik - atkı: yeşil ve mavi ipek ip, kılardan
Ebat	285 x 63 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Czartoryski Prensları Vakfı, Kraków - FXXCz, env. no. XIII-1563

214 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 109: Kemerli Duvar Örtüsü²¹⁵.

Bölge - Dönem	Osmanlı, geç 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Kemha, ipek, pamuk, altın iplik
Ebat	169 x 200 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 1497

215 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 110: Kabir Örtüsü*²¹⁶.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17 - 18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	İpek, saten ve düz dokuma
Ebat	81 x 65 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Kraków - MNK, env. no. XIX-7261

* Bu tip örtüler kabe örtüsüdür. Her yıl kabeye yeni örtü gider, eskisi de geri getirilir ve sağlam yerleri kabir örtüsü, kuran kesesi ve kutsal yerden gelen bir malzeme olarak evlere duvara asılır.

²¹⁶ Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s. 326.

Resim 111: Kumaş²¹⁷.

Bölge - Dönem	Türkiye, 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Yün, krem boyalı ipek, S; ince şerit ve dimi örgüler
Ebat	100 x 180 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - S / 2046

217 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.89.

Resim 112: Kumaş Parçası²¹⁸.

Bölge - Dönem	Türkiye, 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Yün, kaşmir tekniğinin kopyası, dimi örgü (dokumada atkı çözgü bağlantılar sistemi ile örgü)
Ebat	45 x 34 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - S / 2023

218 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.88.

4.2.5. Kemhalar

Resim 113: Duvar Askısı²¹⁹.

Bölge - Dönem	Osmanlı (Sakız Adası), 1688
Teknik - Malzeme	İpek altın ve gümüş kıladdan, keten iplik (koyu sarı, mavi), kemha
Ebat	167 x 110 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Karmelit Rahibeler Manastırı, Kraków

219 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.141.

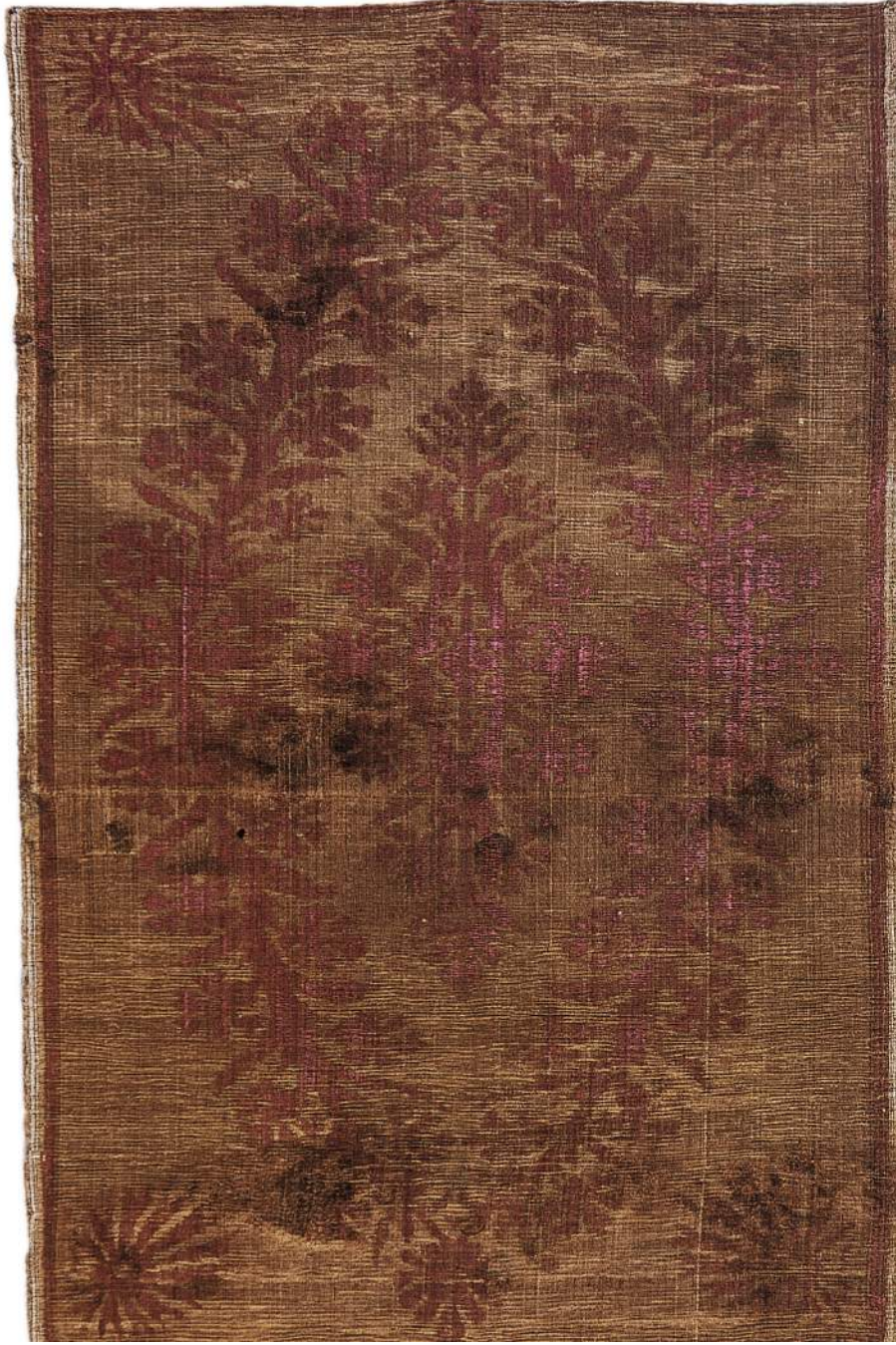

Resim 114: Duvar Askısı Parçası²²⁰.

Bölge - Dönem	Osmanlı, Sakız Adası, 18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	İpek iplikten çift örgü, altın ve gümüş sarılmış keten iplik, beyaz keten brokar
Ebat	178 x 121 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Kraków - MNK, env. no. XIX-4526

220 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.330.

4.2.6. Kadife - Çatmalar

Resim 115: Yastık Yüzü²²¹.

Bölge - Dönem	Türkiye, Üsküdar veya Bilecik, 19. yüzyıl ilk yarısı
Teknik - Malzeme	İpek, kesilmiş kadife, dokuma, kesilme
Ebat	84 x 51 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4943

221 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.84.

Resim 116: Yastık Yüzü²²².

Bölge - Dönem	Türkiye, Üsküdar veya Bilecik, 19. yüzyıl ilk yarısı
Teknik - Malzeme	İpek, kesilmiş kadife, dokuma, kesilme
Ebat	98 x 48 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4944

222 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu Kataloğu**, Kraków, 2006, s.85.

Resim 117: Yastık Yüzü²²³.

Bölge - Dönem	Bursa, 17. yüzyıl sonları
Teknik - Malzeme	İpek iplik, pamuk iplik, sırmalı gümüş iplik, kesik kadife
Ebat	69 x 148 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Kraków - MNK, env. no. XIX-4356

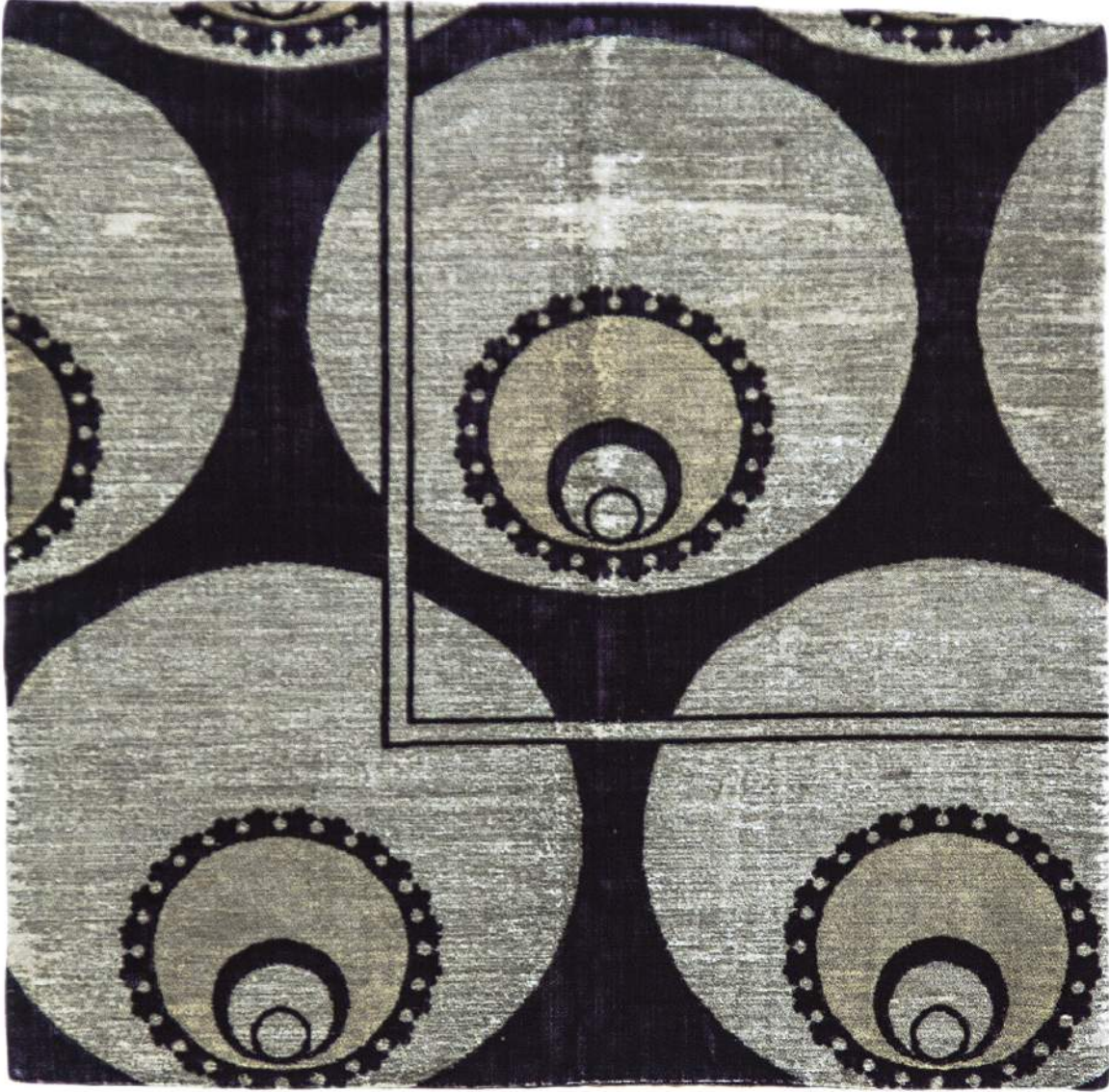
223 Ayşen Anadol (Ed.), *Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı*, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.140.

Resim 118: Duvar Askısı²²⁴.

Bölge - Dönem	Osmanlı, Bursa, 17. yüzyıl başları
Teknik - Malzeme	İpek, brokar, kesik kadife, kılabledan
Ebat	169 x 125 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Kraków - MNK, env. no. XIX-4525

224 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 119: Dokuma Parçası - Ayin Kadehi Örtüsü²²⁵.

Bölge - Dönem	Osmanlı, Bursa, 16. yüzyılın ikinci yarısı
Teknik - Malzeme	İpek, brokar, kesik kadife, kılıbdan
Ebat	52 x 52 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Kraków - MNK, env. no. XIX-10331

225 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.139.

Resim 120: Yastık Yüzü²²⁶.

Bölge - Dönem	Üsküdar, 17. yüzyıl
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Kraków

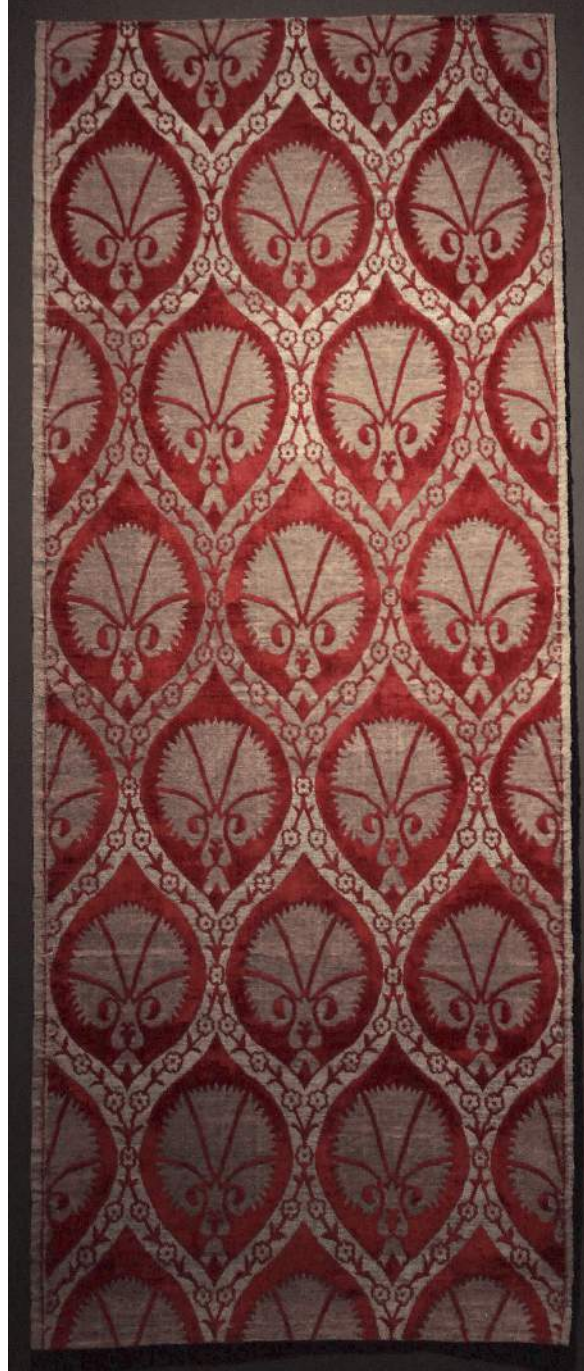
226 Ayşen Anadol (Ed.), *Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı*, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.93.

Resim 121: Madalyonlu Dokuma²²⁷.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyılın ilk yarısı
Teknik - Malzeme	Pamuk, ipek
Ebat	154 x 63 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 1438

227 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 122: Karanfil Motifli Dokuma²²⁸.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 16. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Pamuk, ipek ve metal iplik
Ebat	153 x 61 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 1440

228 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

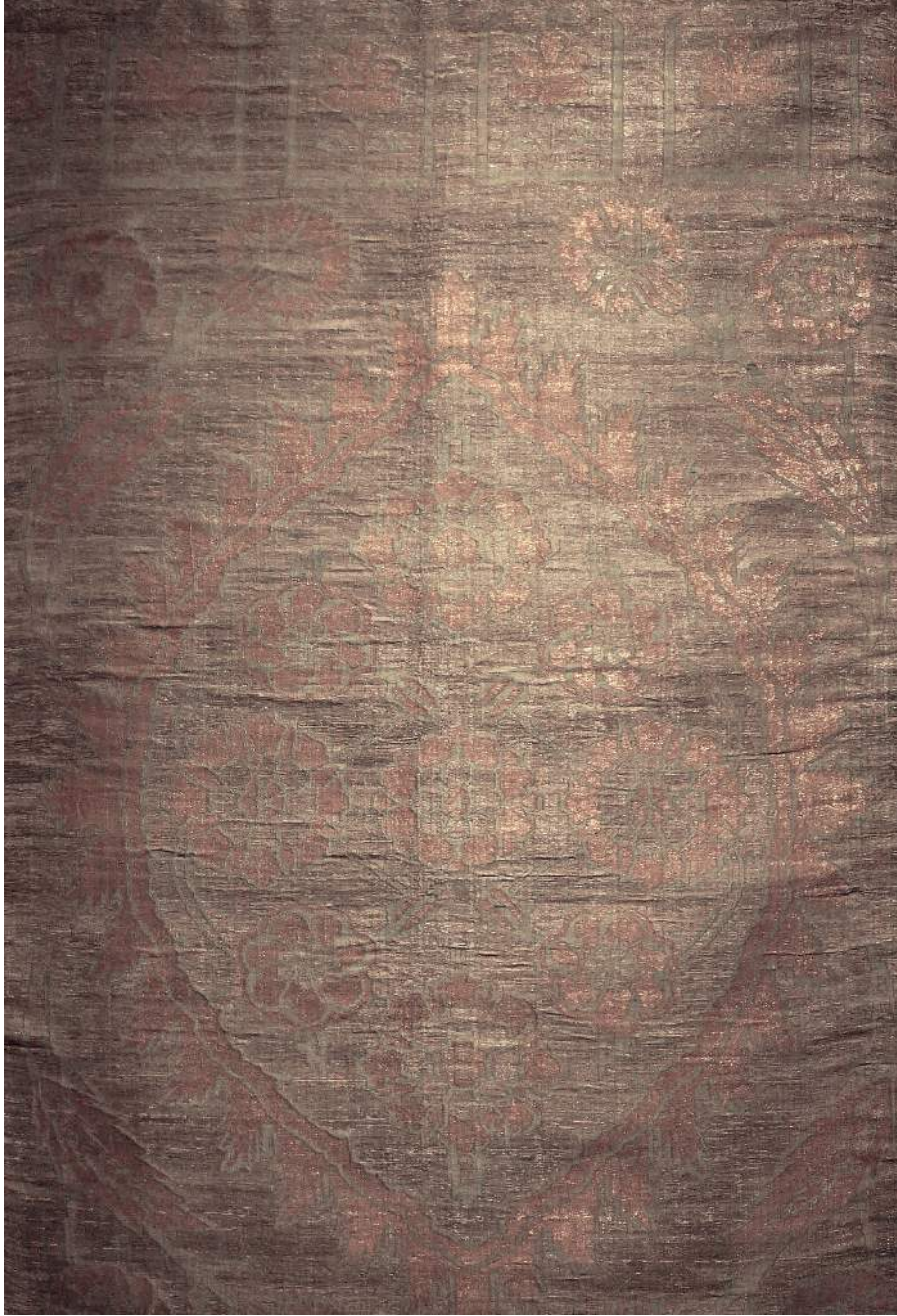

Resim 123: Rahip Şalı ve Kese²²⁹.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl ortası
Teknik - Malzeme	Pamuk, ipek ve metal iplik
Ebat	146 x 7,5 - 16 cm; 24 x 22 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 2431

229 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.152.

4.2.7. Seraser

Resim 124: Yastık Yüzü²³⁰.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl ortası
Teknik - Malzeme	İpek, altın ve gümüş iplik, seraser
Ebat	63 x 103 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 1439

230 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

4.2.8. İşlemeli Kumaşlar (İplik ile)

Resim 125: Laleli Dokuma²³¹.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 16-17. yüzyıllar
Teknik - Malzeme	İpek kadife, düz ipek işleme
Ebat	125 x 67 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 1473

231 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 126: İşlemeli Haşa Parçası²³².

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	İpek, kadife, işleme, pamuklu, altın yaldızlı gümüş tel, altın tel zincir
Ebat	57 x 123 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Kraków - MNK, env. no. XIX-5356

232 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.250.

Resim 127: İşleme (Seccade)²³³.

Bölge - Dönem	Türkiye, 18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Yün, ipek iplik etrafına sarılmış gümüş yaldızlı ile yapılan klaptan iplik; dokuma ve işleme
Ebat	130 x 83 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4939

233 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu Kataloğu**, Kraków, 2006, s.64.

Resim 128: İşleme (Seccade)²³⁴.

Bölge - Dönem	Türkiye, 19. yüzyıl ilk yarısı
Teknik - Malzeme	Yün, ipek iplik etrafına sarılmış gümüş iplik ile yapılan klaptan iplik; dokuma ve işleme
Ebat	186 x 109 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4940

234 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu Kataloğu**, Kraków, 2006, s.65.

Resim 129: İşleme (Kadife)²³⁵.

Bölge - Dönem	Türkiye, 19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Kadife, ipek iplik etrafına sarılmış gümüş ile yapılan klaptan iplik; dokuma ve işleme
Ebat	129 x 82 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4974

235 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu Kataloğu**, Kraków, 2006, s.81.

Resim 130: İşleme (Duvar Örtüsü)²³⁶.

Bölge - Dönem	Türkiye, 17. yüzyıl sonu veya 18. yüzyıl başı
Teknik - Malzeme	İpek (damask), ipek iplik etrafına sarılmış gümüş ile yapılan klaptan iplik; dokuma, ikinci atkı (ekstra atkı) Atkı ile desenleme.
Ebat	175 x 65 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4970

236 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu Kataloğu**, Kraków, 2006, s.75.

Resim 131: İşleme (Duvar Örtüsü)²³⁷.

Bölge - Dönem	Türkiye, Bağdat veya Rodos, 18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	İpek, ipek iplik etrafına sarılmış gümüş; dokuma ve ikinci atkı (ekstra atkı)
Ebat	300 x 120 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4972

237 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.76.

Resim 132: İşlemeli Parça²³⁸.

Bölge - Dönem	Türkiye veya Rusya, 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Kırmızı kadife, gümüş iplik, tarak şeklinde kesilmiş altın iplik, yassılatılmış ipek iplik, ipek zemin üzerine metal işleme.
Ebat	36 x 34 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - S / 2023

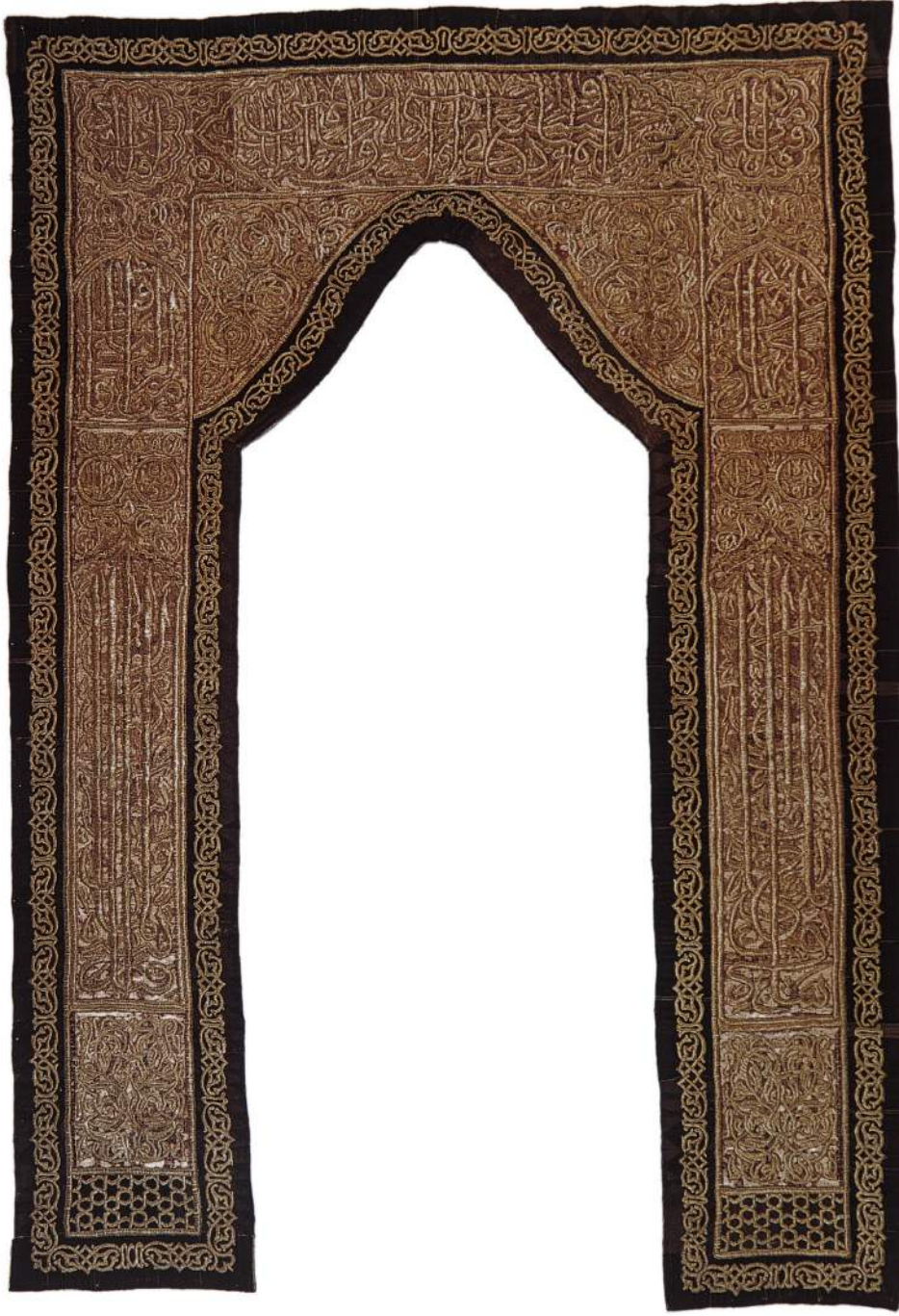
238 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu Kataloğu**, Kraków, 2006, s.86.

Resim 133: İşlemeli Parça²³⁹.

Bölge - Dönem	Türkiye, 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Çözü: Beyaz ipek; atkı: sarı ipek, gümüş iplik, mavi ve kırmızı ipek; atkıdan desenleme, dimi ve saten örgülerle dokunmuş.
Ebat	25 x 22 cm; 22 x 12 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Tatra Müzesi, Zakopane - S / 2023

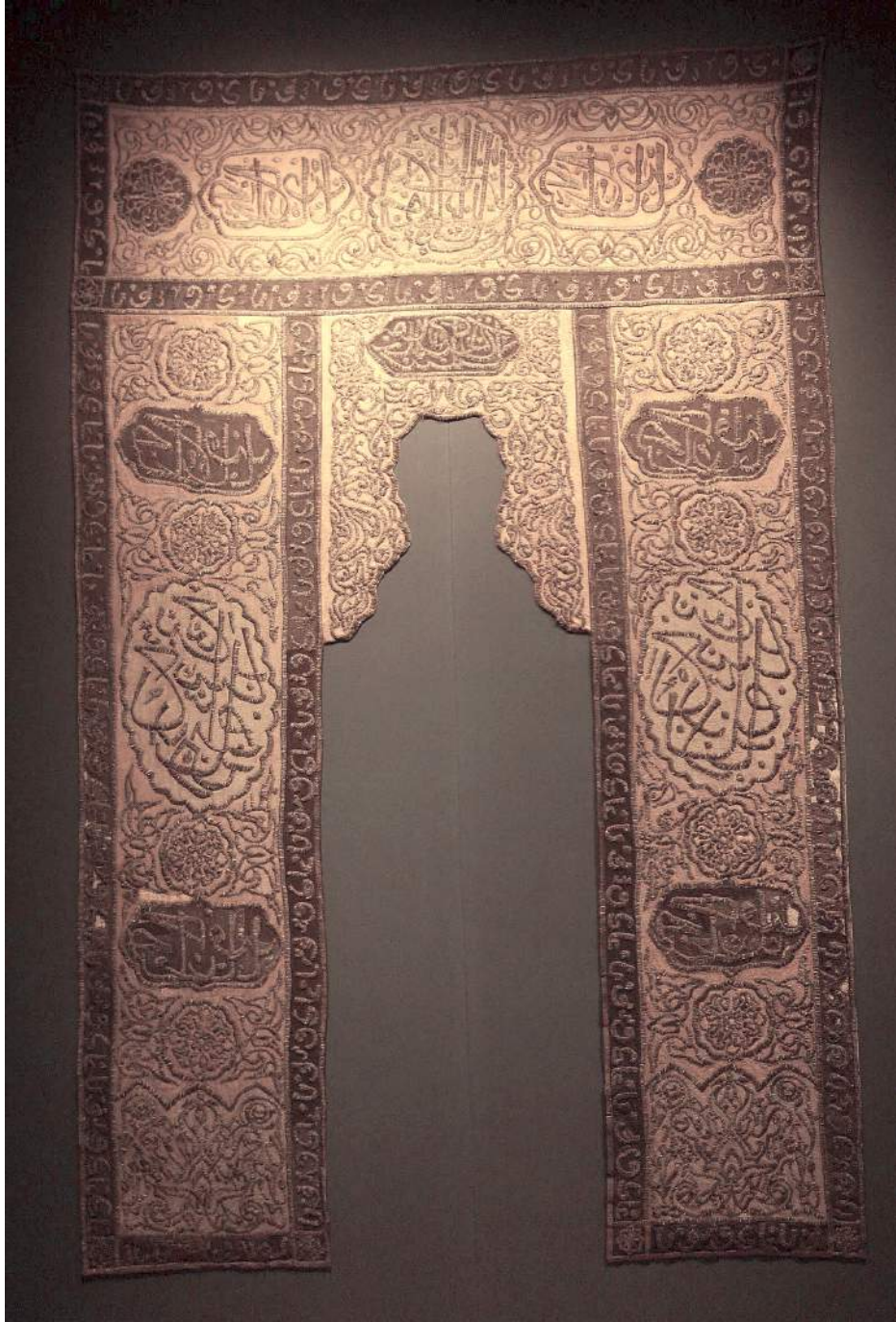
239 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Kataloğu, Kraków, 2006, s.87.

Resim 134: İşleme²⁴⁰.

Bölge - Dönem	Türkiye, 18. yüzyıl sonu veya 19. yüzyıl başı
Teknik - Malzeme	İpek-pamuk kadife, gümüş iplik etrafına, yün (çözüğü: 2S; atkırı: 1Z); dokuma; kilim tekniği ile pamuklu bez üzerine işleme.
Ebat	307 x 210 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - 4966

240 Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu Kataloğu**, Kraków, 2006 s.82.

Resim 135: Mihraplı Duvar Askısı²⁴¹.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 19. - 20. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Üç farklı tondaki kahverengi ipek saten, kabartma işlemleri simle yapılmıştır.
Ebat	305 x 198 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Lancucie Şatosu - MŁ, env. no. S 9677 MŁ

241 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

4.2.9. İşlemeli Kumaşlar (Aplike ile)

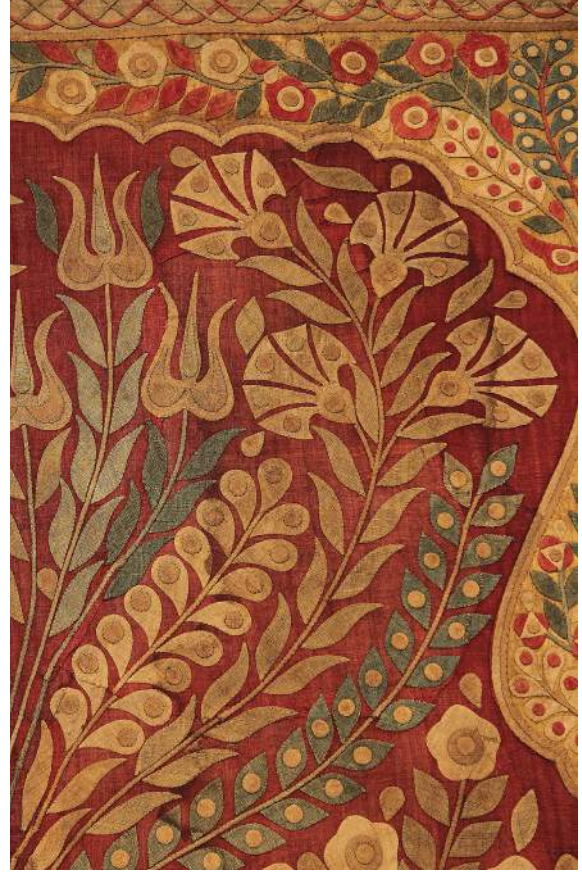
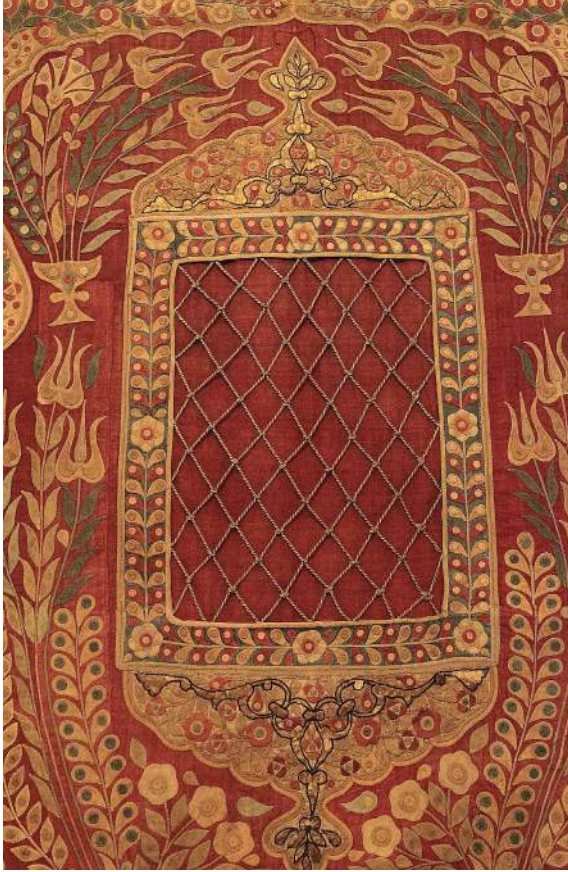
Resim 136: Kırmızı Çadır²⁴².

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl sonları,
Teknik - Malzeme	Keten, pamuklu, saten, deri, applike
Ebat	310 x 568 x 280 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Wawel Kraliyet Şatosu, Kraków - ZK Wawel, env. no. 2537/1-3

242 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.232.

Resim 137: Çadır içi²⁴³.

Ayrıntı

Bölge - Dönem	Türkiye, 17. yüzyıl ortaları
Sergilendiği Müze - Env.	Kraliyet Şatosu Oryantal Art, Kraków

243 Wawel Kraliyet Şatosu, “Oryantal Art Sergisi”nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 138: Çadır içi²⁴⁴.

Ayrıntı

Bölge - Dönem	Türkiye, 18. yüzyıl başları
Sergilendiği Müze - Env.	Kraliyet Şatosu Oryantal Art, Kraków

244 Wawel Kraliyet Şatosu, **Oryantal Art Sergisi**'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 139 : İki Çadır Duvarı²⁴⁵.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Keten, applike,
Ebat	225 x 168 cm, 348 x 184 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Başpiskoposluk Müzesi, Varşova - MAW, env. no. 888/a, b.

245 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.233.

4.2.10. Giysiler

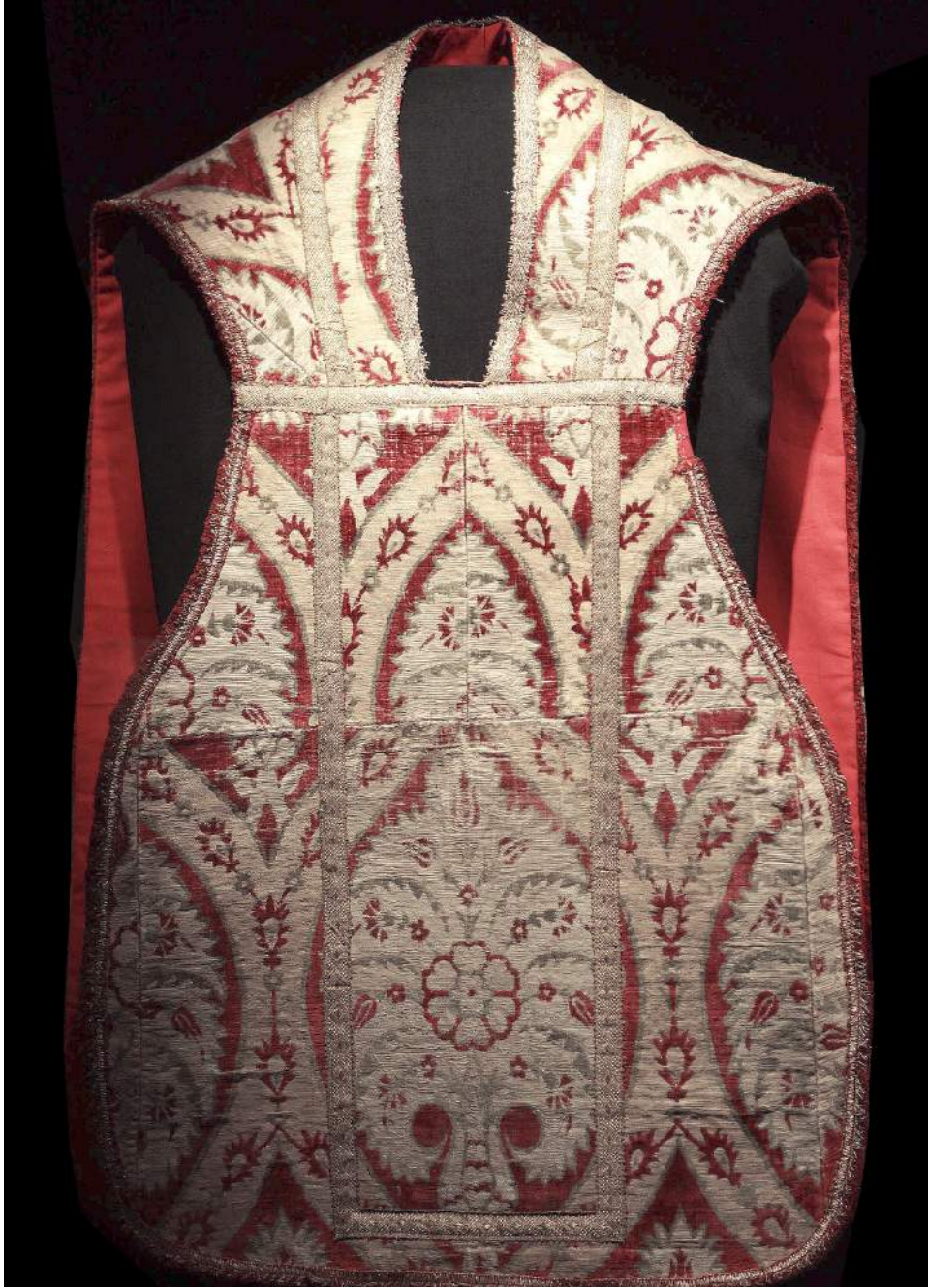

Resim 140: Entari²⁴⁶.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	İpek, metal iplik, bez
Ebat	129 x 68 x 296 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 2767

246 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.334.

4.2.11. Ayin Cüppeleri

Resim 141: Osmanlı Kumaşından Cüppe²⁴⁷.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyılın ilk yarısı
Teknik - Malzeme	İpek, iki renk kemha, altın ve gümüş iplik
Ebat	105,8 x 107,5 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Başpiskoposluk Müzesi, Varşova - MAW, env. no. 2664

247 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 142: Çintemani Desenli Ayin Cüppesi²⁴⁸.

Bölge - Dönem	Bursa, 16. yüzyılın ikinci yarısı
Teknik - Malzeme	İşlemeli kadife, ipekli kadife, kılabledan
Ebat	104 x 66 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Aziz Adalbert Kilisesi, Kościelec Pińczowski

248 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 143: Çintemani Desenli Ayin Cüppesi²⁴⁹.

Bölge - Dönem	İstanbul, 16. yüzyılın ilk yarısı
Teknik - Malzeme	Kemha, ipek, sırma, gümüş tel
Ebat	120 x 68 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Piskoposluk Bölge Müzesi, Sandomierz - MDS, env. no. 710

249 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 144: Karanfil Desenli Ayin Cüppesi²⁵⁰.

Bölge - Dönem	Bursa, 17. yüzyıl başı
Teknik - Malzeme	Brokar kadife, ipekli kadife, kılabledan
Ebat	108 x 62 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Aziz Matta Kilisesi, Kłwów

250 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 145: Ayin Cüppesi²⁵¹.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	İpek, metal iplik,
Ebat	105 x 63 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 1335

²⁵¹ Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 146: Ayin Cüppesi²⁵².

Bölge - Dönem	İstanbul, 16-17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	İpek iplik, saten dokuma, kılabledan, aplike, ipek iplik ve altın telle gölge işi
Ebat	110 x 67 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Lateran Manastırı, Kraków

252 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 147: Ayin Cüppesi²⁵³.

Bölge - Dönem	Bursa, 17. yüzyıl başları
Teknik - Malzeme	Sarı ipek iplikli kılabdandan, beyaz, kırmızı ve somon rengi ipek
Ebat	107 x 70 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Azize Clara Rahibeleri Manastırı, Kraków

253 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 148: Ayin Cüppesi²⁵⁴.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	İpek iplik, kılabledan, mavi ve pembe ipek iplik, çatma kadife
Ebat	92 x 70 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Lublin Başpiskoposluk 200. Yıl Müzesi, Lublin - MAL, env. no. 16A/05

254 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 149: Ayin Cüppesi²⁵⁵.

Bölge - Dönem	Osmanlı, Bursa, 1570 - 1600
Teknik - Malzeme	Kemha, ipek iplik, saten dokuma, kılardan
Ebat	123 x 77 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Vaftizci Yahya Kilisesi, Pilica

255 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 150: Ayin Cüppesi²⁵⁶.

Bölge - Dönem	19. yüzyıl
Teknik - Malzeme	
Ebat	69,5 x 213 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Archidiecezjalne Muzeum, Poznań - 2490

256 Archidiecezjalne Muzeum Arşivi'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Poznań, 2010.

Resim 151: Ayin Cüppesi²⁵⁷.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyılın ilk yarısı
Teknik - Malzeme	Kemha, altın iplik, brokar, sırma şerit, ajurlu şerit, keten
Ebat	102 x 35,5 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Başpiskoposluk Müzesi, Varşova - MAW, env. no. 198

257 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 152: Ayin Cüppesi²⁵⁸.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	İpek kadife, altın sim, altın dantel, pamuklu bez
Ebat	109,7 x 105,5 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Başpiskoposluk Müzesi, Varşova - MAW, env. no. 254

258 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 153: Armalı Ayin Cüppesi²⁵⁹.

Bölge - Dönem	İstanbul, 1429 civarı
Teknik - Malzeme	İpek iplik, kadife dokuma, kılabledan
Ebat	108 x 71 x 18,7 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Kardinal Karol Wojtyła Başpiskoposluk Müzesi

259 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 154: Piskopos Ayin Cüppesi (Dalmatik)²⁶⁰.

Bölge - Dönem	İstanbul, 17. yüzyıl başları
Teknik - Malzeme	İpek iplik, altın ve gümüş iplik, gümüş ve altın şeritler ile dantel
Ebat	107 x 110 x 84 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Karmelit Rahibeler Manastırı, Kraków

260 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 155: Karanfil Desenli Kolsuz Ayin Cüppesi²⁶¹.

Ayrıntı

Bölge - Dönem	İstanbul, 16-17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	İpek iplik, saten dokuma, kılabledan, işlemler altın iplik üzerine renkli ipek iplik
Ebat	277 x 135 x 45 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Lateran Manastırı, Kraków

261 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.143. Ayrıntı: A.g.s., Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 156: Karanfil Desenli Kolsuz Ayin Cüppesi²⁶².

Ayrıntı

Bölge - Dönem	Bursa, 17. yüzyıl ortaları
Teknik - Malzeme	Kadife, kılabledan, renkli ipek iplik
Ebat	275 x 126 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Piasek Karmelitler Kilisesi, Kraków

262 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s. 144. Ayrıntı: A.g.s., Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 157: Karanfil Desenli Kolsuz Ayin Cüppesi²⁶³.

Bölge - Dönem	Bursa, 17. yüzyıl başı
Teknik - Malzeme	İşlemeli kadife, ipekli kadife, kılabledan
Ebat	272 x 131 x 62 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Biala Piskoposluk Müzesi, Bielsko

263 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.143.

4.2.12. Kuşaklar

Resim 158: Ayin Cüppesi Kuşağı²⁶⁴.

Bölge - Dönem	? - 18. yüzyıl sonları
Ebat	36,5 x 64 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Archidiecezjalne Müzesi, Poznan - 5825

264 Archidiecezjalne Müzesi Arşivi'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Poznan, 2010.

Resim 159: Ayin Cüppesi Kuşağı²⁶⁵.

Bölge - Dönem	? - 18. yüzyıl
Ebat	30 x 359 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Archidiecezjalne Müzesi, Poznan - 5834

265 Archidiecezjalne Müzesi Arşivi'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Poznan, 2010.

Resim 160: Ayin Cüppesi Kuşağı²⁶⁶.

Bölge - Dönem	? - 18. yüzyıl
Ebat	30 x 316 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Archidiecezjalne Müzesi, Poznan - 5823

266 Archidiecezjalne Müzesi Arşivi'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Poznan, 2010.

Resim 161: Ayin Cüppesi Kuşağı²⁶⁷.

Bölge - Dönem	? - 18. yüzyıl sonları
Sergilendiği Müze - Env.	Archidiecezjalne Muzeum, Poznań - 4602

267 Archidiecezjalne Muzeum Arşivi'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Poznań, 2010.

Resim 162: Ayin Cüppesi Kuşığı²⁶⁸.

Bölge - Dönem	? - 18. yüzyıl sonları
Ebat	34 x 272 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Archidiecezjalne Müzesi, Poznan - 5822

268 Archidiecezjalne Müzesi Arşivi'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Poznan, 2010.

Resim 163: Ayin Cüppesi Kuşağı²⁶⁹.

Sergilendiği Müze - Env. | Archidiecezjalne Muzei, Poznan - M.N.P. 601. G.R.W

269 Archidiecezjalne Muzei Arşivi'nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Poznan, 2010.

Resim 164: Çift Yüzlü Kuşak²⁷⁰.

Bölge - Dönem	İstanbul, 18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	İpek, metal iplik, iki atkı, iki çözgü
Ebat	U (tam) 312 cm, U (püskülsüz) 290 cm, G 30 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Başpiskoposluk Müzesi, Varşova - MAW, env. no. 276

270 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 165: Çift Yüzlü Kuşak²⁷¹.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	İpek, aşınmış altın iplik
Ebat	U (tam) 336 cm, U (püskülsüz) 312 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Başpiskoposluk Müzesi, Varşova - MAW, env. no. 281

271 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 166: Çift Yüzlü Kontush Kuşak²⁷².

Bölge - Dönem	İstanbul, 18. yüzyılın ilk yarısı
Teknik - Malzeme	İpek, gümüş iplik
Ebat	306 x 31 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 185

272 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.333.

Resim 167: Dört Yüzlü Kontush Kuşak²⁷³.

Bölge - Dönem	Slutsk, 1807 sonrası Radivitt Hazinesi tarafından yönetilen dokuma atölyesi
Teknik - Malzeme	İpek iplik, gümüş iplik, yaldızlı gümüş iplik, taqueté faconné, brokar kadife
Ebat	436,5 x 35,5 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 738

273 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 168: Dört Yüzlü Kuşak²⁷⁴.

Bölge - Dönem	Sluck (Slutsk), 1780 - 1807
Teknik - Malzeme	İpek iplik, taqueté faconné, brokar kadife
Ebat	374 x 35 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 683

274 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 169: Kuşak²⁷⁵.

Bölge - Dönem	İstanbul, 18. yüzyılın birinci yarısı
Teknik - Malzeme	İpek iplik, kılabledan, ahududu ve zeytin yeşili ipek brokar
Ebat	287 x 30,5 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Kraków - MNK, env. no. XIX-2528

275 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

4.2.13. Diğerleri

Resim 170: Haşa²⁷⁶.

Bölge - Dönem	Orta veya Doğu Avrupa, 18. yüzyıl ya da 19. yüzyıl başı
Teknik - Malzeme	Saten, ipek, altın foya, sırma, boya
Ebat	Arka G 165 cm, U 131 cm, püskül U 12 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Czartoryski Prensleri Vakfı, Kraków - FXXCz, env. no. XVI-602

276 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.255.

Resim 171: Haşa²⁷⁷.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 1683 öncesi
Teknik - Malzeme	Yün, pamuklu üzerine sim işleme
Ebat	75 x 108 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Poznan - MNP, env. no. Rw 1547

277 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 172: İşlemeli Haşa²⁷⁸.

Ayrıntı

Bölge - Dönem	Osmalı, 17. yüzyılın ikinci yarısı
Teknik - Malzeme	İpek kadife, kılabledan
Ebat	55 x 44 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Başpiskoposluk Müzesi, Poznan - MAP, env. no. MAdP 2570

278 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.251. Ayrıntı: A.g.s., Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 173: İşlemeli Haşa²⁷⁹.

Ayrıntı

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyılın ilk yarısı
Teknik - Malzeme	İpek kadife, kılabledan
Ebat	80 x 166 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Başpiskoposluk Müzesi, Poznan - MAP, env. no. MAdP 3810

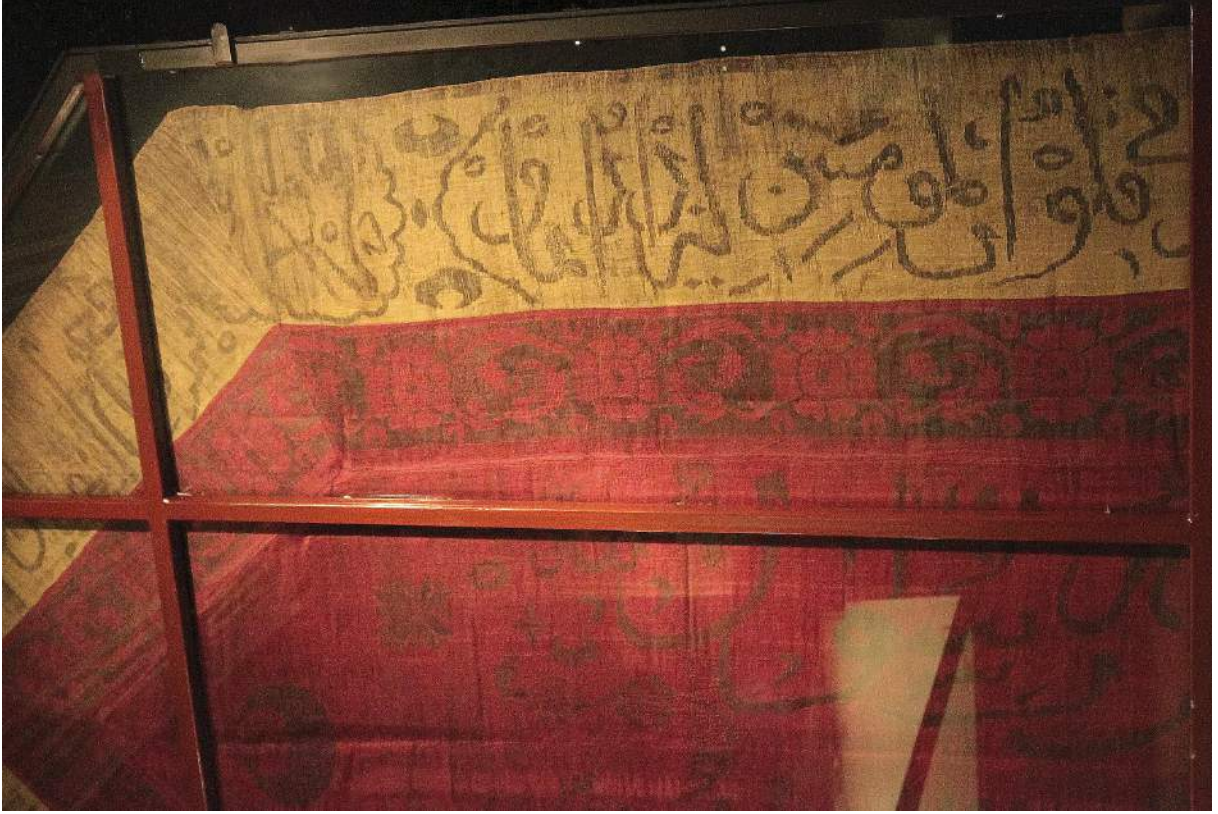
279 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.252. Ayrıntı: A.g.s., Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 174: Sancak²⁸⁰.

Bölge - Dönem	Türkiye, 17. yüzyıl başları
Sergilendiği Müze - Env.	Kraliyet Şatosu Oryantal Art, Kraków

280 Wawel Kraliyet Şatosu, “**Oryantal Art Sergisi**”nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 175: Sancak²⁸¹.

Bölge - Dönem	Türkiye, İstanbul ya da Bağdat, 17. yüzyıl başları
Sergilendiği Müze - Env.	Kraliyet Şatosu Oryantal Art, Kraków

281 Wawel Kraliyet Şatosu, “**Oryantal Art Sergisi**”nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 176: Barutluk²⁸².

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl.
Teknik - Malzeme	Ahşap, kadife, gümüş, tunç, telkari, gümüş tel, yaldız, değerli taşlar (yakut, zümrüt)
Ebat	Y alttaki süslemelerle yaklaşık 13 cm, U içte geniş açıdan 11,5 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Czartoryski Prensleri Vakfı, Kraków - FXXCz, env. no. XIV-347

282 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.274.

Resim 177: Barutluk²⁸³.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Boynuz, gümüş, demir, sırma teller, değerli taşlar (yeşim, firuze)
Ebat	U 22,5 cm, U altta 7,7 cm, askı U en çok 2 x 73,0 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Czartoryski Prensleri Vakfı, Kraków - FXXCz, env. No. XVI-346

283 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.274.

Resim 178: At Göğüslüğü²⁸⁴.

Bölge - Dönem	Osmalı, 17. yüzyılın ikinci yarısı
Teknik - Malzeme	Kadife, keten, gümüş, yaldız
Ebat	59 cm x 37,5 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Czartoryski Prensleri Vakfı, Kraków - FXXCz, env. no. XIV-589

284 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.249.

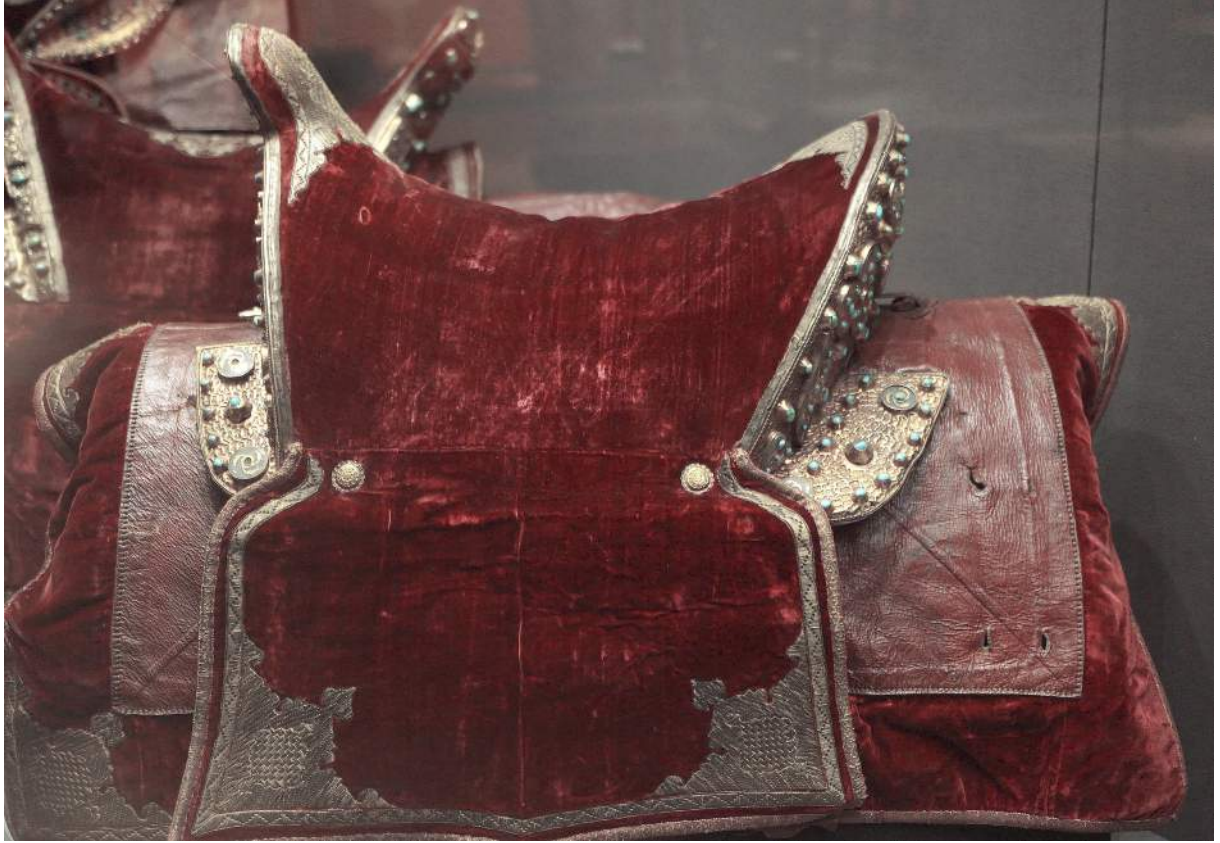
Resim 179: At Zırhı ve Örtüsü²⁸⁵.

Ayrıntı

Bölge - Dönem	Türkiye, 16. - 17. yüzyıl ortaları
Sergilendiği Müze - Env.	Kraliyet Şatosu Oryantal Art, Kraków

285 Wawel Kraliyet Şatosu, “**Oryantal Art Sergisi**”nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 180: Eyer²⁸⁶.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Ahşap, deri, kadife, altın iplik, gümüş yaldız, kıymetli taşlar (yeşim, firuze, boncuk)
Ebat	72,5 x 72 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Czartoryski Prensleri Vakfı, Kraków - FXXCz, env. no. XIV-515/1-2

286 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 181: Eyer²⁸⁷.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Ahşap, deri, kadife, yaldızlı iplik, gümüş, kıymetli taşlar (yeşim, firuze, yakut, zümrüt)
Ebat	66 x 61 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Czartoryski Prensleri Vakfı, Kraków - FXXCz, env. no. XIV-511/1-2

287 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.248.

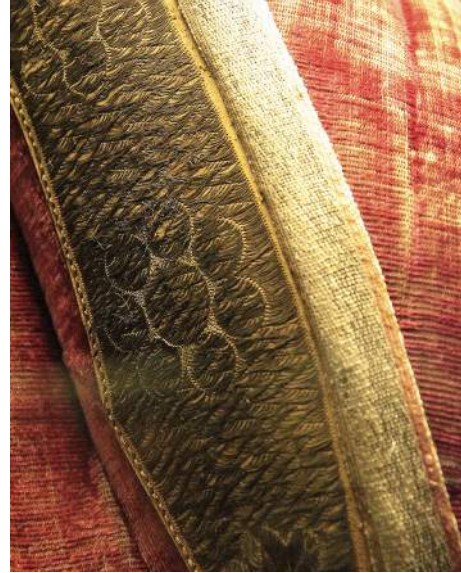
Resim 182: Eyer²⁸⁸.

Bölge - Dönem	Osmanlı 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Ahşap, kadife, deri, keten bezi, yaldızlı sırma iplik, gümüş plaka, altın tel, kıymetli taşlar (firuze, yeşim, yakut, zümrüt)
Ebat	52,2 x 78 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Czartoryski Prensleri Vakfı, Kraków - FXXCz, env. no. XVI-534/1-2

288 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.248.

Resim 183: Eyer²⁸⁹.

Ayrıntı

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17.-18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Ahşap, kadife, deri, pirinç, ipek iplik, işleme
Ebat	Ön kaş: 33 cm; arka kaş 32,8 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Kraków - ZK Wawel, env. no. 8319

289 Wawel Kraliyet Şatosu, “**Oryantal Art Sergisi**”nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

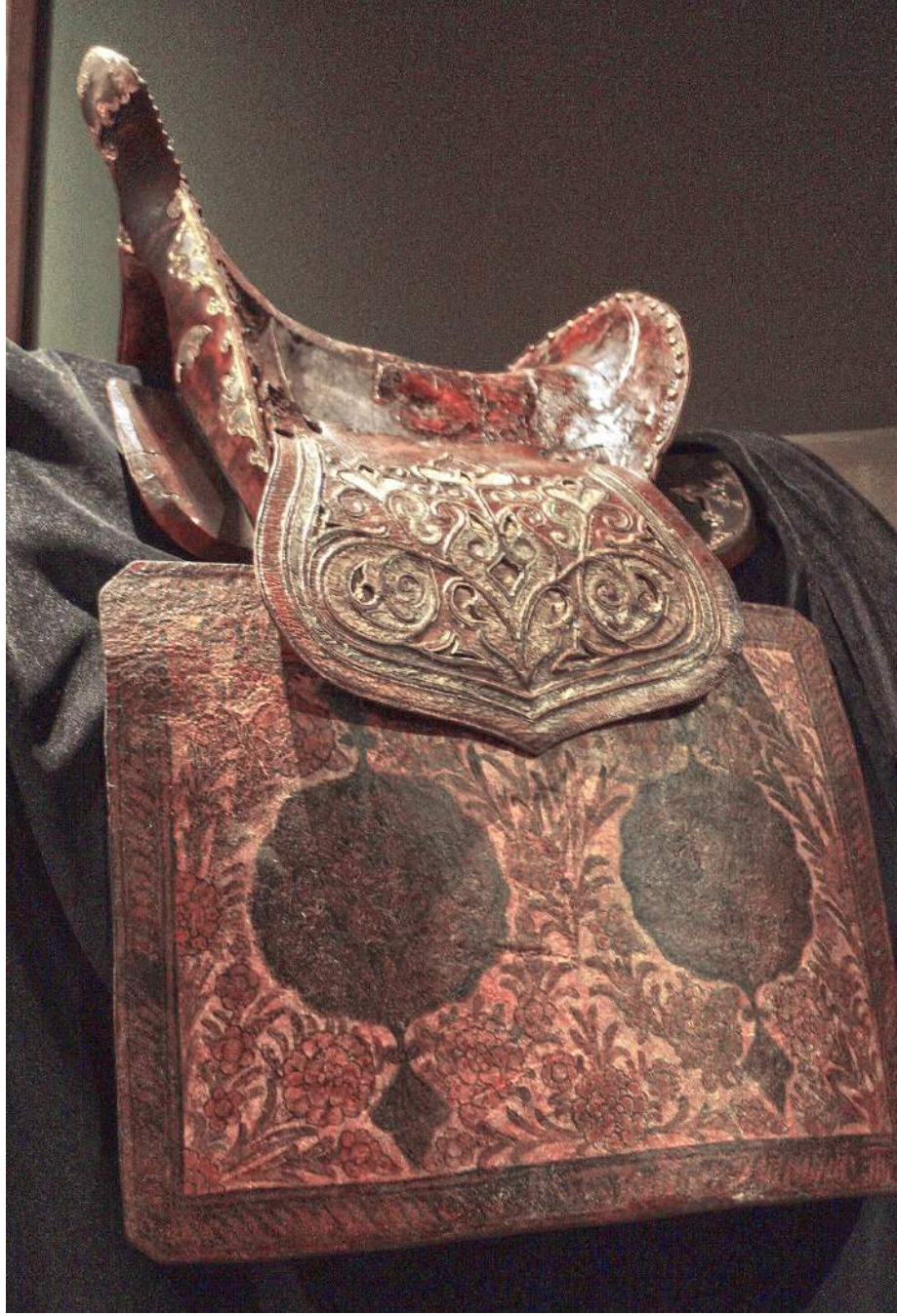
Resim 184: Eyer Örtüsü²⁹⁰.

Ayrıntı

Bölge - Dönem	Türkiye, 17. yüzyıl ortaları
Sergilendiği Müze - Env.	Kraliyet Şatosu Oryantal Art, Kraków

290 Wawel Kraliyet Şatosu, “**Oryantal Art Sergisi**”nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 185: Eyer ve Depingi (Bacaklık)²⁹¹.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 1683 öncesi
Teknik - Malzeme	Ahşap, doğal ve boyalı deri, gümüş yaldız kakma, metal iplik işleme, prinç çiviler; depingi: sığır derisi, boya
Ebat	Eyer: 60 x 30 cm; yanaklar 24 cm; depingi: 35 x 46 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Poznan - MNP, env. no. Rw. 1131-2

291 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 186: Bir Çift Üzengi²⁹².

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Demir, kadife, gümüş, yaldız, kıymetli taşlar (yeşim, garnet, zümrüt, yakut, turmalin), deri, yaldızlı gümüş kordon
Ebat	Y 15,5 cm, ayak tabanı 13,5 x 19 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Czartoryski Prensleri Vakfı, Kraków - FXXCz. Env. No. XVI-552/1-4

292 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.258.

Resim 187: Koşum Takımı²⁹³.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. - 18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Deri, ipek şerit, gümüş iplik, çelik, pirinç, repoussé
Ebat	Kolan U 91,5 cm; kuskun U 81,5 cm; askıların U 38 cm ve 54 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Kraków - MNK, env. No. V.79/1-4

293 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.256.

Resim 188: Yular²⁹⁴.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Deri, gümüş, ipek, altın yaldızlı iplik, kıymetli taşlar (yeşim, turmalin, firuze)
Ebat	Ön kaş ile arka kaş arası U 60 cm, kayış ile boğaz kayışı U 61,5 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Czartoryski Prensleri Vakfı, Kraków - FXXCz, env. No. XVI-537

294 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.255.

Resim 189: Tirkeş²⁹⁵.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Deri, kadife, pamuklu kumaş, gümüş iplik
Ebat	Y 50 cm, E 23 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Polonya Ordu Müzesi, Varşova - MWP, env. no. 2821

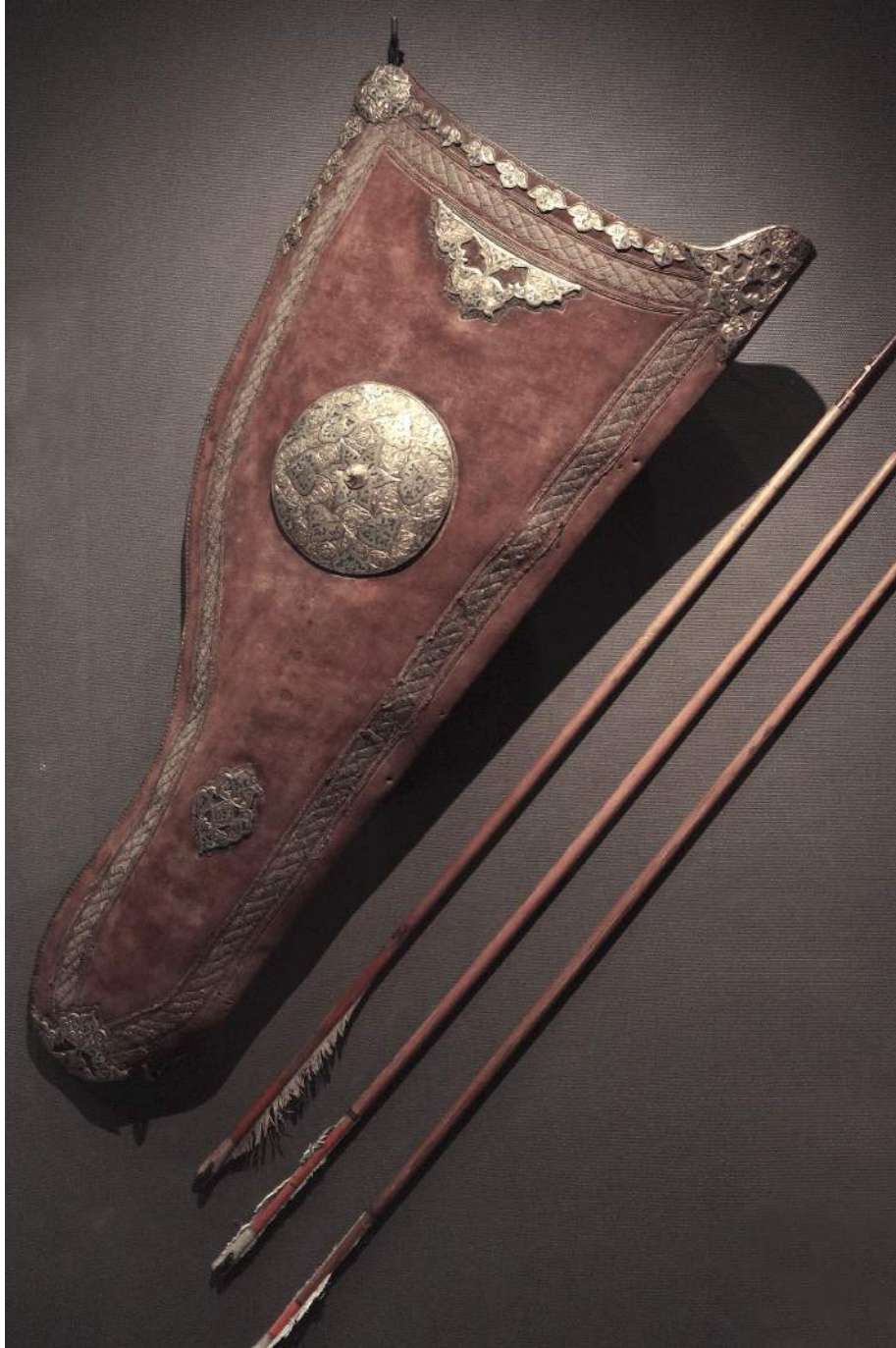
295 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 190: Sadak, Tirkeş ve Oklar²⁹⁶.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 1683 öncesi
Teknik - Malzeme	Deri, kadife, pirinç, yaldız; oklar: kayın ağacı, demir
Ebat	Sadak 57 x 29,5 cm; tirkeş 41,5 x 21 cm; oklar 77,7-79 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Poznan - MNP, env. no Rw 1137/1 (tirkeş), Rw 1137/2-6 (oklar), Rw 1138 (sadak)

296 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.264.

Resim 191: Yayı ve Oklarıyla Sadak²⁹⁷.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyılın ikinci yarısı
Teknik - Malzeme	Deri, gümüş, gümüş iplik işleme, ahşap, boynuz, kırı, altın ve savat
Ebat	100 cm; ok U 76-83 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Paulinów Tarikatı Manastırı, Jasna, Góra, Częstochowa

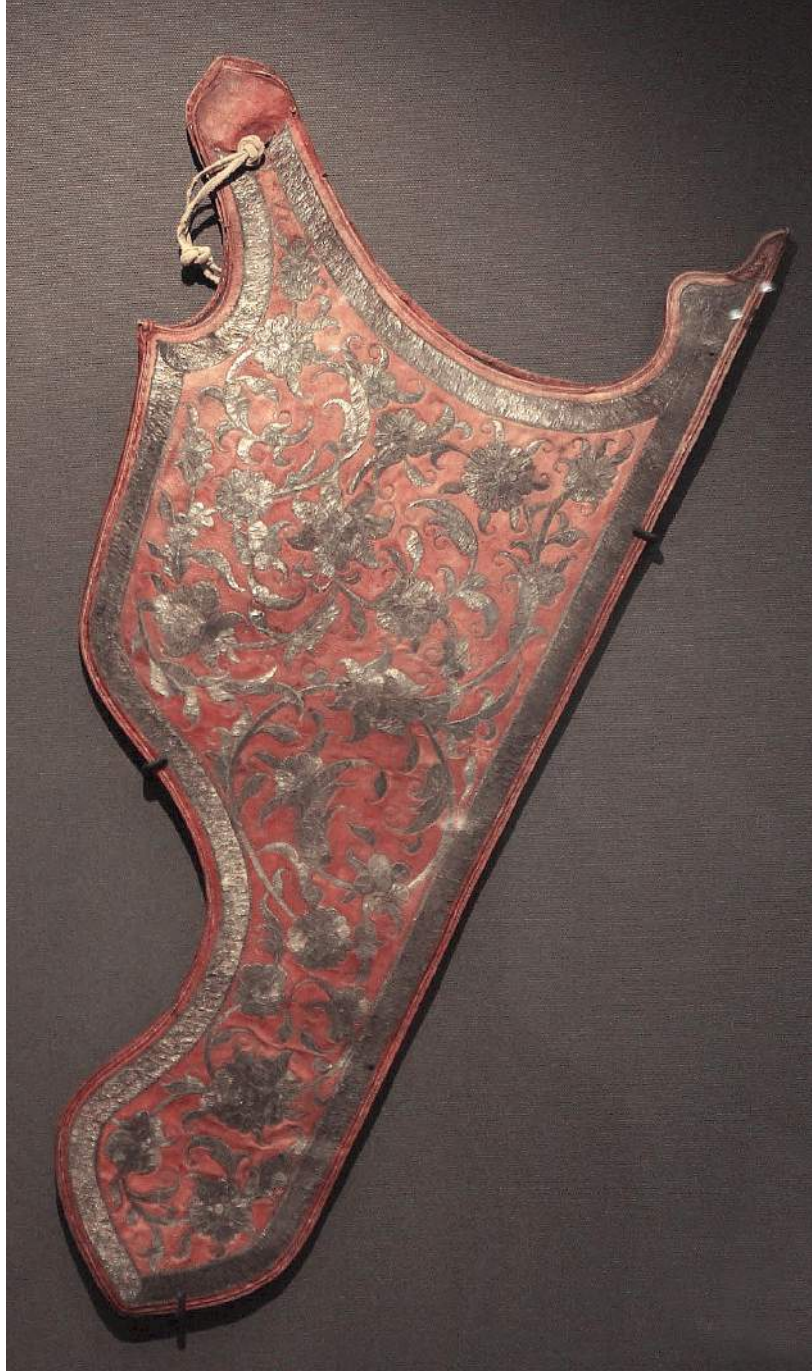
297 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 192: Sadak²⁹⁸.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Deri, sırma, mukavva, gümüş
Ebat	Y 49 cm, üst G 28,3 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Czartoryski Prensleri Vakfı, Kraków - FXXCz, env. no. XIV-575

298 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.264.

Resim 193: Sadak²⁹⁹.

Bölge - Dönem	Osmanlı 1683 öncesi
Teknik - Malzeme	Doğal ve boyalı deri, işleme, gümüş iplik
Ebat	67,5 x 21 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Poznan - MNP, env. No. Rw 1134

299 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 194: Tören Kalkanı³⁰⁰.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	İncir ağacı, ipek, gümüş, altın, deri
Ebat	Çap: 64 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. 12931 MN (MWP env. no. 24317*)

300 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.262.

Resim 195: Kalkan³⁰¹.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Hazaran, ipek, deri, ahşap, demir, altın
Ebat	Çap: 60 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Poznan - MNP, env. no. Rm 2147

301 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.263.

Resim 196: Tabanca Kuburu³⁰².

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17 - 18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Deri, altın iplik
Ebat	Y 32,5 cm, E 25 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Polonya Ordu Müzesi, Varşova - MWP, env. no. 491

302 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.267.

Resim 197: Bir Çift Çizme³⁰³.

Teknik - Malzeme	Deri, kadife, ipek, demir, gümüş iplik
Ebat	63 x 26 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Polonya Ordu Müzesi, Varşova - MWP, env. no. 33945

303 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 198: Bir Çift Çizme³⁰⁴.

Bölge - Dönem	18. yüzyıl ilk yarısı
Teknik - Malzeme	Sahtiyan, altın iplikle işlemeli
Ebat	33 x 38 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Czartoryski Prensleri Vakfı, Kraków - FXXCz, env. no. XIII-3066

304 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 199: Matara³⁰⁵.

Bölge - Dönem	Osmanlı, 16. yüzyılın ikinci yarısı
Teknik - Malzeme	Meşin, kılabdandan, siyah lake, yıldız
Ebat	23 x 24,5 x 14 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MAW, env. no. SKAZsz 2270

305 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.154.

Resim 200: Matara³⁰⁶

Bölge - Dönem	Osmanlı, 17 - 18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Deri, kadife, gümüş ve pamuk iplik
Ebat	Y: 27,5 cm G: 20,5 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. 22611 MN (MNWP env. no. 24284)

306 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.154.

4.2.14. Polonya’da Araştırılan Eserlerin Envanter Tabloları

Tablo 4
Varşova Ulusal Müzesi, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Seccade	
Resim: 59	Gördes Halısı (Seccade)	
Resim: 94	Seccade	Toplam: 2
	Dokuma	
Resim: 104	Yastık Yüzü	
Resim: 109	Kemerli Duvar Örtüsü	Toplam: 2
	Kadife - Çatma	
Resim: 121	Madalyonlu Dokuma	
Resim: 122	Karanfil Motifli Dokuma	
Resim: 123	Rahip Şalı ve Kese	Toplam: 3
	Seraser	
Resim: 124	Yastık Yüzü	Toplam: 1
	İşlemeli Kumaş	
Resim: 125	Laleli Dokuma	Toplam: 1
	Giysi	
Resim: 140	Entari	Toplam: 1
	Cüppe	
Resim: 145	Ayin Cüppesi	Toplam: 1
	Kuşak	
Resim: 166	Çift Yüzlü Kontush Kuşak	
Resim: 167	Dört Yüzlü Kontush Kuşak	
Resim: 168	Dört Yüzlü Kuşak	Toplam: 3
	Diğer	
Resim: 194	Tören Kalkanı	
Resim: 199	Matara	
Resim: 200	Matara	Toplam: 3

Genel Toplam: 17

Tablo 5
Varşova, Bakır Çatı Sarayı Doğu Halıları Sergisi'nde, Sergilenen Eser Envanter
Tablosu

	Halı	
Resim: 48	Milas Halısı	
Resim: 49	Muğla (Fethiye) Halısı	
Resim: 50	Bergama Halısı	
Resim: 51	Bergama Halısı	
Resim: 55	Yörük Halısı	Toplam: 5
	Seccade	
Resim: 68	Kız Gördes Halısı (Seccade)	
Resim: 75	Ladik Halısı (Seccade)	
Resim: 85	Bergama Halısı (Seccade)	
Resim: 86	Bandırma Halısı (Seccade)	
Resim: 87	Mucur Halısı (Seccade)	
Resim: 91	Halı (Seccade)	
Resim: 92	Halı (Seccade)	Toplam: 7
	Kilim	
Resim: 96	Karamani Kilimi	Toplam: 1

Genel Toplam: 13

Tablo 6
Varşova Başpiskoposluk Müzesi, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Aplike	
Resim: 139	İki Çadır Duvarı	Toplam: 1
	Cüppe	
Resim: 141	Osmanlı Kumaşından Cüppe	
Resim: 151	Ayin Cüppesi	
Resim: 152	Ayin Cüppesi	Toplam: 3
	Kuşak	
Resim: 164	Çift Yüzlü Kuşak	
Resim: 165	Çift Yüzlü Kuşak	Toplam: 2

Genel Toplam: 6

Tablo 7
Varşova Polonya Ordu Müzesi, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Diğer	
Resim: 189	Tirkeş	
Resim: 196	Tabanca Kuburu	
Resim: 197	Bir Çift Çizme	Toplam: 3

Genel Toplam: 3

Tablo 8
Kraków Ulusal Müze, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Dokuma	
Resim: 103	Seccade	
Resim: 110	Kabir Örtüsü	Toplam: 2
	Kemha	
Resim: 114	Duvar Askısı Parçası	Toplam: 1
	Kadife - Çatma	
Resim: 117	Yastık Yüzü	
Resim: 118	Duvar Askısı	
Resim: 119	Dokuma Parçası - Ayin Kadehi Örtüsü	
Resim: 120	Yastık Yüzü	Toplam: 4
	İşlemeli Kumaş	
Resim: 126	İşlemeli Haşa Parçası	Toplam: 1
	Kuşak	
Resim: 169	Kuşak	Toplam: 1
	Diğer	
Resim: 183	Eyer	
Resim: 187	Koşum Takımı	Toplam: 2

Genel Toplam: 11

Tablo 9
Kraków Kraliyet Şatosu Oryantal Art, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Halı	
Resim: 52	Madalyonlu Uşak Halısı	
Resim: 58	Şirvan Halısı	Toplam: 2
	Seccade	
Resim: 62	Gördes Halısı (Seccade)	
Resim: 63	Gördes Halısı (Seccade)	
Resim: 64	Gördes Halısı (Seccade)	
Resim: 65	Gördes Halısı (Seccade)	
Resim: 76	Ladik Halısı (Seccade)	
Resim: 77	Ladik Halısı (Seccade)	Toplam: 6
	Aplike	
Resim: 137	Çadır içi	
Resim: 138	Çadır içi	Toplam: 2
	Diğer	
Resim: 174	Sancak	
Resim: 175	Sancak	
Resim: 179	At Zırhı ve Örtüsü	
Resim: 184	Eyer Örtüsü	Toplam: 4

Genel Toplam: 14

Tablo 10
Kraków Wawel Kraliyet Şatosu, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Halı	
Resim: 56	Transilvanya Halısı	
Resim: 57	Transilvanya Halısı	Toplam: 2
	Seccade	
Resim: 60	Gördes Halısı (Seccade)	
Resim: 61	Gördes Halısı (Seccade)	
Resim: 69	Kız Gördes Halısı (Seccade)	
Resim: 71	Milas Halısı (Seccade)	
Resim: 79	Kula Halısı (Seccade)	
Resim: 90	Konya Halısı (Seccade)	Toplam: 6
	Dokuma	
Resim: 105	Dokuma Kumaş (Duvar Askısı)	
Resim: 106	Dokuma Kumaş (Duvar Askısı)	Toplam: 2
	Kadife - Çatma	
Resim: 115	Yastık Yüzü	
Resim: 116	Yastık Yüzü	Toplam: 2
	İşlemeli Kumaş	
Resim: 127	İşleme (Seccade)	
Resim: 128	İşleme (Seccade)	
Resim: 129	İşleme (Kadife)	
Resim: 130	İşleme (Duvar Örtüsü)	
Resim: 131	İşleme (Duvar Örtüsü)	
Resim: 134	İşleme	Toplam: 6
	Aplike	
Resim: 136	Kırmızı Çadır	Toplam: 1

Genel Toplam: 19

Tablo 11
Zakopane Tatra Müzesi, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Halı	
Resim: 47	Halı	
Resim: 54	Yörük Halısı	Toplam: 2
	Seccade	
Resim: 66	Gördes Halısı (Seccade)	
Resim: 67	Gördes Halısı (Seccade)	
Resim: 70	Kız Gördes Halısı (Seccade)	
Resim: 72	Milas Halısı (Seccade)	
Resim: 73	Milas Halısı (Seccade)	
Resim: 74	Milas Halısı (Seccade)	
Resim: 75	Ladik Halısı (Seccade)	
Resim: 80	Kula Halısı (Seccade)	
Resim: 81	Kula Halısı (Seccade)	
Resim: 82	Kula Halısı (Seccade)	
Resim: 83	Kula Halısı (Seccade)	
Resim: 84	Kula Halısı (Seccade)	
Resim: 88	Mucur Halısı (Seccade)	
Resim: 89	Kırşehir Halısı (Seccade)	
Resim: 93	Halı (Seccade)	Toplam: 15
	Kilim	
Resim: 95	Kilim	
Resim: 97	Karaman Kilimi	
Resim: 98	Karaman Kilimi (İki Parçalı)	
Resim: 99	Karaman Kilimi (İki Parçalı)	
Resim: 100	Karaman Kilimi (İki Parçalı)	
Resim: 101	Kilim (Seccade)	
Resim: 102	Cicim	Toplam: 7
	Dokuma	
Resim: 107	Dokuma Kumaş (Duvar Askısı)	
Resim: 111	Kumaş	
Resim: 112	Kumaş Parçası	Toplam: 3
	İşlemeli Kumaş	
Resim: 132	İşlemeli Parça	
Resim: 133	İşlemeli Parça	Toplam: 2

Genel Toplam: 29

Tablo 12
Kraków Jagiellon Üniversite Müzesi, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Halı	
Resim: 53	Madalyonlu Uşak Halısı	Toplam: 1
		Genel Toplam: 1

Tablo 13
Kraków Czartorsky Prensleri Vakfı, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Dokuma	
Resim: 108	Duvar Örtüsü	Toplam: 1
	Diğer	
Resim: 170	Haşa	
Resim: 176	Barutluk	
Resim: 177	Barutluk	
Resim: 178	At Göğüslüğü	
Resim: 180	Eyer	
Resim: 181	Eyer	
Resim: 182	Eyer	
Resim: 186	Bir Çift Üzengi	
Resim: 188	Yular	
Resim: 192	Sadak	
Resim: 198	Bir Çift Çizme	Toplam: 11
		Genel Toplam: 12

Tablo 14
Kraków Azize Clara Rahibeleri Manastırı, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Cüppe	
Resim: 147	Ayin Cüppesi	Toplam: 1
		Genel Toplam: 1

Tablo 15

Kraków Karmelit Rahibeler Manastırı, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Kemha	
Resim: 113	Duvar Askısı	
Resim: 154	Piskopos Ayin Cüppesi (Dalmatik)	Toplam: 2
		Genel Toplam: 2

Tablo 16

Kraków Lateran Manastırı, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Cüppe	
Resim: 146	Ayin Cüppesi	
Resim: 155	Karanfil Desenli Kolsuz Ayin Cüppesi	Toplam: 2
		Genel Toplam: 2

Tablo 17

Kraków Piasek Karmelitler Kilisesi, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Cüppe	
Resim: 156	Karanfil Desenli Kolsuz Ayin Cüppesi	Toplam: 1
		Genel Toplam: 1

Tablo 18

Poznan Ulusal Müze, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Diğer	
Resim: 171	Haşa	
Resim: 185	Eyer ve Depingi (Bacaklık)	
Resim: 190	Sadak, Tirkeş ve Oklar	
Resim: 193	Sadak	
Resim: 195	Kalkan	Toplam: 5
		Genel Toplam: 5

Tablo 19
Poznan Archidiecezjalne Müzesi, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Cüppe	
Resim: 150	Ayin Cüppesi	
Resim: 158	Ayin Cüppesi Kuşağı	
Resim: 159	Ayin Cüppesi Kuşağı	
Resim: 160	Ayin Cüppesi Kuşağı	
Resim: 161	Ayin Cüppesi Kuşağı	
Resim: 162	Ayin Cüppesi Kuşağı	
Resim: 163	Ayin Cüppesi Kuşağı	Toplam: 7

Genel Toplam: 7

Tablo 20
Poznan Başpiskoposluk Müzesi, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Diğer	
Resim: 172	İşlemeli Haşa	
Resim: 173	İşlemeli Haşa	Toplam: 2

Genel Toplam: 2

Tablo 21
Aziz Adalbert Kilisesi, Kościelec Pińczowski, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Cüppe	
Resim: 142	Çintemani Desenli Ayin Cüppesi	Toplam: 1

Genel Toplam: 1

Tablo 22
Biala Piskoposluk Müzesi, Bielsko, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Cüppe	
Resim: 157	Karanfil Desenli Kolsuz Ayin Cüppesi	Toplam: 1

Genel Toplam: 1

Tablo 23

Lancucie Şatosu, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	İşlemeli Kumaş	
Resim: 135	Mihraplı Duvar Askısı	Toplam: 1
		Genel Toplam: 1

Tablo 24

Piskoposluk Bölge Müzesi, Sandomierz, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Cüppe	
Resim: 143	Çintemani Desenli Ayin Cüppesi	Toplam: 1
		Genel Toplam: 1

Tablo 25

Kardinal Karol Wojtyła Başpiskoposluk Müzesi, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Cüppe	
Resim: 153	Armalı Ayin Cüppesi	Toplam: 1
		Genel Toplam: 1

Tablo 26

Paulinów Tarikatı Manastırı, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Diğer	
Resim: 191	Yayı ve Oklarıyla Sadak	Toplam: 1
		Genel Toplam: 1

Tablo 27

Lublin Başpiskoposluk 200. Yıl Müzesi, Lublin, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Cüppe	
Resim: 148	Ayin Cüppesi	Toplam: 1
		Genel Toplam: 1

Tablo 28
Vaftizci Yahya Kilisesi, Pilica, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Cüppe	
Resim: 149	Ayin Cüppesi	Toplam: 1
		Genel Toplam: 1

Tablo 29
Aziz Matta Kilisesi, Klwów, Sergilenen Eser Envanter Tablosu

	Cüppe	
Resim: 144	Karanfil Desenli Ayin Cüppesi	Toplam: 1
		Genel Toplam: 1

Tablo 30: Araştırma Yapılan Yerlerin Eser Envanter Tablosu

	Hali	Seccadeler	Kilim	Dokuma Kumşarlar	Kemhalar	Kadife - Çatmalar	Seraserler	İplik ile İşleme	Aplik ile İşleme	Giyisi	Ayın Cüppesi	Kuşaklar	Haya	Sancağ	Barutluk	At Gögüsliği	At Zirhi ve Örtüsü	Eyer	Eyer Örtüsü	Eyer ve Depingi	Bir Çift Üzenği	Koşum Takımı	Yular	Tırkes	Sadak, Tırkes ve Oklar	Yayı ve Oklarıyla Sadak	Sadak	Kalkan	Tören Kalkanı	Tabanca Kuburu	Bir Çift Çizme	Matara																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													
Varşova	Sergilenen Yerler																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												

5. OSMANLI-POLONYA TEKSTİLLERİ ETKİLEŞİMİNE ÖRNEKLER

Türk Kültür öğelerinin Polonya'nın ürettiği ürünlere yansması görülmektedir. Bundan Türk kumaş, halı ve benzeri dokumaların Polonyalılar tarafından çok beğenildiğini anlıyoruz. Bu etkileri motiflerde, renklerde, dokuma ve işleme tekniklerinde ve giysi kesimlerinde görebilmekteyiz.

Polonya'daki müze ve kilise koleksiyonlarında bulunan eserler iki ülke arasındaki sanatsal alışverişleri tarihini de belgelemektedir. Kültürlerimizin birbiriyle nasıl etkileştiğine ve birbirini nasıl zenginleştirdiğine ilişkin tanıklık kayıtlarını oluşturmaktadır.

Resim 201: Mniszech ve Potocki Armalı Halı³⁰⁷.

Bölge - Dönem	Polonya, 18. yüzyılın ilk yarısı
Teknik - Malzeme	Kenevir (atki, çözgü), yün (düğümmler)
Ebat	209 x 142 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 592

307 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Çalışmamızda, Polonya'daki örneklerine yer verilmiştir.

Resim 202: Duvar Halısı (Kilim)³⁰⁸.

Bölge - Dönem	Polonya, Polonya (?), geç 18. yüzyıl
Teknik - Malzeme	Yün, kenevir
Ebat	165 x 354 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 2265

308 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.328.

Resim 203: Kilim³⁰⁹.

309 Etnografya Müzesi, Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Poznan, 2011.

Resim 204: Adam Mikolaj Sienlawski Armalı Duvar Askısı³¹⁰.

Bölge - Dönem	Polonya, 18. yüzyılın ilk yarısı
Teknik - Malzeme	Yün, metal iplik, applike, işleme
Ebat	247 x 186 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 1980

310 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 205: Zhupan³¹¹.

Bölge - Dönem	17. yüzyılın ilk yarısı
Teknik - Malzeme	İpek, altın
Ebat	103 x 259 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 2793

311 Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Resim 206: Ayin Cüppesi³¹².

Ayrıntı

312 **Ulusal Müze**, Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

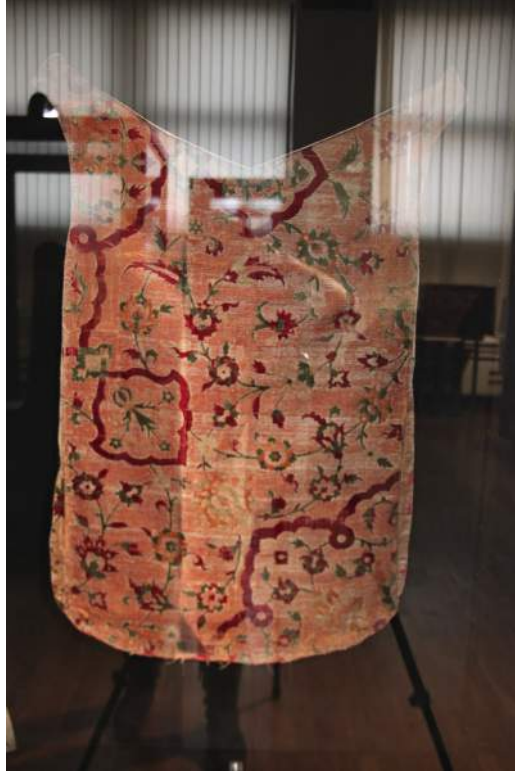

Resim 207: Ayin Cüppesi³¹³.

Ayrıntı

313 **Ulusal Müze**, Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 208: Ayin Cüppesi³¹⁴.

Ayrıntı

314 **Ulusal Müze**, Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 209: Yöresel Giysi³¹⁵.

315 Etnografya Müzesi, Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 210: Yöresel Giysi³¹⁶.

Resim 211: Yöresel Giysiden Ayrıntı³¹⁷.

316 **Etnografya Müzesi**, Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Poznan, 2011.

317 A.g.k.

Resim 212: Yöresel Giysi Aksesuarı (Kuşak)³¹⁸.

318 Etnografya Müzesi, Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Poznan, 2011.

Resim 213: Günlük Giysi Ayrıntı³¹⁹.

319 Etnografya Müzesi, Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 214: Günlük Giysi Ayrıntı³²⁰.

320 **Ulusal Müze**, Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

Resim 215: Polonya Kuşağından Yapılmış Kutsanmı Ekmek Kesesi ve Şal³²¹.

Bölge - Dönem	Polonya, 18. yüzyılın ikinci yarısı
Teknik - Malzeme	İpek ve metal iplik, cam boncuklar
Ebat	Şal 92 x 21, kese 19 x 22 cm
Sergilendiği Müze - Env.	Ulusal Müze, Varşova - MNW, env. no. SZT 2478

321 Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014, s.327.

Resim 216: Dokuma Kumaş Parçası³²².

Polonya'daki kamu ve kilise koleksiyonlarında bulunan eserler iki ülke arasındaki sanatsal alışverişleri tarihini de belgelemektedir. Kùltürlerimizin birbiriyle nasıl etkileştiğine ve birbirini nasıl zenginleştirdiğine ilişkin tanıklık kayıtlarını oluşturmaktadır.

322 **Ulusal Müze**, Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, Krakow, 2011.

6. SONUÇ

Anadolu topraklarında çok uzun bir geçmişı olan tekstil ürünleri ve dokuma sanatı, Türklerin Anadolu'yu yurt edinmesinden sonra gelişimini hızla sürdürmüş ve geleneksel bir üslup özelliğı kazanmıştır. İpek Yolu ticaretinin önemi doğu ve batı arasında mal alışverişini düzenleyen konumunda yer alması, kervanlar aracılığıyla kültür alışverişlerinde sanatın ve sanatsal etkileşimlerin bölgeden bölgeye taşınmasını sağlamasıydı. Selçuklular'dan Osmanlılar'a ve sonrasında da günümüze kadar uzanan tekstil ürünlerinin, her devrin üslubunu yansıtan motif ve renklerle süslenmiş olması da, bu alanın gelişmesini sağlamıştır. Bu yüzden kumaş dokumacılığı dokunduğı devrin tarihini yansıtan bir değer olmuştur.

Avrupa ve Asya Kıtası'nın birleştiğı yerde bulunan Balkanlar ve Anadolu Yarımadası, tarih boyunca pek çok kültüre ev sahipliğı yapmıştır. Bu coğrafyanın kültürel zenginliğı ise en çok tekstil ve dokuma ürünlerinde korunmuş ve yansıtılmıştır. Çalışmada, Avrupa ülkelerinden Polonya'da görülen Türk halı ve kumaşların ticari ürün, siyasi hediye olarak gitmiş ve savaş ganimeti olarak kalmış oldukları görülmüştür. Avrupa'nın birçok yerinde olduğu gibi Polonya'da da Türk tekstilleri beğenilmiştir. Polonya'da üretilen tekstillerde de Türk tekstil desen ve renklerinin izleri bulunmaktadır.

500 yıl boyunca Osmanlı Devleti sınırları içinde olan bu topraklar farklı din, dil, kültür ve geçmişe ait iki topluluğı yan yana getirmiştir.

16. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasi, sosyal, ticari ve kültürel alanda üstün bir düzeye eriştiğı süreçte tekstilin, desen ve malzeme bakımından en iyi örneklerinin ortaya konduğu dönem olmuştur. Saray bünyesindeki atölyelerinde üretilen desenler; kumaş, çini, minyatür, tezhip, hat, ahşap, metal, gibi pek çok alandaki sanat dallarında da kullanılmıştır.

Tezimizde konu edilen tekstiller yazılı kaynaklarda, müze sergilerinde ve arşivlerinde bulunan örneklerdir.

Polonya'daki halı, kilim, işleme ve kumaş gibi tekstil ürünlerinin bulunma nedenleri araştırılırken eserler sadece renk ve desenlerin yanında, dönem özellikleri, ham maddesi, teknikleri özellikleri, boyutları da incelenmiştir.

Polonya'daki Türk tekstil ürünleri incelendiğinde çok miktarda örneğin müzelerde sergilendiği görülmüştür. Bu Avrupa'nın Doğu ürünlerine ve özellikle Osmanlı ürünlerine ilgisinin olduğunu gösterir. Özellikle Polonya'daki Osmanlı tekstillerinin sayısının çok olması, bu iki ülke arasındaki siyasi ve ticari ilişkilerin daha yakın olmasından kaynaklıdır. Ulaşabildiğimiz eserlere göre, Tablo 30'da gösterildiği gibi en çok sergilenen eserlerin başında halı seccadeler (37 adet), ikinci olarak kumaşlar (38 adet), üçüncü olarak ayin cüppeleri (22 adet), dördüncü olarak halılar (13 adet), beşinci olarak da kuşaklar (12 adet) sergilenmektedir.

Türk dokumaları Polonyalılar'ın sanat zevkinin biçimlenmesinde rol oynadı. Türk sanat eseri Batı sanatında farklı olan kendine özgü bir ifade tarzı yaratan Polonya sanatında belirgin bir iz bırakmıştır.

Bir milletin kültürel zenginliği sadece geçmişten aldığı zengin miras ile değil onu nasıl koruduğu ve yaşattığı ile de ölçülür. Önemli olan bu mirasa sahip çıkabilmek ve çağdaş hayatın içinde kendi zevkimiz, zekamızla onu harmanlayıp kullanabilmek ve yaşatabilmektir. Polonyalılar'a bizim eserlerimize değer verip sakladıkları için teşekkür borçluyuz.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- ANAFARTA Nigar, **Osmanlı İmparatorluğu ile Polonya Arasındaki Münasebetler ile İlgili Tarihi Belgeler**, İstanbul, 1979.
- ASLANAPA, Oktay, **Türk Halı Sanatının Bin Yılı**, I. Basım, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1987.
- ASLANAPA, Oktay, **Türk Halı Sanatının Bin Yılı**, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2005.
- ATAN, Turhan, **Türk Gümrük Tarihi / Başlangıçtan Osmanlı Devletine Kadar**, I. Cilt, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1990.
- ATASOY, Nuran, Walter B. Denny, Louise W. Mackie, Hülya Tezcan, **İpek Osmanlı Dokuma Sanatı TEB**, TEB İletişim ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul, Azimuth Editions Limited, Londra, İngiltere, 2001.
- BARIŞTA, H. Örcün, **Türk İşleme Sanatı Tarihi**, Gazi Üniversitesi Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesi Yayınları, İkinci Baskı, Ankara, 1995.
- BAYKAL, Bekir Sıtkı, **Tarih Boyunca Osmanlı Polonya İlişkileri**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1985.
- DENİZ, Bekir, **Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygılar**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2000.
- HEATON, Hebert, **Avrupa İktisat Tarihi**, Paragraf Yayınları, Ankara, 2005.
- HAUSİG, Hans Wilhelm, **İpek Yolu ve Orta Asya Kültür Tarihi**, çev. Müjdat Kaya Yerli, Ötüken, İstanbul, 2001.
- İNALCIK, Halil, **Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2008.
- İSLİMYELİ, Nüzhet, **Sanat Terimleri Ansiklopedisi**, Ankara Sanat Yayınları 5, 1.Cilt, A-L, 1973.
- KADIOĞLU, Muhsin, **Polonya'da Türk İzleri**, Postiga Yayınları, İstanbul, 2011.
- KURAT, Nimet Akdes, **Türk Diplomasisi ve Polonya Merkez Arşivindeki Türkçe Vesikalara Ait Lehçe İki Eser**, Belleten, XXX, (119), 1966.
- ORTAYLI, İlber, (Haz: Ersin Kalaycıoğlu-Ali Yaşar Sarıbay), **Tanzimat Adamı Ve Tanzimat Toplumu**, Türkiye'de Politik Değişim ve Modernleşme, Alfa Akademi Yayınları, İstanbul, 2007.
- ÖZDİLER, Lütfiye Güler, **Geleneksel Türk El İşlemelerinden Antep İşi Ajurlar**, Lider Matbaacılık Sanayi, Ankara, 1990.

- PAKALIN, Mehmet Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü III**, Maarif Basımevi, İstanbul, 1954.
- PAKALIN, Mehmet Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I** Maarif Basımevi, İstanbul, 1946.
- Polonya Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği, **Lehistan'dan Bugünkü Polonya'ya**, Polonya Büyükelçiliği Yayını, Ankara, 2001.
- REYCHMAN, Jan, **1945'ten Beri Polonya'da Türkiye Tarihi İle İlgili Çalışmalar**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1964.
- REYCHMAN, Jan, **Polonya ile Türkiye Arasında Diplomatik Münasebetlerin 550. Yıldönümü**, Polonya Halk Cumhuriyeti Büyükelçiliği, Ankara, 1964.
- TEKÇE, E. Fuat, **Pazırık**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993.
- TOROS, Taha, **Geçmişte Türkiye-Polonya İlişkileri**, İstanbul, İstanbul Yayınları, 1983.
- UHLİG, Helmut, **İpek Yolu - Çin ve Roma Arasında Eski Dünya Kültürü**, Alev Kırım (çev.), Okyanus Yayınları, İstanbul, 2000.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Osmanlı Tarihi**, C: II, III, Birinci Kısım, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1988.

Süreli Yayınlar

- İZGİ, Özkan, “Çin İle Batı Arasındaki İpek Yolları (8. Yüzyıla Kadar)” **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, cilt: 2, sayı:1, 1984.
- İzmir Ticaret Odası, “Polonya Ülke Bilgileri ve Türkiye İle İkili İlişkileri”, **İzmir: Dış Ekonomik İlişkiler Müdürlüğü AB ve Uluslararası Organizasyonlar Masası Yayını**, Mayıs 2013.
- ÖZSOY, And, “Polonya Ülke Raporu”, **Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı-KOSGEB, Pazar Araştırma ve İhracatı Geliştirme Müdürlüğü Yayını**, Ankara, Şubat 2.
- Ar-Ge Mevzuat Şubesi Genel Sekreterliği, “Tekstil Sektörü Açısından Polonya”, **İTKİB Genel Sekreterliği Yayınları**, Kasım 2013.
- TOK, Gökhan, “Doğu'dan Batı'ya Ticaret – İpek Yolu”, **Bilim ve Teknik**, Tübitak, sayı. 394, (2000).

Tezler

- AKYÜREK, Zeynep, “Polonya Doğal Taş Üretimi Ve İthalatının İncelenmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, (Hacettepe Üniversitesi Maden Mühendisliği ABD, 2008).
- ARIK, Sabire, “Polonya Kralı Jan III. Sobieski Ve Hükümdarlığında Osmanlı Lehistan İlişkileri (1674-1696)”, (**Doktora Tezi**, Ankara Üniversitesi SBE, 2004).
- TOPRAK, Adnan, “Doğu – Batı Kültürel Etkileşiminde İpek Yolu (Başlangıçtan Göktürk Dönemi Sonuna Kadar)”, (**Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi SBE, 2008).

Kataloglar

- Ayşen Anadol (Ed.), **Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye-Polonya İlişkilerinin 600 Yılı**, İstanbul: Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., 2014,
- Wawel Kraliyet Şatosu, **Devlet Sanat Koleksiyonu** Katalogu, Kraków, 2006.

Kişisel Arşiv

- **Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi**, “Uzak Komşu Yakın Anılar Türkiye- Polonya İlişkilerinin 600 Yılı” Sergisi’nden Naime Yüksel Çalık fotoğraf arşivi, İstanbul, 2014.

Notlar

- ATLIHAN, Şerife, Marmara Üniversitesi GSF Öğretim Üyesi, “Yayınlanmamış Tekstil Sanatı Tarihi Ders Notları”, İstanbul: 6 Ekim 2014.

İnternet Kaynakları

- <http://www.mapsofworld.com/poland/poland-political-map.html> (03 Ocak 2015).
- <http://www.ezilon.com/maps/europe/poland-physical-maps.html> (03 Ocak 2015).
- http://en.wikipedia.org/wiki/Geography_of_Poland#mediaviewer/File:Poland_topo.jpg (03 Ocak 2015).
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Polonya_tarihi (03 Ocak 2015).

- KPMG Yayını, Polonya’da Yatırım, 2013, <http://www.kpmg.com/PL/pl/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/2014/Investment-in-Poland-Turkish-language-2014.pdf> (21 Mart 2014).
- *Economic Intelligence Unit*, 2008,
www.economist.com/countries/Poland/profile.cfm?folder=Profile%2D,Economics%20DATA (20 Mart 2014).
- www.ekonomi.gov.tr (22 Mart 2014).
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.543a8db617c288.70238187 (21 Mart 2014).
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.543a9d21725d15.40265122 (21 Mart 2014).
- <http://www.motiftr.com/L/TR/mid/156/> (21 Mart 2014).
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.543aa08bb96426.37546340 (21 Mart 2014).
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK (Erişim: 21.03.2014) GTS.548c479edc7c23.69841370 (13 Aralık 2014).
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.543abe2d583ca3.16432457 (21 Mart 2014).
- <http://www.polskaniezwykla.pl/pictures/original/273104.jpg> (21 Mart 2014).
- <http://www.polonyarehberi.com/varsova-ulusal-muze> (21 Mart 2014).
- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7f/Muzeum_Narodowe_Krak%C3%B3w_Fotka_050.jpg (21 Mart 2014).
- <http://www.muzeum.Kraków.pl/> (21 Mart 2014).
- http://www.aynaprogrami.com/index.php?content_view=761&ctgr_id=81 (21 Mart 2014).
- <http://jasmingyford.blogspot.com.tr/2014/05/Kraków-wawel-kraliyet-kalesi.html> (21 Mart 2014).
- <http://fotopolska.eu/foto/221/221196.jpg> (21 Mart 2014).